DÜNYA VE TÜRKİYE'DE SÜT SEKTÖR İSTATİSTİKLERİ

2019

SÜT RAPORU

Dünya ve Türkiye'de Süt Sektör İstatistikleri

ULUSAL SÜT KONSEYİ

DÜNYA VE TÜRKİYE'DE SÜT SEKTÖR İSTATİSTİKLERİ

2019

SÜT RAPORU

Dünya ve Türkiye'de Süt Sektör İstatistikleri

ULUSAL SÜT KONSEYİ

Kızılırmak Mahallesi, 1443 Cadde Green İş Merkezi
No.22/15 Kat.4 Çukurambar Çankaya/ANKARA
www.ulusalsutkonseyi.org.tr

2019
SÜT RAPORU
Dünya ve Türkiye'de Süt Sektör İstatistikleri

ÖN SÖZ

Ülkemiz süt sektörü son on yıllık süreç içerisinde hem üretim hem de işleme sanayi bakımından çok önemli ilerlemeler kaydetmiş ve bu gelişim hiç şüphesiz halk sağlığı ve beslenme politikalarındaki bilinçlenme ile paralel olarak ortaya çıkmıştır. İnsan sağlığı bakımından stratejik bir öneme sahip sütün üretimine yönelik kamu destekleri özel bir önemde değerlendirilmektedir. Süt sektörü ülke ekonomisinde ve halk sağlığının korunmasında hayati bir öneme sahiptir. Tarım ekonomisi içerisinde ise süt sektörünün payı oldukça büyük olup, hayvansal protein ihtiyacının kayda değer bir kısmı süt ve süt ürünleri ile karşılanabilmektedir.

Sektörümüzün geliştirilmesi yönünde kamu tarafından yapılacak çalışmalarda; üretim, işleme, tüketim ve ticaret verilerinin tam ve doğru olarak belirlenmesi önemlidir. Bu amaçla, kamuya ait farklı kurumlar bu verileri belirleyerek veri bankaları oluşturmaktadırlar. Sektörün temel paydaşları olan çiğ süt üreticileri ve işleme sanayi ise bu verileri temel alarak gelecek planlarını ortaya koymaktadır. Sektör istatistiklerinin bölgesel ve ulusal bazda tutulmasının yaygınlaşması, bu istatistiklerin açıklanması bir kamu görevi olup, bilgilerin yorumlanarak değerlendirilmesi ve sonuca varılması, bu sonuçlara göre sektör paydaşlarının bilgilendirilmesi Konseyimizin görevlerindendir.

Dünyada farklı kurum ve kuruluşlar tarafından yayınlanan raporlardaki ilgili verilerin, yerelde ise kamu kuruluşları, Konseyimiz ve ilgili sivil toplum kuruluşları tarafından tutulan sektör istatistiklerinin derlenmesiyle hazırlanmış bu kitabın önemli bir kaynak olacağı inancındayız. Bu konuda Konseyimizden desteğini esirgemeyen başta Tarım ve Orman Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı ve TÜİK olmak üzere üye dernek ve birliklerimize teşekkür ederiz.

Ulusal Süt Konseyi
Yönetim Kurulu

ULUSAL SÜT KONSEYİ

İÇİNDEKİLER

DÜNYA SÜT SEKTÖR İSTATİSTİKLERİ 6

SÜTÜN BİLEŞENLERİ VE TÜRLERİNE GÖRE ÖZELLİKLERİ 7

SÜT ÜRETİMİ 8

Dünya Süt Üretiminin 20 Yıllık Geçmişi 9

İnek Sütü Üretimi 11

Manda, Koyun, Keçi ve Diğer Türlerden Elde Edilen Sütler 12

Türlerine Göre Mandalar ve Manda Sütü 13

Sanayiye Aktarılan İnek Sütü 14

SÜT ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ 15

İçme Sütü Üretimi 15

Tereyağı ve Diğer Süt Yağları Üretimi 15

Peynir Üretimi 16

Süttozu Üretimi 17

Konsantre Süt ve Peynir Altı Suyu Ürünleri Üretimi 17

SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ TÜKETİMİ 18

SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ TİCARETİ 21

SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ FİYATLARI 26

Süttozu Fiyatları 26

Tereyağı Fiyatları 29

Çiğ Süt Fiyatları 32

ÇİN HALK CUMHURİYETİ SÜT SEKTÖR ÖZETİ 33

SCM (Solid Corrected Milk) 34

TÜRKİYE SÜT SEKTÖR İSTATİSTİKLERİ 35

BÜYÜKBAŞ VE KÜÇÜKBAŞ HAYVAN VARLIĞI 36

SAĞILAN HAYVAN VARLIĞI 38

SÜT ÜRETİMİ 43

SÜT ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ 45

İçme Sütü Üretimi 45

Peynir Üretimi 46

Yoğurt ve Ayran Üretimi 47

Süttozu, Peynir Altı Suyu Tozu ve Tereyağı Üretimi 47

TÜRKİYE'DE SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ TÜKETİMİ 48

İçme Sütü Tüketimi 49

Peynir, Yoğurt, Ayran ve Tereyağı Tüketimi 49
FİYATLAR 50
Hayvansal Ürünler Üretim Değerleri 50
Yem Üretimi 51
Yem Fiyatları 51
Çiğ Süt Fiyatları 52
Çiğ Süt Yem Paritesi 54
COVID-19 KÜRESEL SALGININ SÜT SEKÖTÖRÜNE ETKİSİ 55
SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ DIŞ TİCARETİ 55
SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ İHRACATI 56
SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ İTHALATI 59
OECD-FAO TARIMSAL TAHMİNLERİ 2019-2028 61
Tahminler 61
Fiyatlar 61
Üretim 62
Ticaret 63
Sorular ve Belirsizlikler 64
TABLOLAR
Ülke ve Bölgelere Göre Süt İşletme Sayıları 65
Ülke ve Bölgelere Göre Sağılan İnek Varlığı 66
Ülke ve Bölgelere Göre İnek Sütü Üretimi 68
Ülke ve Bölgelere Göre Sanayiye Aktarılan İnek Sütü Miktarı 70
Ülke ve Bölgelere Göre İnek Başına Süt Verimi 71
Ülke ve Bölgelere Göre İçme Sütü Üretimi 73
Ülke ve Bölgelere Göre Fermente Süt Ürünleri Üretimi 75
Ülke ve Bölgelere Göre Tereyağı ve Butteroil Üretimi 76
Ülke ve Bölgelere Göre Peynir Üretimi 77
Ülke ve Bölgelere Yağlı ve Yarım Yağlı Süttozu Üretimi 79
Ülke ve Bölgelere Yağsız Süttozu Üretimi 80
Ülke ve Bölgelere Peynir Altı Suyu Tozu Üretimi 81
İller Bazında Hayvan Varlığı – 2019 83
İller Bazında Sağılan Hayvan Varlığı ve Süt Miktarları – 2019 85
KISALTMALAR 88

İÇİNDEKİLER

DÜNYA SÜT SEKTÖR İSTATİSTİKLERİ

SÜTÜN BİLEŞENLERİ VE TÜRLERİNE GÖRE ÖZELLİKLERİ

Codex Alimentarius sütü," içme sütü olarak tüketilmesi ya da işlenmesi amacıyla, içeriğinde herhangi bir ilave veya eksiltme yapılmaksızın bir veya daha fazla sağılan hayvandan elde edilen memeli salgısı" şeklinde tanımlamaktadır.Enerji, yüksek kalitede protein ve yağ başta olmak üzere temel besin değerlerini bünyesinde barındıran süt; kalsiyum, magnezyum, selenyum, riboflavin, vitamin B12 ve pantotenik asit gibi gerekli besin alımlarında önemli katkılar sağlamaktadır. Beslenmede önemli bir yere sahip olan süt, çok düşük yağ alımı ve diğer hayvansal kaynaklı gıdalara erişimin sınırlı olduğu popülasyonlardaki çocukların beslenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Elde edildiği hayvanın cinsi, ırkı, bakım ve besleme koşulları, yaşı, laktasyon dönemi, doğum yapma sayısı, bulunduğu çiftliğin fiziki şartları, çevresel faktörler ve elde edildiği mevsim sütün rengini, tadını ve bileşimini etkilemektedir. FAO, farklı türlerden elde edilen sütleri kısaca şu şekilde özetlemektedir:

İnek sütü: Yağ, inek sütündeki kuru madde içeriğinin yaklaşık %3-4'ünü, protein yaklaşık %3,5 ve laktoz %5'ini oluşturmaktadır. Ancak inek sütü bileşimi ağırlıklı olarak hayvan ırkına göre değişmektedir. Örneğin, Bos indicus cinsi inek sütündeki yağ oranı Bos taurus cinsi inek sütündeki yağ oranından genellikle daha fazladır. Bos indicus cinsi ineklerden elde edilen sütün yağ oranı %5,5'e kadar çıkabilmektedir.

Manda Sütü: Yağ oranı oldukça yüksek olan manda sütü, inek sütüne göre yaklaşık iki katı kadar yağ değerine sahiptir. Manda sütünde yağ-protein oranı 2:1 iken inek sütüne kıyasla manda sütü oldukça yüksek bir kazein-protein oranına sahiptir. Manda sütündeki kazeinin kalsiyum oranı bu tür sütten peynir yapımına da olanak sağlamaktadır.

Deve Sütü: İnek sütünün kimyasal özelliklerine oldukça benzemektedir. Deve sütü bileşimdeki C vitamini miktarı inek sütüne oranla 3 kat daha fazla iken, bu özelliği itibariyle deve sütü kurak ve yarı kurak bölgelerde meyve ya da sebzelerden C vitamini alımı oldukça kısıtlı olan toplumlar için önemli bir C vitamini kaynağıdır. Bunun yanında, deve sütü doymamış yağ asidi ve B vitamini açısından oldukça zengindir. İki hörgüçlü develerden elde edilen sütün yağ oranı çöl devesi olarak tabir edilen tek hörgüçlü develerin sütüne göre daha yüksekken, bu iki türden elde edilen sütlerin protein ve laktoz miktarları birbirine yakındır.

Koyun Sütü: İnek ve keçi sütüne oranla daha yüksek, manda sütüne göre daha düşük yağ ve protein oranına sahip olan koyun sütü, laktoz içeriği açısından inek, manda ve keçi sütüne göre daha zengindir. Yüksek protein kaynağı ve genel anlamıyla kuru madde içeriğinden dolayı koyun sütü peynir ve yoğurt yapımına oldukça uygundur. Koyun sütü kullanımı Akdeniz ülkelerinde yaygın olmakla beraber üretimin büyük bir kısmı bu bölgelerde pecorino romano, caciocavallo ve beyaz peynir gibi peynir üretiminde kullanılmaktadır.

Keçi Sütü: Keçi sütü bileşimi inek sütüne oldukça benzemektedir. Akdeniz ülkelerinde ve Latin Amerika'da keçi sütü ağırlıklı olarak peynir yapımında kullanılmaktayken; Afrika ve Güney Asya'da keçi sütü ağırlıklı olarak çiğ ya da asitlendirilmiş şekilde tüketilmektedir.

Tibet Sığırından Elde Edilen Süt: Tibet sığırından elde edilen süt kokulu ve tatlımsı bir özelliğe sahip olmasının yanında; %15 - 18 oranında kuru maddeye, %5,5 - 9 yağ oranına ve %4-5,9 protein oranına sahiptir. Bu özelliklerinden dolayı tibet sığırından elde edilen süt inek, keçi ve manda sütüne oranla daha yüksek kuru madde, yağ ve protein değerlerine sahiptir. Üretildiği ülkelerde çiğ formunda ağırlıklı olarak çaya ilave edilerek tüketilirken; tereyağı, peynir ve fermente ürünler gibi pek çok ürüne işlenerek de tüketilmektedir.

At ve Eşek Sütü: At ve eşek sütü oldukça benzer bileşimlere sahiptir. At ve Eşek sütleri anne sütüne benzer şekilde düşük protein düşük kazein ve kül, yüksek laktoz içeriğine sahiptir. Diğer türlerden elde edilen sütlerle karşılaştırıldığında at ve eşek sütlerinin yağ ve protein değerleri düşüktür. At ve eşek sütleri ağırlıklı olarak fermente ürünlerin üretiminde kullanılırken peynir yapımına uygun değildir.

Su, sütün en önemli bileşenidir. Sütteki su oranı, sütün elde edildiği hayvanın cinsine göre (inek, manda, tibet sığırı,koyun, keçi, at ve eşek) %83 (tibet sığırı) ile %91 (eşek) arasında değişmektedir.

SÜT ÜRETİMİ

Dünyada farklı kuruluşlar tarafından süt sektörüne ilişkin üretim, tüketim, ticaret gibi istatistiklere konu olan verilere ilişkin çalışmalar yürütülmekte ve her bir kuruluşun yayınlamış olduğu veriler temelde örtüşse de bir takım farklılıklar ortaya çıkmaktadır.

IDF (International Dairy Federation) tarafından her yıl düzenli olarak yayınlanan "The World Dairy Situation" adlı çalışmada ülkeler ve bölgelerin yanında dünya geneline ilişkin üretim rakamları yayınlanmaktadır.

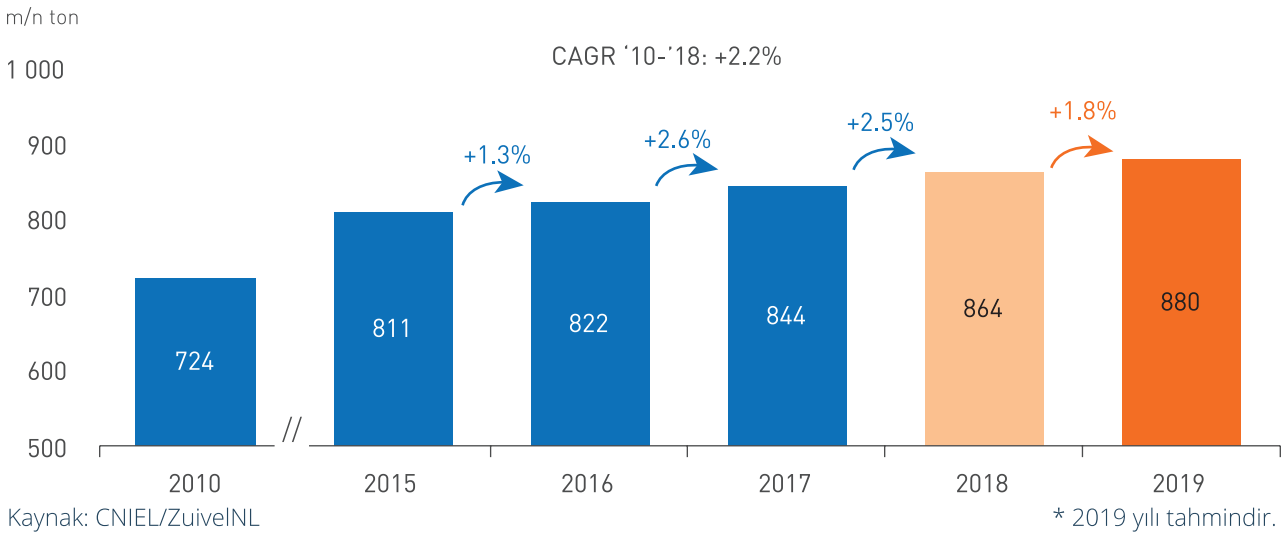
IDF verilerine göre dünya toplam süt üretimi 2018 yılında %2,4 oranında artarak yaklaşık 864 milyon tona ulaşmıştır.

Türlere Göre Dünya Süt Üretimi

X 1.000 Ton	2005	2010	2015	2017	2018	'17-'18 Değişim	'05-'18 Değişim
İnek Sütü Üretimi	548.984	600.288	670.512	689.211	703.710	+2,1%	+1,9%
Manda Sütü Üretimi	79.501	93.154	108.763	120.508	125.910	+4,5%	+3,6%
Keçi Sütü Üretimi	16.305	16.645	18.197	19.437	19.959	+2,7%	+1,6%
Koyun Sütü Üretimi	9.043	9.939	10.216	10.555	10.674	+1,1%	+1,3%
Diğer	2.903	3.801	3.789	3.838	3.849	+0,3%	+2,2%
TOPLAM	**656.735**	**723.827**	**811.478**	**843.549**	**864.101**	**+2,4%**	**+2,1%**

Kaynak: IDF

Dünya Toplam Süt Üretimi

Kaynak: CNIEL/ZuivelNL

* 2019 yılı tahmindir.

Türlere Göre Dünya Süt Üretimi (Ton)

	İnek Sütü	Koyun Sütü	Keçi Sütü	Manda Sütü	Deve Sütü	TOPLAM
2015	661.430.554	10.277.845	17.595.201	109.570.176	2.820.161	801.693.937
2016	665.596.536	10.539.619	18.153.698	115.204.379	2.799.279	812.293.511
2017	677.670.685	10.876.334	18.835.764	121.018.491	2.915.896	831.317.170
2018	**683.217.055**	**10.631.057**	**18.712.088**	**127.338.184**	**3.137.071**	**843.035.455**
'17-'18 Değişim (%)	**+0,82**	**-2,26**	**-0,66+**	**5,22**	**7,59**	**1,41**

Kaynak: FAO

FAO verilerine göre dünya genelinde yaklaşık 150 milyon aile süt üretimi ile uğraşmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde süt ekseriyetle küçük ölçekli işletmeler tarafından üretilmekte ve satışa sunulan sütten elde edilen gelir işletmedeki ailenin temel geçim kaynağını oluşturmaktadır.

Geçtiğimiz son on yıl içerisinde gelişmekte olan ülkeler dünya toplam süt üretimi içerisindeki paylarını artırmış, söz konusu gelişme hayvan başına elde edilen verimden ziyade ağırlıklı olarak üretime dâhil olan hayvan sayısındaki artıştan kaynaklanmıştır. Gelişmekte olan ülkelerde hayvan başına elde edilen verim temelde düşük kalitedeki yem hammaddesi, hayvan hastalıkları, sağlık hizmetlerine kısıtlı erişim, genetik faktörler gibi nedenlerden dolayı istenilen düzeye gelememiştir. Bunun yanında gelişmiş ülkelerin aksine gelişmekte olan ülkelerin çoğunda iklim şartları süt hayvancılığına elverişli değildir.

- Son 30 yılda dünya toplam süt üretimi %59'den fazla artmıştır.
- Hindistan, dünya toplam süt üretiminin %22'sini üreterek dünyanın en büyük süt üreticisi konumunda yer alırken Hindistan'ı ABD, Çin, Pakistan ve Brezilya takip etmektedir.
- 1970 yılından bu yana süt üretiminin en çok arttığı bölge Güney Asya olmuştur.
- Yoksulluk ve özellikle bazı ülkelerdeki olumsuz hava koşulları sebebiyle Afrika'daki süt üretim artış hızı diğer gelişmekte olan ülkelerde görülen artıştan daha yavaştır.
- Dünyada en fazla arz fazlası süte sahip ülkeler Yeni Zelanda, ABD, Almanya, Fransa, Avustralya ve İrlanda'dır.
- Dünyada en fazla süt arz açığına sahip ülkeler Çin, İtalya, Rusya Federasyonu, Meksika, Cezayir ve Endonezya'dır.

Kaynak: FAO

Dünya Süt Üretiminin 20 Yıllık Geçmişi

Toplam doksanı aşkın üye ülkesi ile dünya süt üretiminin yaklaşık %98'sini temsil eden ve genel araştırma konularını çiftlik yapıları, süt üretim maliyetlerinin analizi, karlılık ve verimliliğin oluşturduğu IFCN (International Farm Comparison Network), çalışma konuları dahilinde süt üretim miktarlarına ilişkin veriler yayınlamaktadır. Söz konusu kuruluş hesaplamalarını, dünyanın farklı bölgelerinde farklı kalite özelliklerinde üretilen çiğ sütü %4,0 yağ ve %3,3 protein oranına göre standardize ettiği SCM formülü ile (ayrıntılı bilgi için bkz. s. 32) yapmaktadır.

IFCN, 1998-2018 yıllarında dünya toplam süt üretiminin seyri ile ilgili yaptığı bir çalışmayla dünyanın farklı ülke ve bölgeleri ile dünya genelinde ortaya çıkan gelişmelerin süt üretim miktarına etkisini ortaya koymuştur.

IFCN verilerine göre, dünya toplam süt üretimi (inek, manda, koyun, keçi ve deve sütü) 1998-

2018 yıllarını içine alan 20 yıllık zaman dilimi içerisinde 339 milyon ton SCM (+%62) artmıştır. Geçtiğimiz 20 yıl içerisinde süt üretiminde meydana gelen artışta etkisi olan faktörlerin başında ekonomik atmosferin 2000'li yılların başında süt üretimi üzerindeki olumlu etkisi gelmektedir. 1981-2002 yıllarında petrol fiyatlarının ve 1981-2005 yıllarında yem fiyatlarının düşüklüğü dünya süt üretiminde sürekli olarak bir artışa neden olmuştur. Dünya genelinde süt üretim miktarının seyri 2006 yılına gelindiğinde petrol ve yem fiyatlarındaki artışla birlikte tamamen değişmiştir. Bu yıldan sonra hammadde fiyatlarındaki artışla birlikte çiğ süt fiyatlarında ortaya çıkan değişkenlik üretici gelirini etkilemiş, bazı yıllarda üretim artarken bazı dönemlerde özellikle dünyanın bazı bölgelerinde üretim durma noktasına gelmiştir.

1998-2018 yıllarını kapsayan 20 yıllık süreç içerisinde küresel süt sektörünü etkileyen gelişmeler yaşanırken, bu gelişmelerin bazıları süt üretimi yavaşlatırken, bazıları süt üretiminde kalıcı hasarlara sebep olmuştur. Dünya süt üretimi; 2007/2008 döneminde ortaya çıkan küresel finans ve gıda krizi ya da 2008/2009 döneminde yaşanan petrol fiyatlarındaki ani düşüş gibi politik ve ekonomik gelişmelerden etkilenmiştir. 2008 yılında Çin'de ortaya çıkan melamin skandalı ve 2015 yılında Avrupa Birliği'nde süt kotalarının kaldırılması gibi gelişmeler ise küresel süt üretimi ve ticaretini doğrudan etkileyen unsurlar olmuştur.

Söz konusu 20 yıllık süreç içerisinde bölgesel anlamda yaşanan gelişmeler ele alındığında, özellikle bazı bölgelerde süt üretiminde çarpıcı gelişmeler ortaya çıkmıştır. Güney Asya (+%147), Doğu ve Güneydoğu Asya (+%134) ve Afrika (+%105) süt üretimlerini iki katından fazla artırmıştır. Ancak tek başına Afrika ele alındığı zaman, kıta ülkelerinin dünya toplam süt üretimindeki payı 20 yıl içerisinde yalnızca %1 oranında artarak 2018 yılında %7 olarak hesaplanmıştır. Güney Asya ülkeleri 2018 yılında üretmiş oldukları toplam 269 milyon ton SCM süt ile dünya toplam süt üretimindeki payını 20 yılda %20'den %30'a yükseltmiştir.

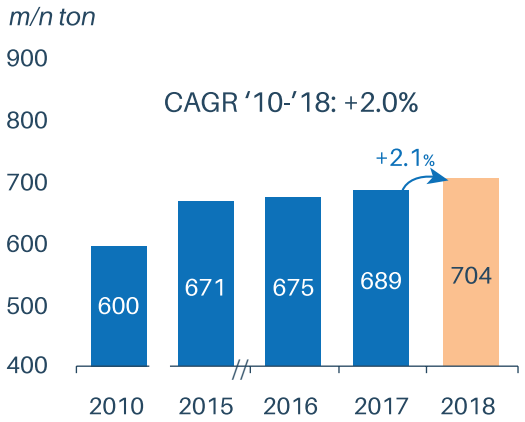
Ülkeler özelinde 20 yılı kapsayan süreç değerlendirildiğinde; Yeni Zelanda 2018 yılındaki 25 milyon ton SCM üretimiyle toplam süt üretimini iki katından fazla artırmış (+%112), AB-28 ülkeleri ise 2018 yılında ulaştığı toplam 174 milyon ton üretim ile aynı zaman diliminde toplam üretimini %10 oranında artırmıştır. Öte yandan, 1998 yılı ile kıyaslandığında 2018 yılında Rusya'nın toplam süt üretimi %18 oranında azalmıştır. Söz konusu 20 yıllık süre içerisinde üretimi %6 oranında düşen Avustralya'da ise temel etkenler kuraklık, buna bağlı olarak ortaya çıkan yem hammaddelerine erişim problemleri ve küresel anlamda düşük seyreden çiğ süt fiyatları olmuştur.

Dünyada 1998-2018 yılları arasında bütün türlerden elde edilen toplam süt miktarı %62 oranında artarken aynı dönem içerisinde yalnızca inek ve manda sütü üretimindeki artış oranı %64 olarak hesaplanmış ve 2018 yılında söz konusu miktar 849 milyon ton SCM seviyesine yükselmiştir. Öte yandan aynı dönem içerisinde dünya toplam sağılan inek ve manda sayısı %26 oranında artarak 370,1 milyon başa, inek başına alınan yıllık ortalama süt verimi %30 oranında artarak 1,8'den 2,3'e yükselmiştir.

İnek Sütü Üretimi

İnek sütü üretimi dünyanın farklı ülke ve bölgelerinde farklı oranlarda artıp azalırken, 2018 yılında dünya toplam inek sütü üretimi bir önceki yıla göre %2,1 oranında artmıştır. Yeni Zelanda'da inek sütü üretimi 2018 yılında %3 oranında artarken, Avrupa Birliği'nde toplam inek sütü üretimindeki artış oranı %0,7 olarak hesaplanmıştır. Aynı yıl ABD'de inek sütü üretimi yalnızca %1 oranında artarken, Hindistan'daki artış oranı %7,8 olarak hesaplanmıştır.

Dünya İnek Sütü Üretimi

İnek Sütü Üretiminde Lider Ülkeler

	Milyon Ton	2018	'17-'18 Değişim
1	AB-28	166,7	+ % 0,8
	Almanya	33,1	+ % 1,4
	Fransa	25,1	% 0,0
	Birleşik Krallık	15,5	+ % 0,3
	Polonya	14,2	+ % 3,3
	Hollanda	14,1	-% 2,8
2	ABD	98,7	+ % 1,0
3	Hindistan	90,2	+ % 7,8
4	Brezilya	34,7	+ % 0,5
5	Çin	30,8	+ % 1,2
6	Rusya	30,6	+ % 1,4
7	Yeni Zelanda	22,2	+ % 3,0
8	Türkiye	20,0	+ % 6,8
9	Pakistan	17,4	+ % 3,8
10	Meksika	12,4	+ % 2,0

Kaynak: CNIEL, ZuivelNL, FAO, IDF Ulusal Komiteleri, Ulusal İstatistikler

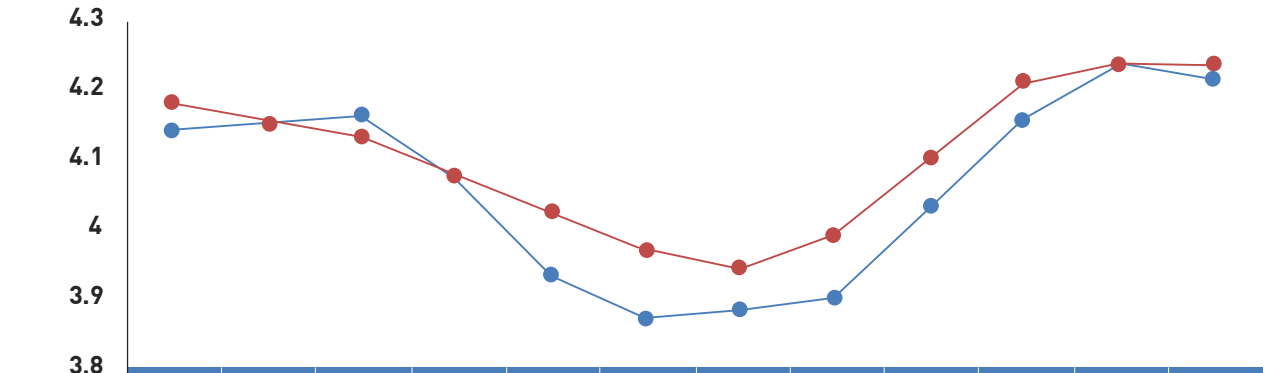
Bölgelere Göre Dünya İnek Sütü Üretimi

X 1.000 Ton	2005	2010	2015	2017	2018	'17-'18 Değişim	'05-'18 Değişim
Asya	130.897	158.167	193.244	207.841	217.841	+4,8%	+4,0%
AB-28	149.729	149.244	163.140	165.428	166.608	+0,7%	+0,8%
Kuzey ve Orta Amerika*	103.012	112.077	120.659	125.170	126.774	+1,3%	+1,6%
Güney Amerika	50.459	60.521	67.068	63.822	64.900	+1,7%	+2,0%
Avrupa-Diğer	59.830	59.062	57.313	57.618	57.796	+0,3%	-0,3%
Afrika	29.435	34.524	37.457	38.184	38.764	+1,5%	+2,1%
Okyanusya	25.622	26.692	31.632	31.147	31.027	-0,4%	+1,5%
Dünya	**548.984**	**600.288**	**670.512**	**689.211**	**703.710**	**+2,1%**	**+1,9%**

Kaynak: IDF

* Karayipler dahil.

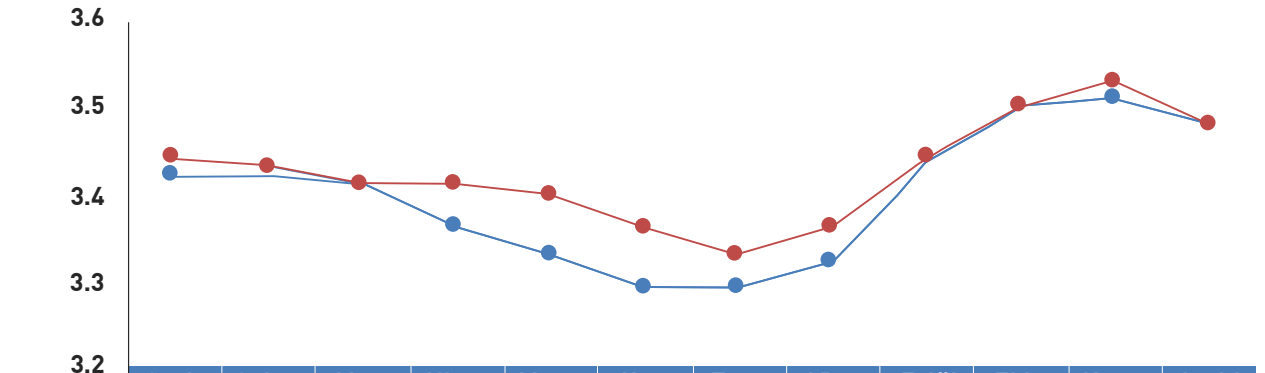
AB-28 Ülkelerinde Aylara Göre Çiğ Süt Yağ Değeri Ortalaması (%)

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.	Tem.	Ağus.	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2018	4.14	4.15	4.16	4.07	3.93	3.87	3.88	3.9	4.03	4.16	4.23	4.21
2019	4.17	4.15	4.13	4.07	4.02	3.97	3.94	3.99	4.1	4.21	4.24	4.23

Kaynak: clal.it

AB-28 Ülkelerinde Aylara Göre Çiğ Süt Protein Değeri Ortalaması (%)

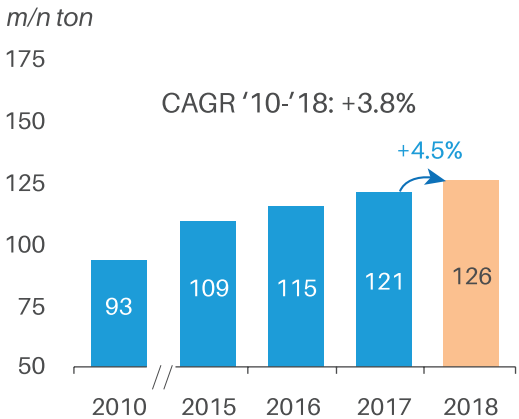
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.	Tem.	Ağus.	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2018	3.42	3.42	3.41	3.36	3.33	3.29	3.29	3.32	3.43	3.50	3.51	3.48
2019	3.44	3.43	3.41	3.41	3.40	3.36	3.33	3.36	3.44	3.50	3.53	3.48

Kaynak: clal.it

Manda, Koyun, Keçi ve Diğer Türlerden Elde Edilen Sütler

Dünya toplam manda sütü üretimi 2018 yılında 126 milyon olarak hesaplanırken global manda sütü üretiminin %95'ini temsil eden iki ülke Hindistan ve Pakistan, 2018 yılında manda sütü üretimlerini %4,5 oranında artırmışlardır. Öte yandan başta bebek maması üretimdeki kullanımında son yıllarda ortaya çıkan artışla birlikte dünya genelinde keçi sütü tüketimi her yıl artmaktadır. Dünya toplam keçi sütü üretimi 2018 yılında bir önceki yıla kıyasla %2,7 oranında artarak 20 milyon ton olarak hesaplanmıştır.

Dünya Manda Sütü Üretimi

Kaynak: CNIEL, ZuivelNL, FAO,
IDF Ulusal Komiteleri, Ulusal İstatistikler

Türlerine Göre Mandalar ve Manda Sütü

Manda (Bubalus bubalis) sütü dünya toplam süt üretiminde önemli bir yere sahip olmakla beraber özellikle bazı bölgelerde en fazla üretilen süt çeşitidir. Gelişmekte olan ülkelerde mandalar ağırlıklı olarak bir veya iki baş hayvana sahip küçük ölçekli işletmeler tarafından yetiştirilmektedir. Mandalar genel anlamıyla nehir mandası ve bataklık mandası olmak üzere iki cinse ayrılmaktadırlar (ülkemizde yetiştirilen manda cinsi ise ağırlıklı olarak Anadolu Mandasıdır). Nehir mandası dünyadaki toplam manda varlığının %70'ini oluştururken; Hindistan, Pakistan ve Yakın Doğu ülkelerinde üretilen manda sütü ekseriyetle bu türden elde edilen sütlerdir. Bataklık mandası, nehir mandasına kıyasla daha küçük ve süt verimi daha düşüktür.

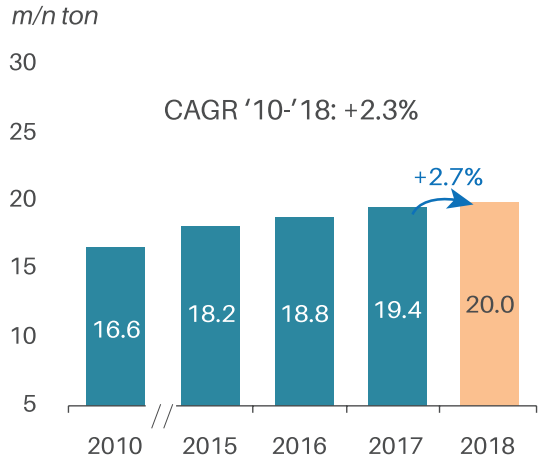
Nehir madaları laktasyon başına genellikle 1.500 ila 4.500 litre arasında süt verimine sahipken, ekonomik ömrü ineklere göre daha uzundur ve 20 yaşına kadar sağılabilmekte ve buzağı verebilmektedir. Nehir manalarının ekonomik açıdan olumsuz tarafları ise kızgınlık dönemi ile ilk buzağılama yaşının geç olması ve buzağılama aralığının ve kuru döneminin uzunluğudur.

Son yıllarda özellikle Bulgaristan, Çin, Mısır, Hindistan ve Pakistan'da nehir mandalarının süt verimini artırmaya yönelik ıslah çalışmaları yapılmaktadır. Bu konuda dünyada en yaygın sütçü ırklar Murrah, Nili-Ravi, Kundi, Surti, Jaffarabadi, Bhadawari ırkı mandalardır.

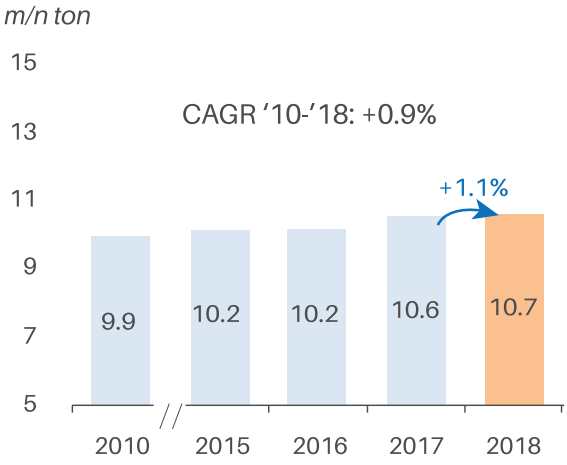
- Dünya toplam manda varlığının yaklaşık 207 milyon baş olduğu tahmin edilmektedir. Dünya manda varlığının %97'i Asya'da, %2'si Afrika'da (özellikle Mısır), %0,7'si Güney Amerika'da ve %0,2'den daha azı Avustralya ve Avrupa'da yer almaktadır.
- Dünyada en fazla manda nüfusunun olduğu ülkeler Hindistan, Pakistan, Çin, Mısır ve Nepal iken; Pakistan, Mısır ve Nepal'in manda varlığı bu ülkelerdeki toplam inek sayısından daha fazladır.
- Güney Asya'da sütün elde edildiği temel hayvan ırkı mandadır.
- Dünyanın en büyük manda sütü üreticisi ülkeler Hindistan ve Pakistan iken bu ülkelerdeki manda sütü üretimi inek sütü üretiminden fazladır.

Kaynak: FAO

Dünya Keçi Sütü Üretimi

Dünya Koyun Sütü Üretimi

Kaynak: CNIEL, ZuivelNL, FAO, IDF Ulusal Komiteleri, Ulusal İstatistikler

- Dünyada kişi başına düşen koyun ve keçi sütü üretiminin en yüksek olduğu bölge Yakın Doğu ülkeleridir.
- Dünya toplam keçi sütü üretiminin en yoğun olduğu bölgeler toplam üretimin %95'ini temsil eden Asya, Afrika ve Latin Amerika'dır. Asya kıtası, %60 ile dünya toplam keçi sütü üretiminde en yüksek paya sahip kıtadır.
- En büyük keçi sütü üreticisi ülkeler Hindistan, Bangladeş ve Pakistan'dır.
- Keçi başına alınan süt verimi ülkelere göre farklılık arz etmektedir. Bangladeş'te keçi başına süt verimi yaklaşık 37 Kg/yıl iken Hindistan ve Pakistan'da 100 Kg/yılın üzerindedir.
- Dünyada en büyük koyun sütü üreticisi ülkeler Çin, Türkiye ve Yunanistan'dır.
- Koyun sütü üretimi Yakın Doğu ve Kuzey Afrika'da toplam üretimin %7,8'ini oluştururken, sahra altı Afrika'da toplam üretimin %4'ünü temsil etmektedir.
- Dünyada en fazla sağılan keçi varlığına sahip ülkeler Bangladeş, Hindistan ve Mali'dir. Dünyada en fazla sağılan koyun varlığına sahip ülkeler Çin, Suriye, İran, Türkiye ve Cezayir'dir.

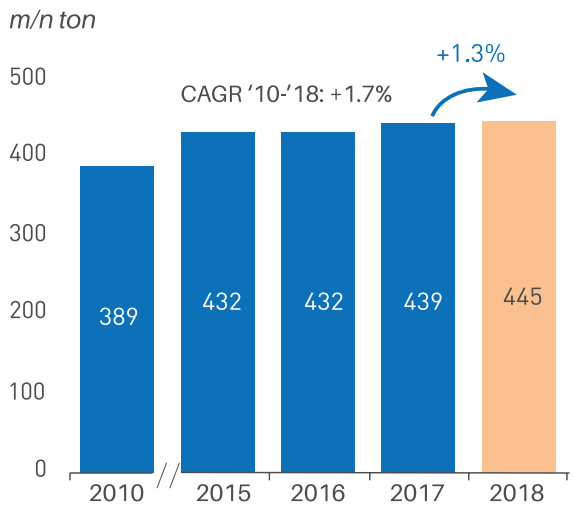
Kaynak: FAO

Sanayiye Aktarılan İnek Sütü

IDF, her yıl üyesi bulunan ülkelerden toplamış olduğu verilerle dünyada sanayiye aktarılan toplam inek sütüne ilişkin veriler yayınlamaktadır. Buna göre dünya genelinde 2018 yılında sanayiye aktarılan inek sütü miktarı bir önceki yıla göre %1,3 oranında artmıştır. Söz konusu artış oranı 2017 yılında kaydedilen artıştan daha düşük iken, geçtiğimiz sekiz yılda sanayiye aktarılan inek sütü miktarındaki artış oranından (%1,7) düşüktür.

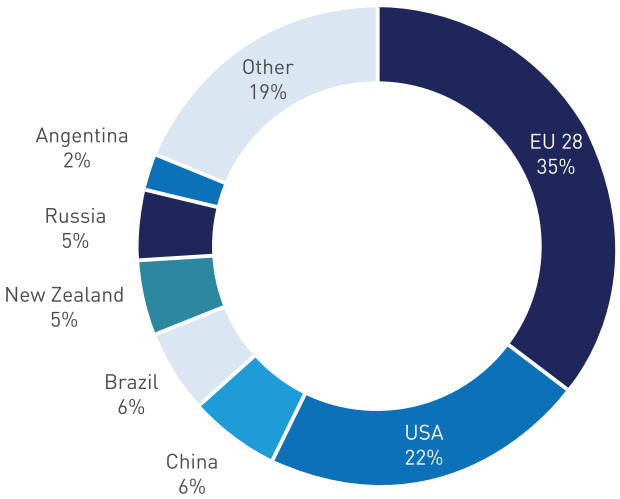
Avustralya'da sanayiye aktarılan inek sütü miktarı kuraklıktan kaynaklı olarak %8 oranında düşerken Yeni Zelanda'daki artış oranı %2,3 olarak hesaplanmıştır. Öte yandan AB ülkeleri toplamında sanayiye aktarılan inek sütü miktarı 2018 yılında yalnızca %0,9 oranında artmıştır. Üye ülkeler özelinde değerlendirildiğinde Hollanda'da toplanan inek sütü miktarı %2,9 oranında düşmüş, Fransa (+%0,3), Almanya (+%1,5), Polonya (+%2,7), İrlanda (+4,3) ve Belçika'da (+%3,9) artış kaydedilmiştir.

Dünyada Sanayiye Aktarılan İnek Sütü*

Kaynak: CNIEL, ZuivelNL, IDF Ulusal Komiteleri, Ulusal İstatistikler * 55 ülke dahil edilmiştir.

Dünyada Sanayiye Aktarılan İnek Sütünün Ülkelere Göre Dağılımı

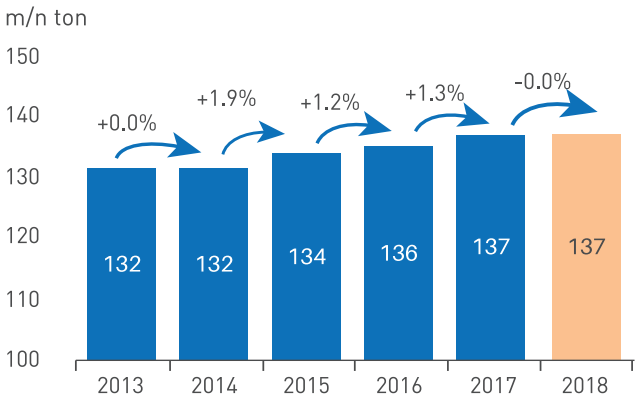
Kaynak: CNIEL, ZuivelNL, IDF Ulusal Komiteleri, Ulusal İstatistikler

SÜT ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ

İçme Sütü Üretimi

Dünya toplam içme sütü üretimi 2010 yılından bu yana her yıl ortalama %1,8 oranında artarak 2018 yılında 137 milyon ton olarak hesaplanmıştır. Avrupa Birliği' nin tek ülke olarak kabul edildiği bir sıralamada Birlik, dünyanın en büyük içme sütü üreticisi konumunda yer alırken Çin, 2018 yılında %4,3 oranındaki büyüme ile en büyük ikinci içme sütü üreticisi olmuş ve Çin'i 21,4 milyon tonluk üretimi ile ABD takip etmiştir. Hindistan (+%1,2) ve Rusya (+%3,7) gibi ülkeler aynı yıl içme sütü üretimlerini artırırken; tüketimde azalmaya bağlı olarak içme sütü üretimi AB ülkeleri toplamında %2,6, ABD'de %2,0 ve Kanada'da %0,6 oranında düşmüştür.

Dünya İçme Sütü Üretimi *

Dünya İçme Sütü Üretiminde Lider Ülkeler

Milyon Ton	2018	'17-'18 Değişim
AB-28	30,1	- % 2,6
Çin	29,8	+ % 4,3
ABD	21,4	- % 2,0
Hindistan	13,3	+ % 1,2
Brezilya	10,0	- % 2,5
Rusya	5,5	+ % 3,7
Japonya	3,7	+ % 0,5

Kaynak: CNIEL, ZuivelNL, IDF Ulusal Komiteleri, Ulusal İstatistikler

* 55 ülke dahil edilmiştir.

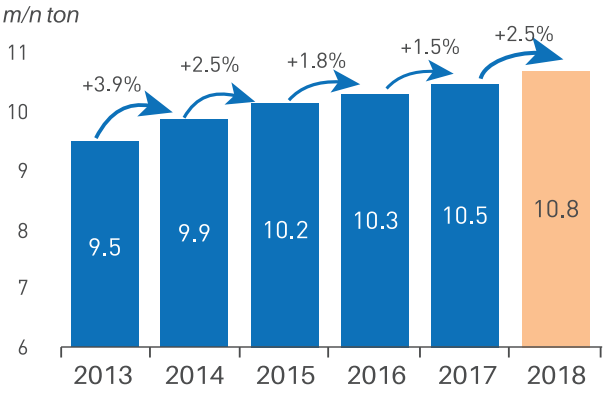
Tereyağı ve Diğer Süt Yağları Üretimi

IDF verilerine göre dünya toplam tereyağı ve diğer süt bazlı yağları üretimi 10 milyon tonun üzerindedir. Dünya süt yağı pazarı, toplam 5,6 milyon üretimi ile dünya toplam üretiminin %48'ini temsil ederek en büyük üretici konumunda yer alan Hindistan tarafından domine edilmektedir. Hindistan'ın 2018 yılındaki toplam tereyağı ve ghee (süt bazlı bir yağ türü) üretimi 2018 yılında %3,7 oranında artarken, dünyanın en büyük ikinci üreticisi konumundaki AB'de aynı yıl gerçekleşen tereyağı üretim artışı %0,8 olarak hesaplanmıştır. ABD'de (+%2,4) ve dünyanın açık ara en büyük tereyağı ihracatçı ülkesi olan Yeni Zelanda'da (+%3,5) 2018 yılı üretimleri artarken Avustralya'da aynı yıl tereyağı üretimi %18,6 oranında azalmıştır.

Dünya Tereyağı Üretiminde Lider Ülkeler

Milyon Ton	2018	'17-'18 Değişim
Hindistan	5,6	+ % 3,7
AB-28	2,3	+ % 0,8
ABD	0,9	+ % 2,4
Yeni Zelanda	0,8	+ % 3,5
Rusya	0,3	- % 4,4
Belarus	0,1	- % 3,3
Kanada	0,1	+ % 6,3

Dünya Tereyağı Üretimi *

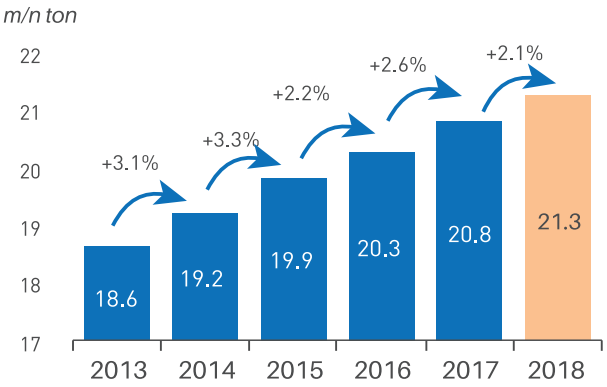

Kaynak: CNIEL, ZuivelNL, IDF Ulusal Komiteleri, Ulusal İstatistikler * 56 ülke dahil edilmiştir.

Peynir Üretimi

IDF tarafından dünya toplam peynir üretiminin 23 milyonun üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. Dünyada istatistiklere konu olan toplam peynir üretiminin %90'ı inek sütünden elde edilirken kalan miktarı manda, keçi ve koyun sütünden elde edilen peynirler oluşturmaktadır.

Dünya Tereyağı Üretimi *

Dünya Peynir Üretiminde Lider Ülkeler

Milyon Ton	2018	'17-'18 Değişim
AB-28	9,4	+ % 1,4
ABD	5,9	+ % 3,0
Brezilya	0,8	- % 2,1
Türkiye	0,8	+ % 9,6
Arjantin	0,6	+ % 0,2
Rusya	0,5	+ % 1,9
Kanada	0,4	+ % 3,5

Kaynak: CNIEL, ZuivelNL, IDF Ulusal Komiteleri, Ulusal İstatistikler * 56 ülke dahil edilmiştir.

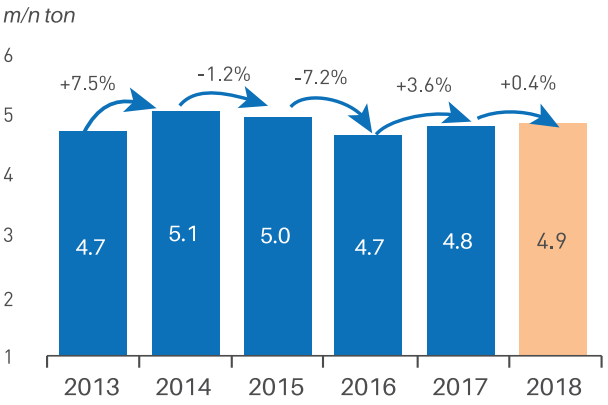
Dünyanın en büyük peynir üreticisi konumunda yer alan Avrupa Birliği, toplam 9,4 milyon ton üretimiyle dünya toplam peynir üretiminin %44'ünü temsil ederken ABD'nin dünya üretimindeki payı %28'dir. AB ülkelerinden İrlanda (+%14,2), İtalya (+%4,6) ve Polonya (+%3,1) 2018 yılında peynir üretimlerini artıran ülkeler arasında yer alırken Almanya'da aynı yıl üretim %0,8 oranında azalmıştır.

Dünya peynir üretimi sıralamasında AB-28 ve ABD'yi takip eden ve ülkemizin de dahil olduğu üç ülke, 2018 yılında 579 ila 755 bin ton arasındaki peynir üretimine sahiptir. Ülkemiz, artan üretimiyle birlikte dünya peynir liginde Brezilya'nın ardından dördüncü sırada yer almaktadır.

Süttozu Üretimi

IDF verilerine göre 2018 yılı dünya toplam yağlı-yarım yağlı süttozu üretimi 4,85 milyon ton olarak (+%0,4) olarak hesaplanmıştır. Dünyanın en büyük yağlı süttozu üreticisi Yeni Zelanda olurken (+%4,3), Avrupa Birliği ülkeleri sıralamada üçüncü olarak yer almıştır. Birlik üyesi olan Hollanda (-%12,4) ve Fransa'da (-%12,3) 2018 yılında yağlı süttozu üretimi düşerken Almanya'da üretim %12,3 oranında artmıştır.

Dünya Yağlı Süttozu Üretimi *

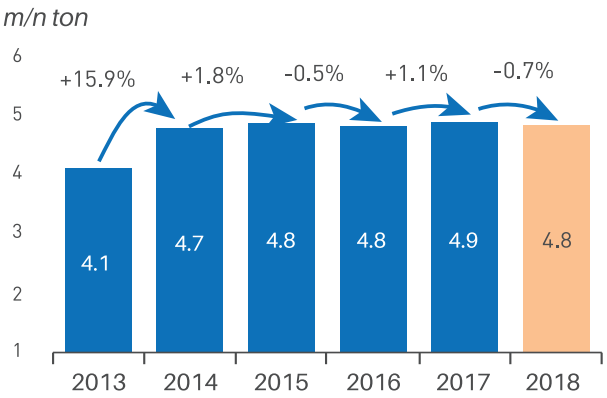
Dünya Yağlı Süttozu Üretiminde Lider Ülkeler

Milyon Ton	2018	'17-'18 Değişim
Yeni Zelanda	1,4	+ % 4,3
Çin(A)	1,0	- % 2,9
AB-28	0,9	- % 0,1
Brezilya	0,6	- % 1,8
Arjantin	0,1	+ % 0,9
Uruguay	0,1	+ % 21,8
Meksika	0,1	- % 11,8

Kaynak: CNIEL, ZuivelNL, IDF Ulusal Komiteleri, Ulusal İstatistikler / * 51 ülke dahil edilmiştir. (A) Bebek maması dahil

Dünya yağsız süttozu üretimi 2018 yılında bir önceki yıla göre %0,7 oranında düşerek 4,8 milyon olarak hesaplanmıştır. Aynı yıl yağsız süttozu fiyatlarının düşük seyretmesi ve Avrupa Birliği Komisyonun kontrolünde bulunan yüksek stok miktarlarının sonucu olarak AB-28 ülkelerinde aynı yıl yağsız süttozu üretimi %2,1 oranında düşmüştür. Yine uluslararası piyasa fiyatlarındaki düşüklük sebebiyle 2018 yılında ABD yağsız süttozu üretimi %0,9 oranında azalırken, ihracat miktarındaki stabil seyre rağmen Yeni Zelanda ve Avustralya'da sırasıyla %2 ve %9 oranında üretim artışı yaşanmıştır.

Dünya Yağsız Süttozu Üretimi *

Dünya Yağsız Süttozu Üretiminde Lider Ülkeler

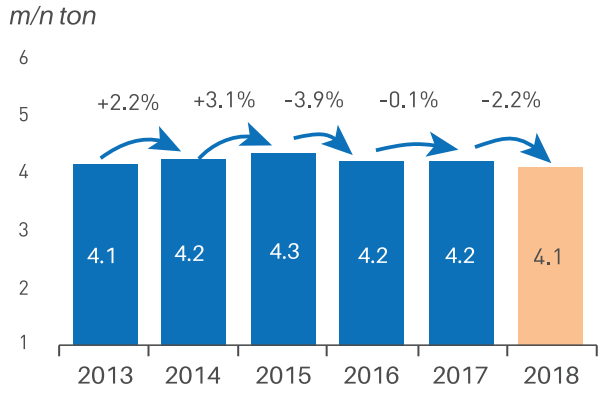
Milyon Ton	2018	'17-'18 Değişim
AB-28	1,7	- % 2,1
ABD	1,1	- % 0,9
Hindistan	0,6	- % 5,3
Yeni Zelanda	0,4	+ % 2,0
Avustralya	0,2	+ % 9,0
Brezilya	0,2	- % 1,9
Belarus	0,1	+ % 10,0

Kaynak: CNIEL, ZuivelNL, IDF Ulusal Komiteleri, Ulusal İstatistikler * 53 ülke dahil edilmiştir.

Konsantre Süt ve Peynir Altı Suyu Ürünleri Üretimi

IDF verilerine göre dünya toplam konsantre süt ve koyulaştırılmış süt üretiminin 5 milyon tonun üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. Bu anlamdaki küresel pazar ABD ve AB-28 ülkeleri tarafından domine edilirken iki bölgenin toplam küresel pazar payları toplamı dünya toplam üretiminin yarısını temsil etmektedir. ABD'nin 2018 yılındaki toplam konsantre süt ve koyulaştırılmış süt üretimi %7,1 oranında, AB-28 ülkelerinin üretimi ise %10,1 oranında düşmüştür.

Dünya Konsantre Süt Üretimi *

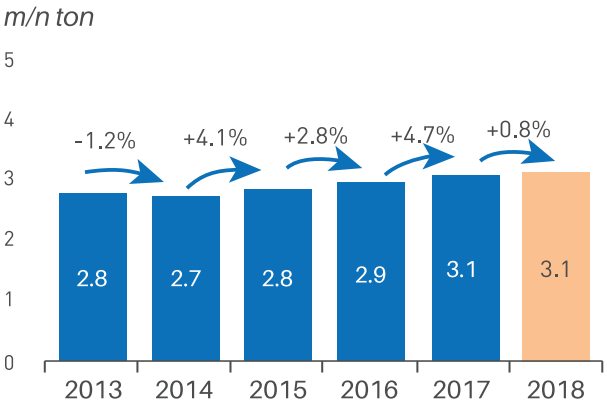
Dünya Konsantre Süt Üretiminde Lider Ülkeler

Milyon Ton	2018	'17-'18 Değişim
ABD	1,0	- % 1,4
AB-28	1,0	- % 1,9
Brezilya	0,7	+ % 0,0
Peru	0,5	+ % 0,0
Rusya	0,3	- % 3,1
Çin	0,2	- % 2,8
Meksika	0,2	+ % 0,0

Kaynak: CNIEL, ZuivelNL, IDF Ulusal Komiteleri, Ulusal İstatistikler * 57 ülke dahil edilmiştir.

Sıvı peynir altı suyu, temelde peynir üretiminde ikincil bir ürün olduğundan dolayı (toplam üretimin %80 peynir üretiminden, kalan kısım ise kazein üretiminden elde edilmektedir) AB-28 ve ABD gibi peynir üretiminin yoğun olarak yapıldığı bölgelerde daha fazla üretilmektedir. IDF verilerine göre AB-28 ülkeleri, 2018 yılındaki toplam 2,1 milyon ton üretimiyle dünya toplam peynir altı suyu tozu üretiminin %68'ini temsil etmektedir.

Dünya Peynir Altı Suyu Tozu Süt Üretimi *

Kaynak: CNIEL, ZuivelNL, IDF Ulusal Komiteleri, Ulusal İstatistikler * 44 ülke dahil edilmiştir.

SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ TÜKETİMİ

Codex Alimentarius süt ürününü "gıda katkısı veya işlenmesi için gerekli olabilecek diğer işlevsel maddeleri içerebilen sütün işlenmesiyle elde edilen ürün" şeklinde tanımlamaktadır. Süt ürünleri çeşitliliği beslenme alışkanlıklarına, mevcut süt işleme teknolojilerine, piyasa talebine ve sosyal ve kültürel koşullara bağlı olarak bölgeden bölgeye ve aynı bölgedeki ülkeler arasında farklılık göstermektedir.

Kişi başına düşen süt ve süt ürünleri tüketimi gelişmiş ülkelerde daha yüksek olmakla beraber, gelişmekte olan ülkelerde kişi başı tüketim her geçen yıl artmaktadır. Nüfus artışı, kişi başına düşen gelirdeki artış, kentleşme ve beslenme alışkanlıklarındaki değişiklikler; başta Çin, Endonezya ve Vietnam gibi Doğu ve Güneydoğu Asya ülkelerine olmak üzere gelişmekte olan ülkelerde ve genel anlamıyla dünya genelinde süt ve süt ürünlerine olan talebi artırmada etkili olmaktadır.

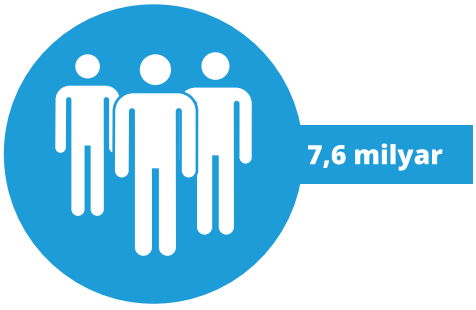
FAO verilerine göre miktar olarak içme sütü, gelişmekte olan ülkelerde en yoğun tüketime sahip süt ürünüdür. Kentsel bölgelerde içme sütüne olan talep daha fazla iken kırsal bölgelerde fermente süt ürünleri tüketimi daha yoğundur.

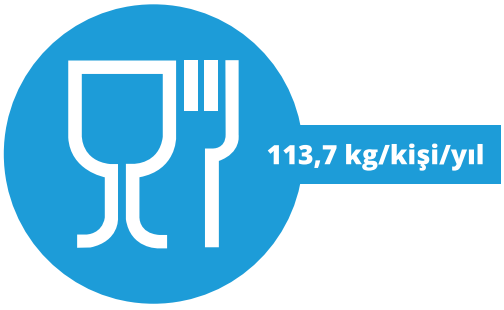
- Dünya genelinde 6 milyardan fazla insan süt ve süt ürünleri tüketirken, toplam tüketimdeki en büyük pay gelişmekte olan ülkelere aittir.
- 1960'ların başından bu yana gelişmekte olan ülkelerde kişi başına düşen süt tüketimi neredeyse iki kat artarken; bu tarihten günümüze kadar et tüketimi üç katından fazla, yumurta tüketimi ise beş kat artmıştır.
- Son 20 yılda Sahra altı Afrika'da kişi başı süt tüketiminde azalma olmuştur.
- Kişi başı süt tüketimi;
  - Arjantin, Ermenistan, Avustralya, Kosta Rica, Avrupa, İsrail, Kırgızistan, Kuzey Amerika ve Pakistan'da yüksek (> 150 kg/kişi/yıl)
  - Hindistan, İran, Japonya, Kenya, Meksika, Moğolistan, Yeni Zelanda, Kuzey ve Güney Afrika, Yakın Doğu ve Latin Amerika'nın büyük bir kısmında orta (30-150 kg/kişi/yıl)
  - Vietnam, Senegal, Orta Afrika ile Doğu ve Güneydoğu Asya'nın büyük bir kısmı azdır (<30kg/kişi/yıl).
- Hindistan'da üretilen sütün yaklaşık %50'si çiftlikte üretildiği yerde tüketilmektedir.
- Süt, Asya ve Afrika'da beslenme kaynaklı enerjinin %3'ünü karşılarken bu oran Avrupa ve Okyanusya'da %9'dur. Süt, Asya ve Afrika'da protein ihtiyacının %6-8'ini karşılarken Avrupa'da %19'unu; Asya ve Afrika'da yağ ihtiyacının %7'sini karşılarken Avrupa, Okyanusya ve Amerika'da %12-14'ünü karşılamaktadır.

Kaynak: FAO

Süt ve süt ürünleri tüketimine yönelik olarak her yıl farklı kuruluşlarca çalışmalar yapılarak veriler yayınlanmaktadır. Dünya genelinde önemli miktarlarda süt ve süt ürünü kayıt dışı olarak pazarlanarak tüketime arz edilmektedir. IDF tarafından yayınlanan süt ve süt ürünleri tüketim verileri, yalnızca ülkelerin resmi istatistiklerine konu olan üretim verileri ve stok miktarları esas alınarak hesaplanmakta ve ilan edilmektedir.

Dünya nüfusu 2018 yılında 85 milyon artarak 7,6 milyara ulaşmış başka bir deyişle dünya piyasasına 85 milyon potansiyel tüketici dahil olmuştur. IDF verilerine göre dünya kişi başına düşen süt tüketimi ortalaması 2018 yılında bir önceki yıla göre %1,3 artarak 113,7 kg süt eşdeğeri olarak hesaplanmıştır (hesaplamaya dahil edilen stok değişimleri yağsız kuru madde süt eşdeğeri esasına göre yapılmıştır). Bu miktara göre kişi başı süt tüketimi 2005 yılından bu yana %10 oranında (+ 13 kg) artmıştır.

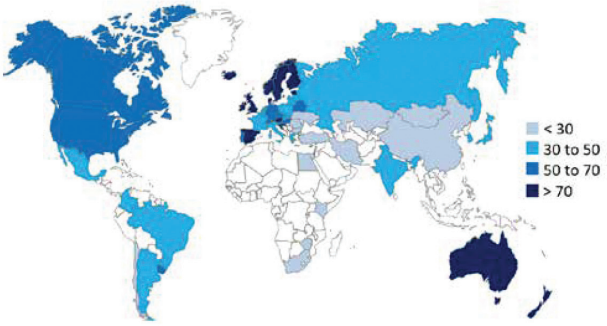

Dünya genelinde üretilen toplam süt miktarının yaklaşık %50'si endüstriye aktarılmamaktadır. Bu anlamıyla, kayıt dışı olarak pazarlanan ya da ülkelerce resmi kayıtlara dahil edilmeyen süt miktarı IDF tarafından tüketim verilerine dahil edilmemektedir. FAO verilerine göre söz konusu kayıt dışı süt miktarı gelişmekte olan ülkelerde toplam üretilen süt miktarının %80 oranına kadar ulaşabilmektedir. Bu nedenle dünya genelinde nihai tüketiciye ulaşan süt ve süt ürünleri miktarının tayini oldukça güçtür.

IDF tarafından kişi başı süt ve süt ürünleri tüketim miktarının hesaplanmasında esas alınan süt üretimi dünya toplam süt üretiminin %54'üne takabül etmektedir ve kalan %46 oranındaki süt üretimi kayıt dışı olarak pazarlandığından tüketim tahminlerine dahil edilmemektedir. IDF'in hesaplamalarına göre süt dünya genelinde ağırlıklı olarak içme sütü, fermente ürünler, yoğurt, krema vb. şekilde taze ürün olarak (%17) ya da tereyağı (%15), peynir (%14) ve süttozu formunda tüketilmektedir.

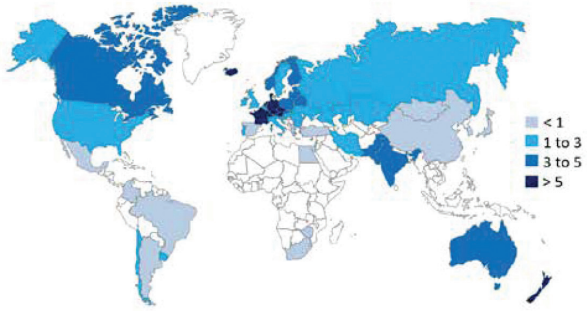
2018 Yılı Kişi Başı İçme Sütü Tüketimi (Kg)

Kaynak: IDF Ulusal Komiteleri, USDA, Eurostat

IDF tarafından hesaplanmış tüketim verilerine göre yıllık kişi başı içme sütü tüketimi en yüksek olan ülkeler 100 kg üzerindeki tüketimleri ile Avustralya, Yeni Zelanda ve bazı kuzey Avrupa ülkeleri iken bu ülkeleri yaklaşık 70 kg tüketim miktarı ile Kuzey Amerika takip etmektedir. Avrupa kıtası dünyada tereyağı tüketiminin en yoğun olduğu bölgedir. Fransa'da yıllık kişi başı tereyağı tüketimi 8 kg, Almanya'da 6 kg seviyesindedir. Kişi başı peynir tüketiminde ise Kuzey Amerika, Israil ve Avrupa ilk sıralarda yer alırken pek çok Avrupa ülkesinde kişi başı yıllık tüketim 20 kg'ın üzerindedir.

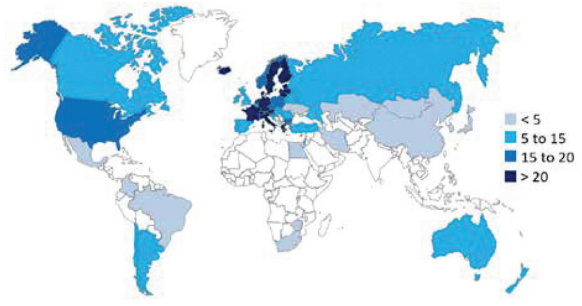
2018 Yılı Kişi Başı Tereyağı Tüketimi (Kg)

Kaynak: IDF Ulusal Komiteleri, USDA, Eurostat

OECD-FAO tarafından 2019 yılında yayınlanan Tarımsal Tahminler Raporunda* süt ve süt ürünleri tüketiminin önümüzdeki yıllarda nüfustaki artışa**, gelir seviyesindeki artışa ve beslenme düzenindeki değişime bağlı olarak artacağı tahmin edilmektedir. Raporda yer alan uzun vadeli tüketim tahminleri her ne kadar iyimser bir tablo ortaya koysa da 2015-2028 yılları arasında toplam süt ve süt ürünleri tüketiminde dünya genelinde %24 oranında bir artış beklenmektedir (süt eş değeri olarak). Söz konusu tüketim artış oranı yıl bazında ortalama %1,7 oranındaki bir artışa tekabül ederken, nüfus artış hızı etkisiyle gelişmekte olan ülkelerde söz konusu oran +%2,3 olarak hesaplanmıştır.

2018 Yılı Kişi Başı Peynir Tüketimi (Kg)

Kaynak: IDF Ulusal Komiteleri, USDA, Eurostat

* Raporda yer alan süt ve süt ürünleri bölümünün Türkçe özeti 59 sayfadadır.

** Nüfus Referans Bürosu (Population Reference Bureau) tarafından dünya nüfusu 2050 yılında 9,8 milyara ulaşacağı tahmin edilmektedir.

SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ TİCARETİ

Belirli bir ülkede nüfusun tüketebileceğinden fazla olarak üretilen sütün pazarlanması, süt işleme sanayine, pazarlamaya ve dağıtımına başta olmak üzere değer zincirinin tüm aşamalarına istihdam sağlamaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde üretime konu olan çiğ sütün büyük bir kısmı kayıt dışı olarak pazarlanmakta, bunun temel nedenlerinden biri, tüketicilerin kayıtlı olarak işleme ve paketleme işlemlerinden doğan ilave ürün maliyetlerine katlanmak istememeleridir.

Gelişmekte olan ülkelerde süt ve süt ürünlerine yönelik oluşturulan politikalar genellikle ithalatı azaltmak ve yerli üretimi teşvik etmenin yanında hane halkının gelir seviyesini iyileştirmek ve ithalat harcamalarını azaltma temeline dayanmaktadır. Ancak FAO'ya göre gelişmekte olan ülkelerin birçoğunun gelecekte kendi kendine yeterli seviyede üretim kapasitesine sahip olamayacağı ve ithalata giderek daha fazla bağımlı hale geleceği tahmin edilmektedir.

FAO verilerine göre, süt ürünlerinin bozulabilir yapısından kaynaklı olarak dünyada üretilen toplam sütün %13 gibi küçük bir kısmı uluslararası ticarete konu olmaktadır. FAO, süt ürünlerini temel olarak ticareti yapılamayan sıvı ürünler (içme sütü gibi) ve endüstriyel ürünler (tereyağı/ghee, konsantre süt ve süttozu gibi) olarak ikiye ayırmaktadır.

FAO verilerine göre;

- Dünyada uluslararası süt ve süt ürünleri ihracatının yaklaşık %82'si gelişmiş ülkelerce yapılmaktadır.
- Uluslararası ticarette en çok işlem gören ürünler tereyağı, peynir ve süttozudur.

Dünya süt ve süt ürünleri ticareti (AB iç ticareti hariç) 2018 yılında ihracatçı ülkelerin süt arzında yaşanan olumlu gelişmeler ve dünya genelindeki olumlu ekonomik atmosferin etkisiyle geçmiştir. Özellikle Afrika ve Asya gibi ithalatçı bölgelerin taleplerindeki artış ile birlikte dünya toplam süt ve süt ürünleri ticareti %5 oranında artarak 77,8 milyon ton süt eşdeğerine ulaşmıştır*. Dünya toplam süt ve süt ürünleri ticareti 2010 yılından bu yana %40 oranında artmıştır. Söz konusu oran yaklaşık olarak 22 milyon ton süt eşdeğerini temsil etmektedir.

En Büyük Yağsız Süttozu İthalatçısı Ülkeler

040210		2018		2019	
		MİKTAR (TON)	DEĞER (x 1.000 $)	MİKTAR (TON)	DEĞER (x 1.000 $)
1	Çin	280.459	609.118	343.656	871.548
2	Meksika		697.220		671.854
3	Endonezya	161.796	322.766	187.306	432.783
4	Filipinler	159.121	296.769	177.229	378.436
5	Hollanda	169.148	260.753	153.437	299.628
6	Malezya	128.631	261.703	126.330	298.413
7	Cezayir	166.809	310.793	120.731	277.260
8	Vietnam	86.883	172.339	110.713	250.440
9	Belçika	75.123	142.948	107.410	225.891
10	İtalya	88.242	178.569	92.639	208.050

Kaynak: Trademap
* Hesaplamada ürünlerin süt eşdeğerine ulaşmıştır yağsız kuru madde üzerinden yapılmıştır.

En Büyük Yağsız Süttozu İhracatçısı Ülkeler

040210		2018		2019	
		MİKTAR (TON)	DEĞER (x 1.000 $)	MİKTAR (TON)	DEĞER (x 1.000 $)
1	ABD	714.984	1.343.026	704.441	1.658.930
2	Yeni Zelanda	368.202	730.657	379.531	904.388
3	Almanya	409.783	765.143	405.671	889.246
4	Fransa	225.162	429.115	272.424	612.578
5	Belçika	235.385*	428.457	259.927	556.707
6	İrlanda	122.475	237.903	167.284	382.616
7	Hollanda	85.540	307.699	165.726	377.626
8	Avustralya	157.334	346.720	130.801	336.760
9	Polanya	132.313	245.644	112.767	250.982
10	Belarus	120.808	224.366	104.603*	239.725*
LİSTE TOPLAM		**2.571.986**	**5.058.730**	**2.703.175**	**6.209.558**
Diğer		692.454	1.358.215	546.151	1.313.542
GENEL TOPLAM		**3.264.440**	**6.416.945**	**3.249.326**	**7.523.100**

Kaynak: Trademap

* Geçici

En Büyük Peynir İhracatçısı Ülkeler (x 1.000 $)

0406		2018	2019
		DEĞER	DEĞER
1	Almanya	4.624.142	4.575.815
2	Hollanda	4.070.977	4.156.537
3	İtalya	3.336.717	3.574.498
4	Fransa	3.664.773	3.513.872
5	Danimarka	1.751.045	1.615.437
6	ABD	1.470.292	1.571.465
7	Yeni Zelanda	1.320.526	1.324.819
8	İrlanda	962.052	1.164.046
9	Belçika	1.029.367	1.073.098
10	Belarus	811.376	956.239*
LİSTE TOPLAM		**21.200.524**	**21.496.489**
Diğer		11.074.286	10.673.477
GENEL TOPLAM		**32.274.810**	**32.169.966**

Kaynak: Trademap

* Geçici

En Büyük Peynir İthalatçısı Ülkeler

0406		2018		2019	
		MİKTAR (TON)	DEĞER (x 1.000 $)	MİKTAR (TON)	DEĞER (x 1.000 $)
1	Almanya	830.718	4.435.438	856.950	4.474.246
2	Birleşik Krallık	521.245	2.267.082	535.362	2.203.749
3	İtalya	529.788	2.064.877	534.234	2.078.689
4	Fransa	364.117	1.896.922	379.469	1.933.907
5	Belçika	317.956	1.553.423	339.866	1.553.235
6	Hollanda	380.317	1.481.876	398.276	1.489.737
7	ABD	175.851	1.326.545	180.593	1.364.212
8	Japonya	285.701	1.293.433	302.612	1.324.156
9	İspanya	294.015	1.220.396	307.107	1.253.268
10	Rusya Federasyonu	266.763	965.258	272.835	1.139.562
LİSTE TOPLAM		**3.966.471**	**18.505.250**	**4.107.304**	**18.814.761**
Diğer		3.142.676	13.946.683	2.964.227	13.362.233
GENEL TOPLAM		**7.109.147**	**32.451.933**	**7.071.531**	**32.176.994**

Kaynak: Trademap

Çin Halk Cumhuriyeti Peynir İthalatında Ülkelerin Payları

0406		2018		2019		
		MİKTAR (TON)	DEĞER (x 1.000 $)	MİKTAR (TON)	DEĞER (x 1.000 $)	Pay (%)
1	Yeni Zelanda	54.975	247.818	66.831	284.295	58,2
2	Avustralya	19.696	86.702	17.130	71.846	14,9
3	ABD	12.018	55.816	7.533	36.675	6,6
4	Danimarka	4.487	23.602	4.669	24.789	4,1
5	Fransa	3.108	23.567	3.396	24.077	3,0
6	İtalya	3.777	24.027	3.809	23.391	3,3
7	İrlanda	538	2.666	2.523	10.327	2,2
8	Almanya	1.922	9.124	2.239	9.786	1,9
9	Hollanda	874	5.774	1.015	6.376	0,9
10	Birleşik Krallık	1.056	4.829	1.325	6.120	1,2
LİSTE TOPLAM		**102.451**	**183.925**	**110.470**	**497.682**	**96,2**
Diğer		5.827	29.265	4.392	24.327	3,8
GENEL TOPLAM		**108.278**	**513.190**	**114.862**	**522.009**	**100,00**

Kaynak: Trademap

Ürün Grubuna Göre Çin Halk Cumhuriyeti Peynir İthalatı

GTİP KODU	GTİP AÇIKLAMASI	2018		2019		
		MİKTAR (TON)	DEĞER (x 1.000 $)	MİKTAR (TON)	DEĞER (x 1.000 $)	PAY (%)
040610	Taze peynir (olgunlaştırılmamış veya preslenmemiş) (peynir altı suyundan yapılmış peynirler dahil) ve pıhtılaştırılmış ürünler	40.826	174.937	40.186	159.401	30,5
040620	Rendelenmiş veya toz haline getirilmiş her cins peynir	27.800	135.135	31.137	145.039	27,8
040690	Diğer peynirler*	25.426	121.723	28.297	133.334	25,5
040630	Eritme peynirler (rendelenmemiş veya toz haline getirilmemiş)	13.893	79.248	15.154	83.494	16,0
040640	Mavi küflü peynirler ve Penicillium roqueforti ile elde edilen küf içeren diğer peynirler	333	2.147	88	740	0,1
TOPLAM		**108.278**	**513.190**	**114.862**	**522.008**	**100,0**

Kaynak: Trademap

* Emmentaler, Gravyer, Çedar, Edam, Tilsit, Kaşkaval gibi peynirler bu grupta yer almaktadır.

Çin Halk Cumhuriyeti Yağsız Süttozu İthalatı

0406		2017		2018		2019		
		MİKTAR (TON)	DEĞER (x 1.000 $)	MİKTAR (TON)	DEĞER (x 1.000 $)	MİKTAR (TON)	DEĞER (x 1.000 $)	BF ($/Ton)
1	Yeni Zelanda	116.599	278.980	127.422	272.877	139.783	343.330	2,46
2	Avustralya	32.276	93.709	33.387	101.066	44.450	149.192	3,36
3	Almanya	23.755	54.589	20.378	39.688	29.138	67.734	2,32
4	Fransa	12.544	29.398	10.879	23.889	22.973	53.850	2,34
5	İrlanda	3.562	8.279	8.244	16.039	18.110	41.923	2,31
6	Finlandaiya	9.724	22.180	11.979	21.610	18.090	37.560	2,08
7	Belarus	35	75	8.003	12.710	14.943	29.681	1,99
8	Danimarka	3.448	8.092	7.909	14.387	11.042	25.155	2,28
9	İsveç	7.516	17.736	9.569	17.951	9.354	20.308	2,17
10	ABD	27.607	59.551	21.312	39.311	6.478	17.260	2,66
LİSTE TOPLAM		**237.066**	**572.589**	**259.082**	**559.528**	**314.361**	**785.993**	**2,50**
Diğer		10.251	-271.936	21.377	49.590	29.295	85.555	2,92
GENEL TOPLAM		**247.317**	**300.653**	**280.459**	**609.118**	**343.656**	**871.548**	**2,54**

Kaynak: Trademap

AB-27 Tereyağı İhracatı (Ton)

		2017	2018	2019	'18-'19 Değişim
1	Birleşik Krallık	75.954	73.544	64.667	-%12
2	Amerika	26.536	27.492	33.017	+%20
3	BAE	4.909	4.228	11.934	+%182
4	Çin	7.982	7.860	10.315	+%31
5	Türkiye	3.813	1.671	9.830	+%488
6	Suudi Arabistan	8.617	10.661	9.048	-%15
7	Japonya	4.042	6.103	9.033	+%48
8	Singapur	6.066	7.352	6.797	-%8
9	Fas	2.699	3.510	6.381	+%82
10	Mısır	3.138	596	5.722	+%860
Diğer		62.729	55.300	73.745	+%33
TOPLAM		**206.486**	**198.317**	**240.488**	**+%21**

AB-27 Peynir İhracatı (Ton)

		2017	2018	2019	'18-'19 Değişim
1	Birleşik Krallık	478.611	482.351	502.742	+%4
2	Amerika	133.589	126.423	131.342	+%4
3	Japonya	94.714	106.359	113.700	+%7
4	İsviçre	59.919	61.290	62.096	+%1
5	Güney Kore	44.796	37.168	42.159	+%13
6	Suudi Arabistan	38.866	32.914	34.889	+%6
7	Avustralya	24.765	24.835	25.101	+%1
8	Ukrayna	9.960	13.948	23.681	+%70
9	Cezayir	23.119	20.748	21.837	+%5
10	Kanada	14.322	18.756	21.477	+%15
Diğer		352.058	354.510	366.033	+%3
TOPLAM		**1.274.718**	**1.279.302**	**1.345.057**	**+5,1**

AB-27 Yağsız Süttozu İhracatı (Ton)

		2017	2018	2019	'18-'19 Değişim
1	Çin	66.795	88.976	122.147	-+%37
2	Cezayir	132.618	143.064	94.788	-%34
3	Endonezya	58.827	55.813	71.016	+%27
4	Filipinler	44.254	35.727	65.789	+%84
5	Mısır	41.280	49.487	55.816	+%13
6	Malezya	26.746	38.561	49.635	+%29
7	Nijerya	24.536	26.910	42.698	+%59
8	Suudi Arabistan	32.004	19.487	37.090	+%90
9	Meksika	37.499	4.952	32.039	
10	Singapur	20.774	27.791	30.677	+%10
Diğer		308.386	335.263	344.583	+%3
TOPLAM		**793.718**	**826.030**	**946.277**	**+%15**

AB-27 Yağlı Süttozu İhracatı (Ton)

		2017	2018	2019	'18-'19 Değişim
1	Umman	41.660	48.437	40.531	-%16
2	Birleşik Krallık	29.829	32.843	33.929	+%3
3	Cezayir	64.205	25.294	18.939	-%25
4	Nijerya	24.380	15.791	18.776	+%19
5	Kuveyt	16.195	14.719	16.710	+%14
6	Çin	20.968	18.871	15.349	-%19
7	Lübnan	12.991	12.296	12.106	-%2
8	Angola	8.081	8.078	10.300	+%28
9	Dominik Cum.	11.951	8.940	8.499	-%5
10	Suudi Arabi.	11.135	8.680	8.305	-%4
Diğer		162.545	152.507	131.860	-%14
TOPLAM		**403.941**	**346.456**	**315.394**	**-%9**

Kaynak: COMEXT

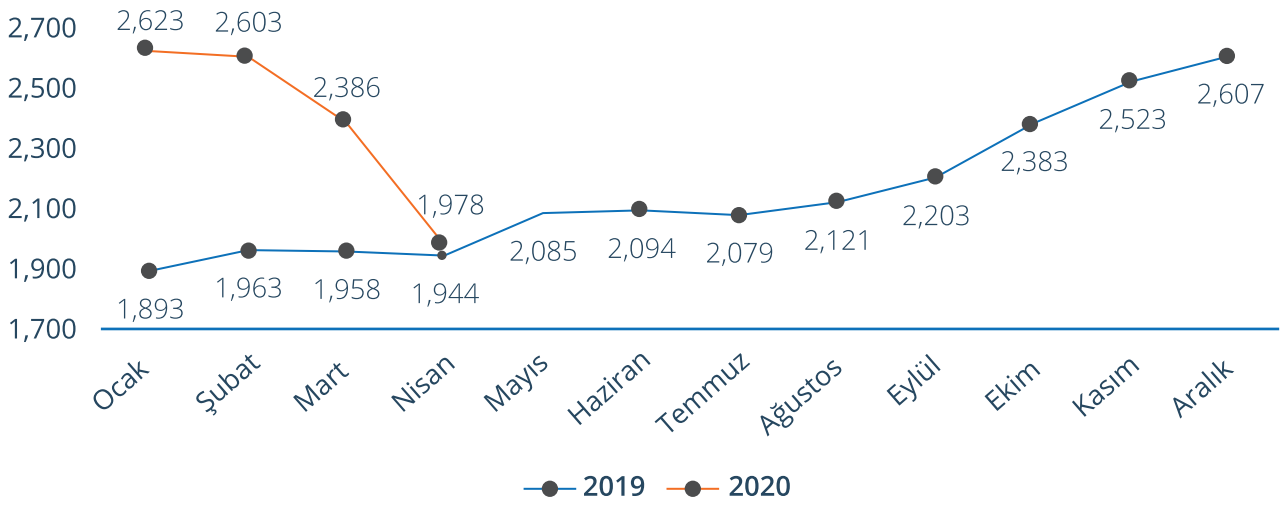
SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ FİYATLARI

Süttozu Fiyatları

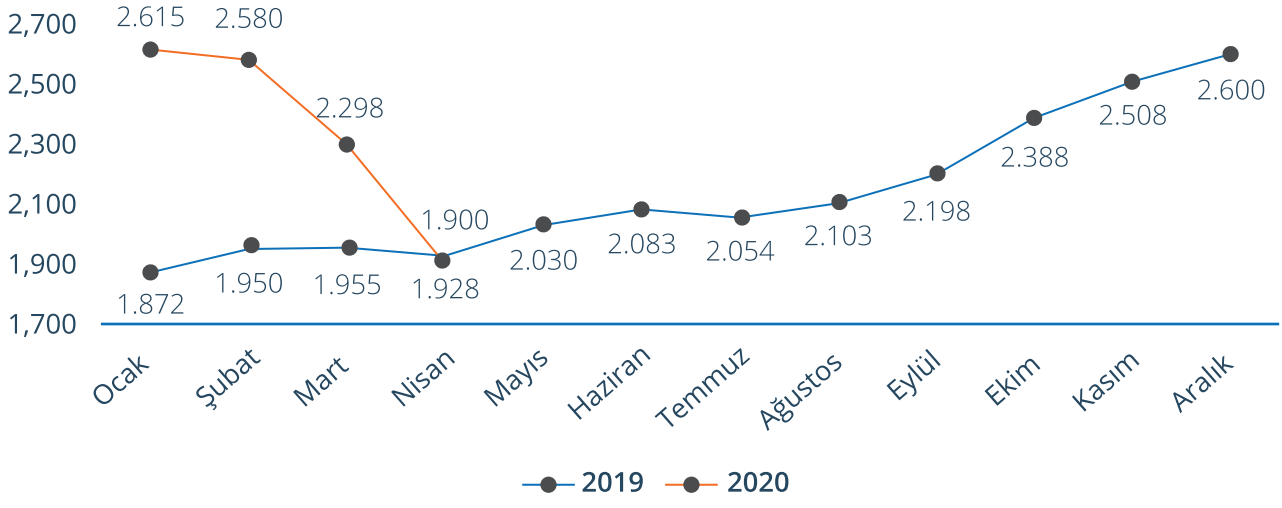
Dünya genelinde çiğ süt, yağlı/yağsız süttozu, tereyağı ve çedar peyniri gibi süt sektöründe emtia niteliği taşıyan ürünlerin fiyatları yıl içerisinde başta arz ve talep dengesi olmak üzere siyasal faktörlere, hava koşullarına, petrol gibi diğer hammadde fiyatlarına ve döviz kurundaki hareketlere göre gibi pek çok faktörden etkilenmekte ve yıl içerisinde değişmektedir.

Dünya genelinde yağlı/yağsız süttozu fiyatları 2019 yılında 2.200 $/Ton ila 3.000 $/Ton arasında değişen fiyatlarda piyasada alım-satıma konu olmuştur. 2020 başından itibaren küresel COVID-19 salgınının da etkisiyle uluslararası piyasa fiyatı düşen yağsız süttozu, 2020-Nisan dönemine gelindiğinde bir önceki yılın aynı ayındaki fiyat seviyesine, yağlı süttozu ise bu seviyesinin de altına kadar gerilemiştir.

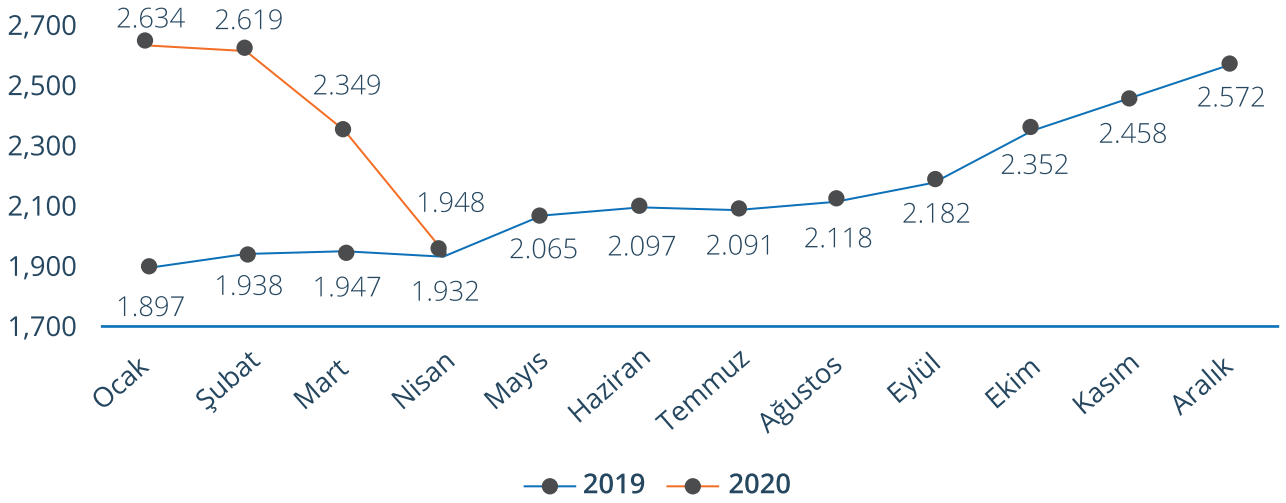
Almanya Yağsız Süttozu Fiyatları (€/Ton)

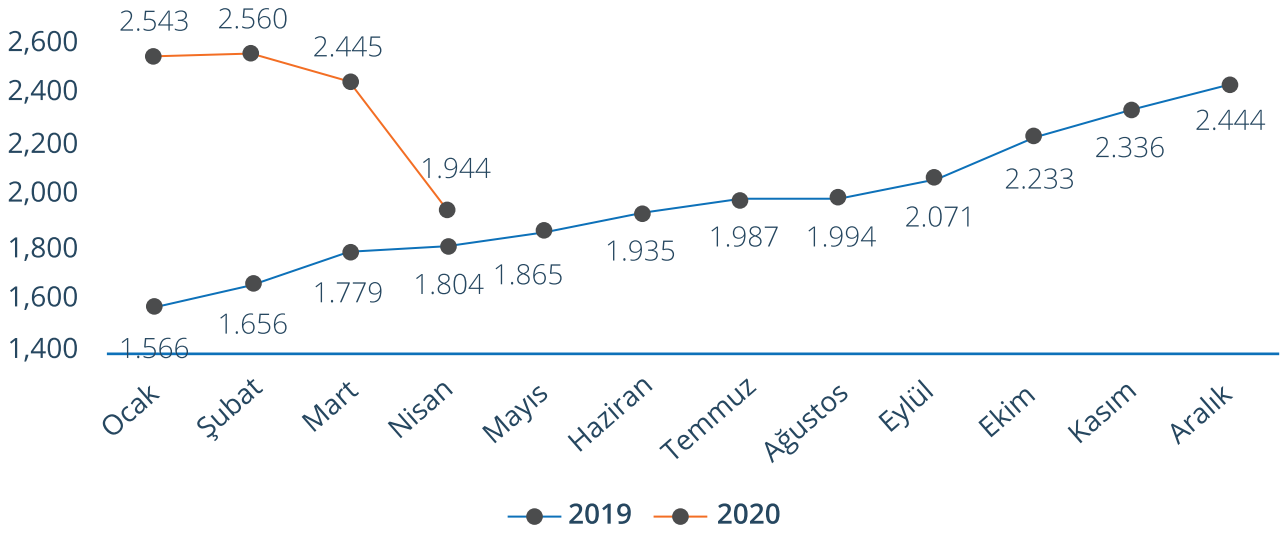
Hollanda Yağsız Süttozu Fiyatları (€/Ton)

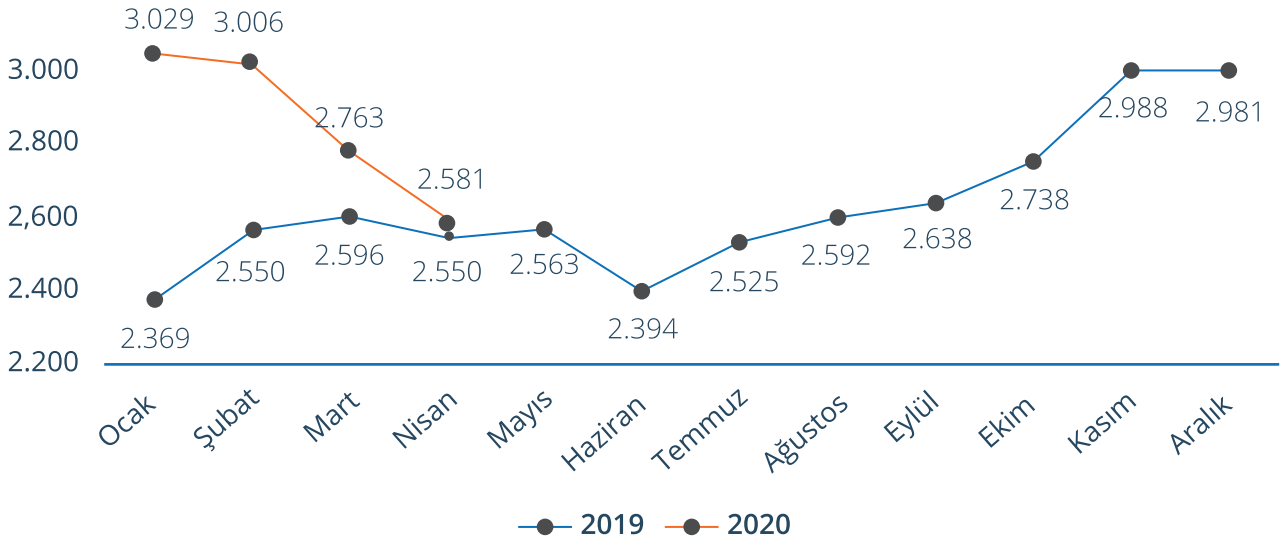
Fransa Yağsız Süttozu Fiyatları (€/Ton)

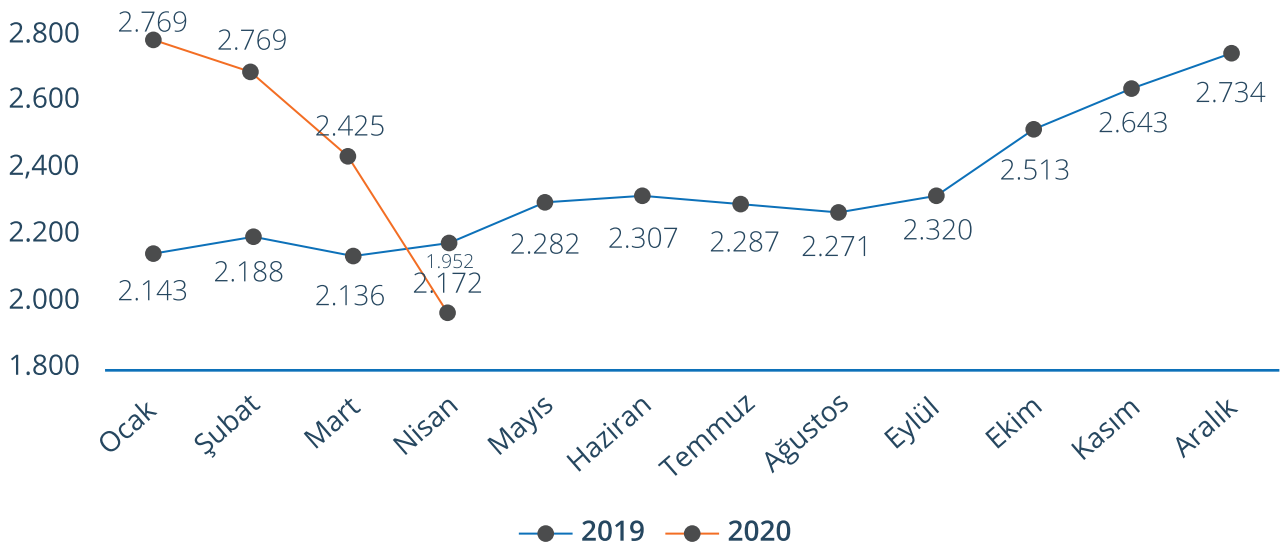
Polonya Yağsız Süttozu Fiyatları (€/Ton)

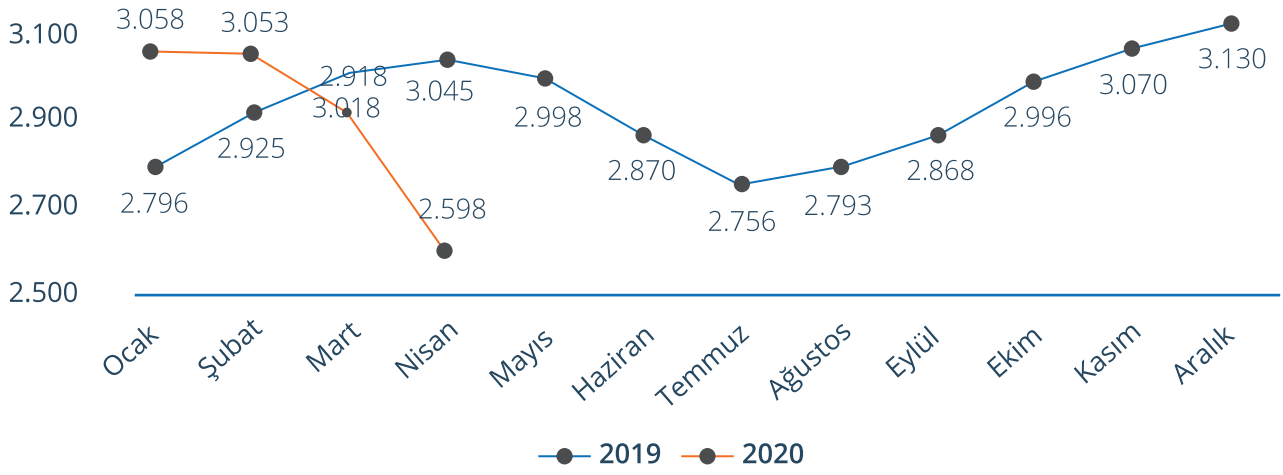
Okyanusya Yağsız Süttozu Fiyatları (€/Ton)

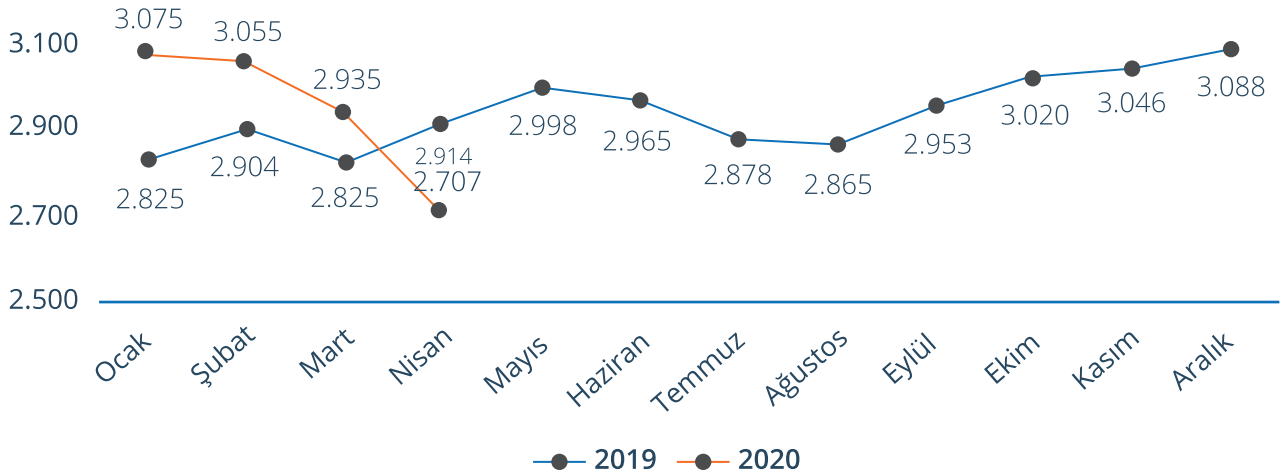
ABD Yağsız Süttozu Fiyatları (€/Ton)

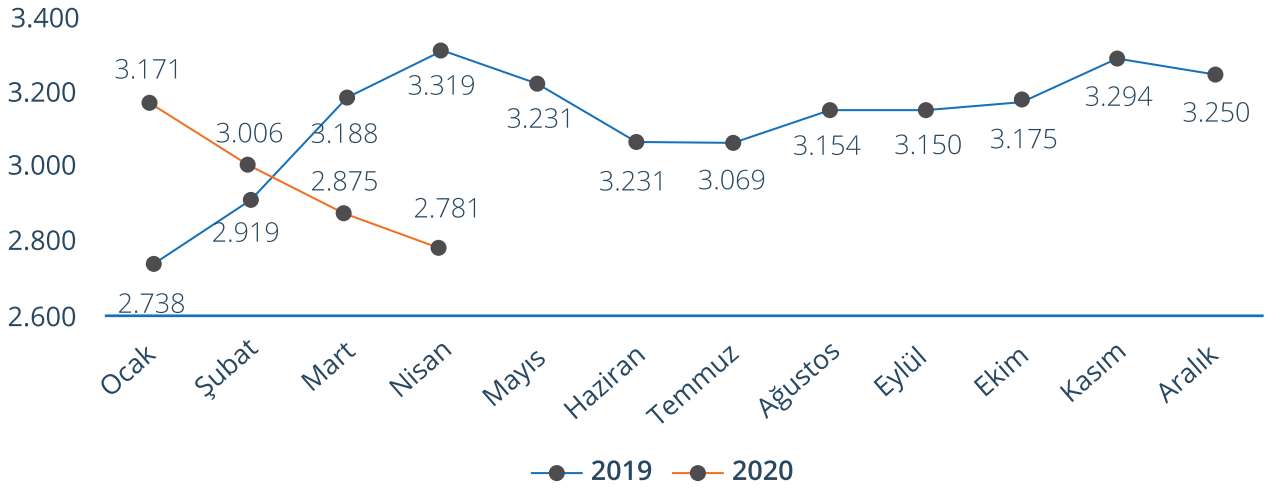
Hollanda Yağlı Süttozu Fiyatları (€/Ton)

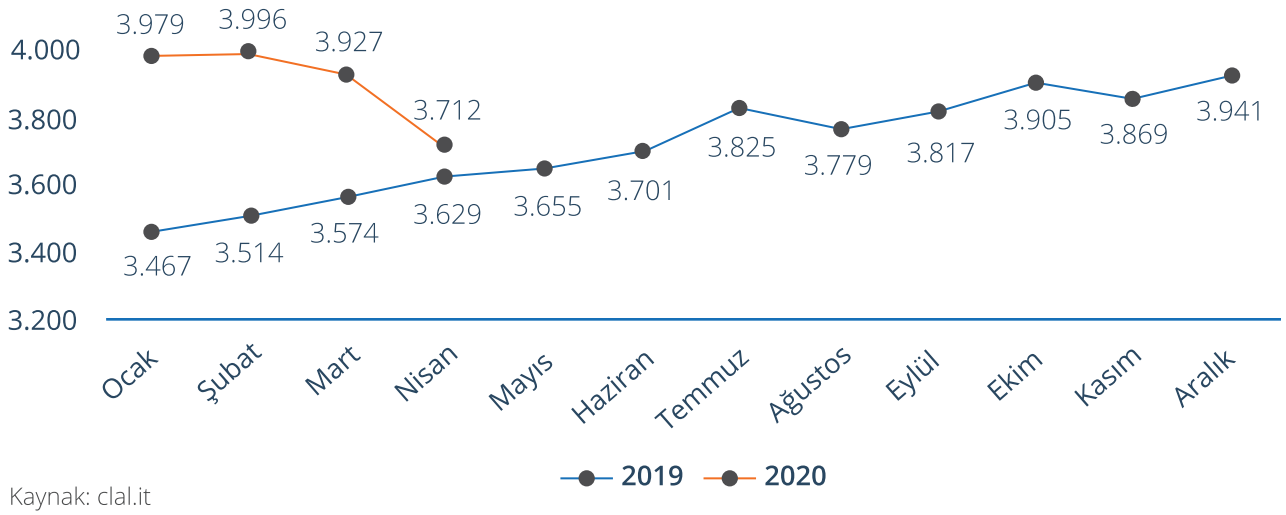
Almanya Yağlı Süttozu Fiyatları (€/Ton)

Okyanusya Yağlı Süttozu Fiyatları (€/Ton)

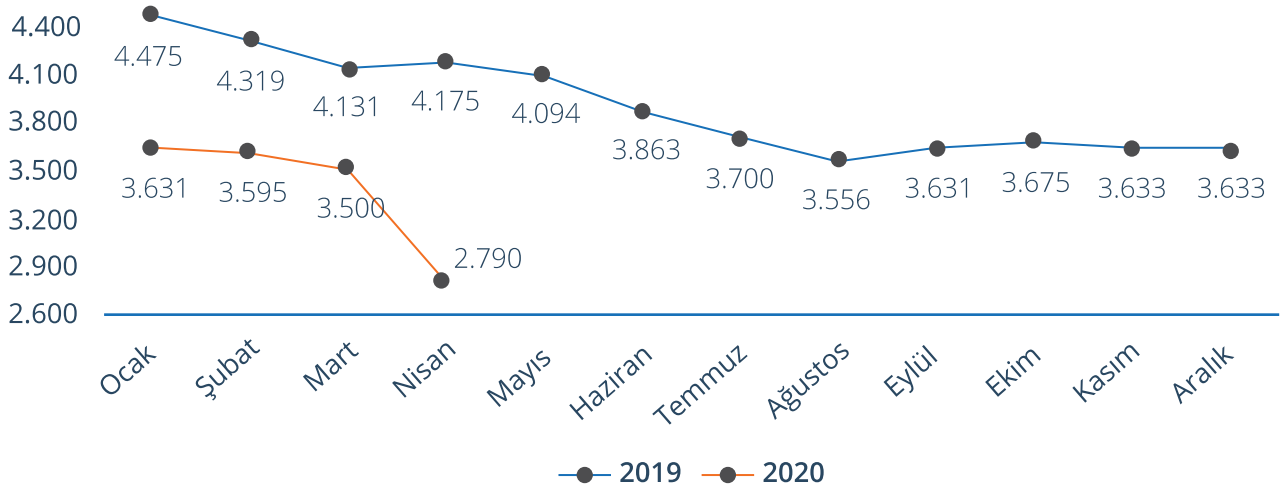
ABD Yağlı Süttozu Fiyatları (€/Ton)

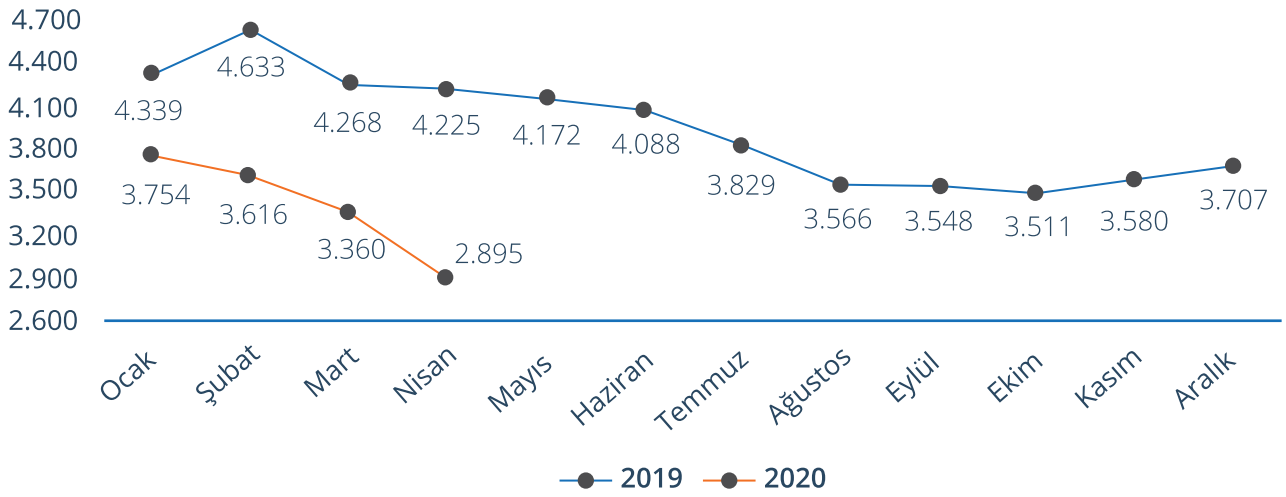
Kaynak: clal.it

Tereyağı Fiyatları

Almanya Tereyağı Fiyatları (€/Ton)

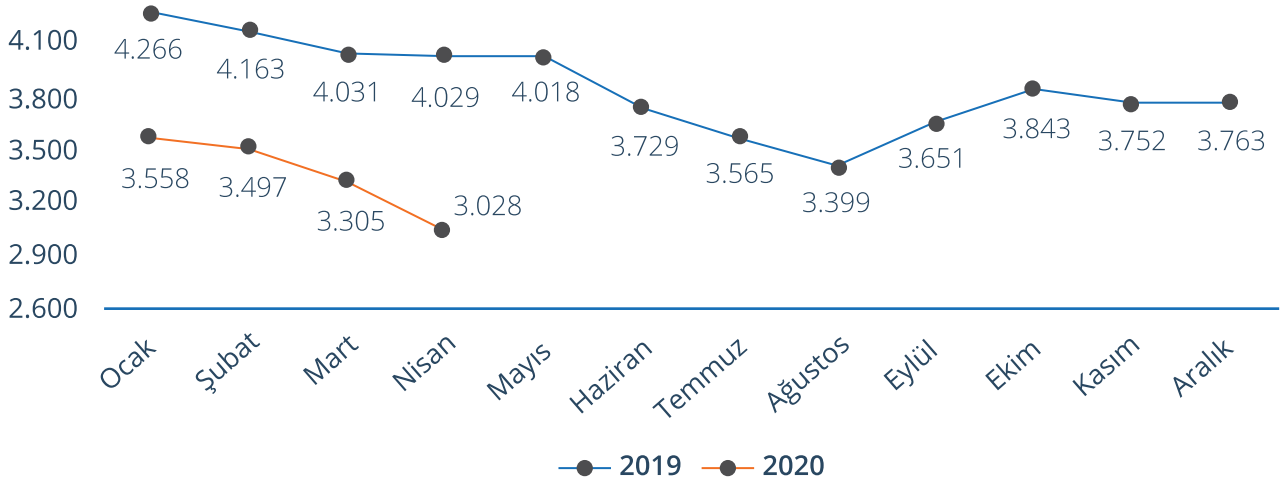

Fransa Tereyağı Fiyatları* (€/Ton)

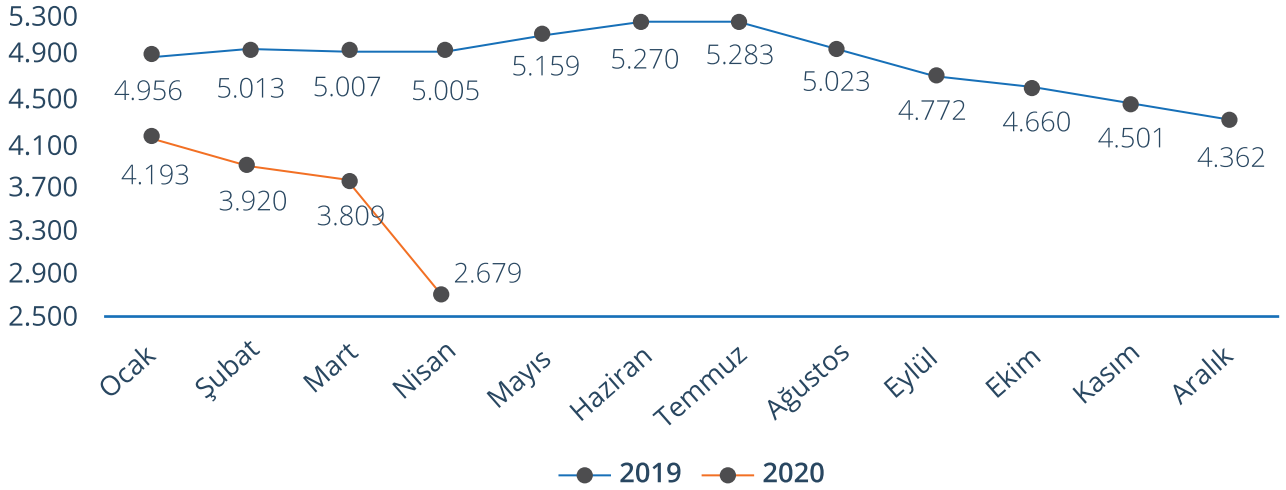
* %82 Yağlı, 25 Kg blok tereyağının toptan satış fiyatıdır

Polonya Tereyağı Fiyatları* (€/Ton)

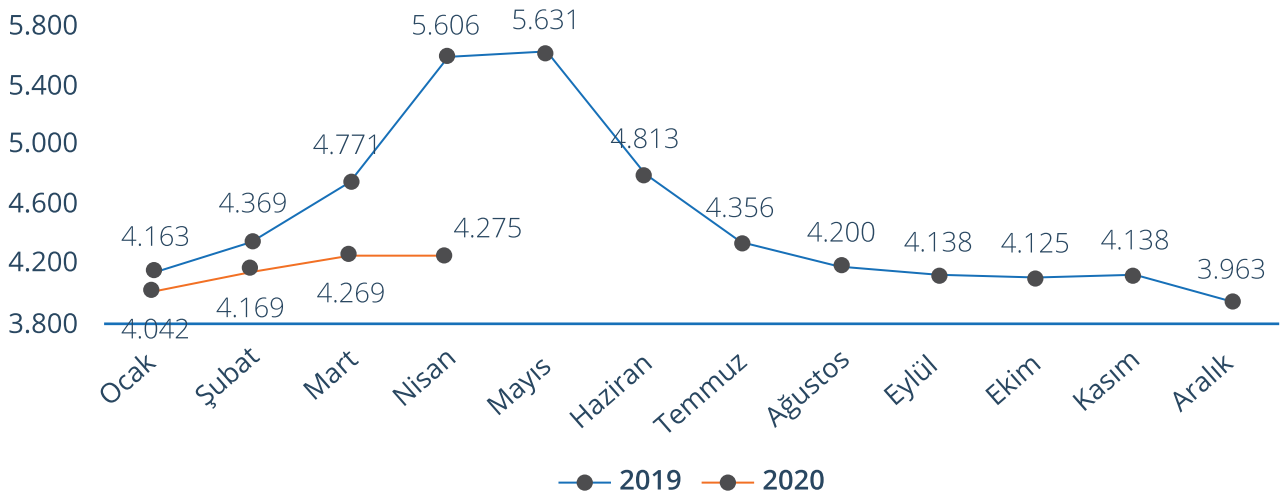
* %82 Yağlı, 25 Kg blok tereyağının toptan satış fiyatıdır

ABD Tereyağı Fiyatları* (€/Ton)

* AA Grade tereyağının toptan satış fiyatıdır

Okyanusya Tereyağı Fiyatları* (€/Ton)

* %82 Yağlı, 25 Kg blok tereyağının toptan satış fiyatıdır
Kaynak: clal.it

Çiğ Süt Fiyatları

AB Ülkeleri Çiğ Süt Fiyatları – 2019 (Euro/100 Kg)

	Belçika	Bulgaristan	Çek. Cum.	Danimarka	Almanya	Estonya	İrlanda	Yunanistan	İspanya	Fransa	Hırvatistan	İtalyan	Kıbrıs	Letonya	Litvanya	Lüksemburg	Macaristan	Malta	Hollanda	Avusturya	Polonya	Portekiz	Romanya	Slovenya	Slovakya	Finlandiya	İsveç	**AB-27**	Birleşik Krallık	**AB-28**
Ocak	33,86	30,94	34,66	34,16	35,47	31,71	34,28	38,88	32,04	35,98	33,96	39,51	58,07	30,31	30,61	34,96	31,08	48,22	35,25	38,25	32,48	31,09	31,46	32,56	33,26	38,27	35,96	**35,28**	32,51	**35,0**
Şubat	33,71	30,93	34,17	34,17	35,22	32,03	34,38	38,88	32,04	35,91	33,70	39,65	58,16	30,30	30,66	34,16	31,43	46,95	36,50	38,02	32,23	31,71	31,37	32,18	33,03	37,96	35,17	**25,20**	32,52	**34,9**
Mart	33,59	30,76	34,21	34,17	34,82	31,57	32,63	38,29	31,65	33,54	33,33	39,32	57,89	30,34	30,56	34,44	31,48	46,71	36,50	37,64	32,39	30,55	31,04	32,27	32,78	37,60	35,04	**34,52**	32,76	**34,3**
Nisan	32,97	29,96	33,71	34,16	34,49	31,71	31,66	38,23	31,65	35,66	33,26	39,07	57,60	30,26	30,14	34,15	30,87	45,55	36,00	37,84	31,77	30,60	30,22	32,40	32,60	37,56	35,13	**34,61**	31,84	**34,3**
Mayıs	32,48	29,72	33,42	34,15	33,99	31,08	31,47	37,86	31,55	34,84	33,28	39,09	57,14	29,35	28,09	33,59	30,34	45,74	35,25	37,45	31,49	30,25	28,70	32,10	32,61	37,06	34,00	**34,12**	31,09	**33,8**
Haziran	31,64	29,44	32,99	34,15	33,22	30,47	31,95	38,09	31,17	34,00	32,52	39,09	56,79	28,53	26,43	33,06	30,08	49,07	35,75	36,33	31,02	30,24	28,29	31,62	32,18	36,62	34,34	**33,71**	30,63	**33,4**
Temmuz	31,12	29,66	32,83	34,16	32,93	30,34	31,08	37,93	31,07	35,86	32,44	39,16	57,01	28,44	26,21	32,69	29,83	50,55	35,00	35,97	30,78	30,17	28,43	31,74	31,99	37,27	34,02	**33,81**	30,82	**33,5**
Ağustos	31,50	29,78	32,39	34,18	33,01	30,06	31,95	37,93	31,36	36,40	32,41	39,58	56,92	28,37	26,13	33,11	30,13	51,60	35,00	35,45	30,12	30,21	28,96	32,02	31,67	37,60	33,37	**33,95**	30,56	**33,6**
Eylül	32,69	30,30	32,56	34,03	33,88	30,30	34,48	38,72	31,65	37,34	32,95	39,69	57,20	28,41	27,52	34,23	30,24	52,12	35,00	35,97	30,41	30,55	29,77	32,65	32,26	38,35	34,30	**34,61**	32,28	**34,3**
Ekim	33,48	31,02	33,27	34,01	34,65	30,54	36,61	38,21	32,14	37,66	33,65	39,69	57,98	28,68	29,36	34,95	31,63	52,10	34,75	36,43	31,42	30,80	31,65	32,65	32,68	39,55	35,01	**35,18**	32,58	**34,9**
Kasım	34,15	31,54	33,95	33,99	35,19	30,89	37,29	38,48	33,01	37,46	34,06	39,23	58,33	29,70	30,21	35,78	31,99	53,78	35,50	36,95	32,85	30,83	32,68	34,05	33,03	39,45	35,46	**35,59**	33,77	**35,4**
Aralık	35,36	31,75	34,25	33,99	35,29	31,32	36,52	38,89	32,82	36,78	34,35	38,70	58,45	30,10	30,62	35,56	32,64	52,36	36,41	37,31	33,33	30,77	32,98	34,06	33,13	39,02	36,08	**35,60**	33,40	**35,3**
ORTALAMA	**33,05**	**30,48**	**33,53**	**34,11**	**34,35**	**31,00**	**33,69**	**38,37**	**31,85**	**35,95**	**33,33**	**39,32**	**57,63**	**29,40**	**28,88**	**34,22**	**30,98**	**49,56**	**35,58**	**36,97**	**31,69**	**30,65**	**30,46**	**32,53**	**32,60**	**38,03**	**34,82**	**33,85**	**32,06**	**34,4**

Kaynak: European Commision

ÇİN HALK CUMHURİYETİ SÜT SEKTÖR ÖZETİ

x 1.000 ton

SÜT ÜRETİMİ				
	2016	2017	2018	2019
Sağılan İnek Varlığı ('000 head) (Kaynak: FAO)	12.656	11.955		
İnek Sütü Üretimi (Kaynak: NBS) Değişim	30.640	30.386 -0,8%	30.746 +1,2%	32.010 +4,1%
Çiğ Süt Üretici Fiyatı (€ x 100 Kg) (Kaynak: NBS)	47,27	45,68	44,56	0,00
Sağılan Manda Varlığı ('000 baş)	5.982	5.857	5.977	
Sağılan Keçi Varlığı ('000 baş)	1.285	1.234	1.243	
Sağılan Koyun Varlığı ('000 baş)	42.969	42.007	42.411	
Manda Sütü Üretimi	3.005	2.946	3.003	
Keçi Sütü Üretimi	230	222	223	
Koyun Sütü Üretimi	1.192	1.171	1.180	

SÜT ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ				
	2016	2017	2018	2019
İçme Sütü Üretimi (Kaynak: NBS)	27.663	29.381		
Tereyağı Üretimi (Kaynak: OECD)	98	99	96	97
Peynir Üretimi (Kaynak: OECD)	251	249	242	244
Yağsız Süttozu Üretimi (Kaynak: OECD)	40	20	20	15
Yağlı Süttozu Üretimi (Kaynak: OECD)	1.375	1.350	1.300	1.334
Süttozu Üretimi (Yağlı + Yağsız + Bebek Maması) (Kaynak: NBS)	1.438	1.317	735	

İHRACAT				
	2016	2017	2018	2019
Çiğ ve Paketli Süt (GTIP 040110+040120)	23	23	27	25
Tereyağı (GTIP 0405)	1,1	1,7	2,1	2,4
Yağsız Süttozu (GTIP 040210)	0,7	1,0	1,4	0,7
Yağlı Süttozu (GTIP 040221+040229)	3,0	1,8	1,8	1,1
Konsantre Süt (GTIP 040291+040299)	2,3	2,3	2,8	3,0
Bebek Maması (GTIP 190110)	2,3	4,8	15	19

İTHALAT				
	2016	2017	2018	2019
Çiğ ve Paketli Süt (GTIP 040110+040120)	549	529	544	729
Krema (GTIP 040130+040140+040150)	86	139	129	161
Konsantre Süt (GTIP 040291+040299)	20	26	28	35
Yoğurt (GTIP 0403)	21	34	31	34
Bebek Maması (GTIP 190110)	225	303	333	356
Tereyağı (GTIP 0405)	82	92	113	86
Peynir (GTIP 0406)	97	108	108	115
Yağsız Süttozu (GTIP 040210)	184	247	280	344
Yağlı Süttozu (GTIP 040221+040229)	420	470	521	671
Peynir Altı Suyu Tozu (GTIP 0404)	497	530	557	454
Yenilebilir Laktoz (GTIP 170219)	10	12	18	17
Farmasötik Laktoz (GTIP 170211)	77	76	100	76
Kazeinatlar (GTIP 350190)	16	14	18	18

TÜKETİM (Kaynak: FAS-USDA)				
	2016	2017	2018	2019
Yağsız Süttozu	223	276	299	355
Yağlı Süttozu	1.992	1.938	1.999	2.089
KİŞİ BAŞI TÜKETİM (kg)				
	2016	2017	2018	2019
Yağsız Süttozu	0,16	0,19	0,21	0,25
Yağlı Süttozu	1,41	1,36	1,40	1,46
% Kendi Kendine Yetebilirlik	84,1%	81,7%	80,4%	
SOSYO-EKONOMİK GÖSTERGELER				
	2016	2017	2018	2019
Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla	6,73%	6,80%	6,60%	6,20%
Tüketici Fiyatları Endeksi	2,01%	1,55%	2,13%	2,90%
Nüfus ('000)	1.414.049	1.421.022	1.427.648	1.433.784
Kişi Başına Düşen Milli Gelir (U.S. dollars)	8.828 (t)	9.725 (t)	10.711 (t)	

t: Tahmin
Kaynaklar:
Süt Üretimi: NBS, FAO
Süt Ürünleri Üretimi: NBS, OECD
İthalat ve İhracat: IHS
Tüketim: FAS-USDA
GSYİH ve TFE: Intesa Sanpaolo
Kişi Başı GSYİH: IMF
Nüfus: FAO
Not: Kendi Kendine Yetebilirlik = sanayiye aktarılan süt / (süt eşdeğeri olarak yerel tüketim)
Süt eşdeğeri olarak yerel tüketim = sanayiye aktarılan süt + süt eşdeğeri bazında ithalat – süt eşdeğeri bazında ihracat

SCM (Solid Corrected Milk)

Çiğ süt yağ ve protein içeriğindeki değişikliği doğru bir şekilde gösterebilmek adına IFCN 2019 yılında, süt üretimini ve süt fiyatlarını standardize ettiği yine metot olan SCM'yi kullanmaya başlamıştır. Bu yöntem ile IFCN, ülkelerce üretilen süt miktarını doğru kıyaslayabilmek adına kuru madde oranı üzerinden yaptığı bir düzeltme ile yeniden hesaplamaktadır (%4,0 yağ ve %3,3 protein). Bu çerçevede kullanılan formül;

SCM = süt üretim miktarı x (% yağ değeri + % protein değeri) / 7,3

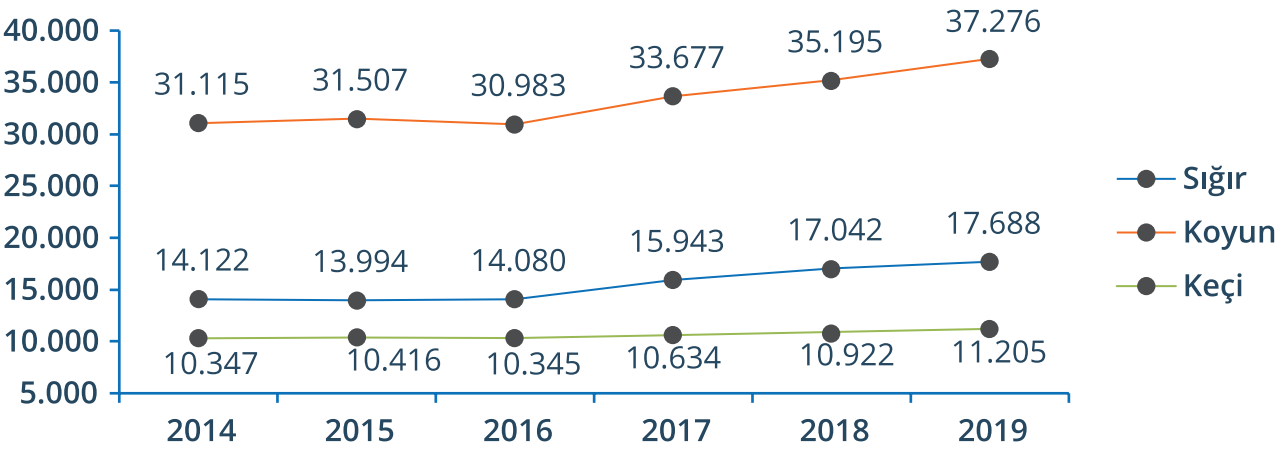
Kullanılan bu hesaplama ile gerçek yağ ve protein değeri %4,0 yağ ve %3,3 protein değerinden daha yüksek ise süt üretim miktarı daha yüksek çıkmaktadır. Bu durum ağırlıklı olarak manda sütü, koyun sütü, keçi sütü, deve sütü ve Jersey sığır ırkı gibi yüksek kalite değerine sahip olan türler için geçerlidir. Tersi durumda; gerçek yağ ve protein değeri %4,0 yağ ve %3,3 protein değerinden daha düşük ise formül ile hesaplanan süt üretim miktarı gerçek miktarından daha düşük çıkmaktadır.

TÜRKİYE SÜT SEKTÖR İSTATİSTİKLERİ

BÜYÜKBAŞ VE KÜÇÜKBAŞ HAYVAN VARLIĞI

Günümüzde bireylerin beslenme konusunda daha bilinçli bir noktaya gelmesi, hayvansal protein kaynaklarının beslenme düzenindeki önemi hususunda farkındalığın artması ve hayvancılık faaliyetlerinin ekonomik anlamda cazip hale gelmesi, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de hayvancılığı önemli bir noktaya getirmiştir. Kırsal kalkınmayı destekleme programları ve hayvancılığa verilen desteklerler sayesinde hayvancılık faaliyetleri ticari anlamda değer kazanmıştır. Tarım ve hayvancılık; ulusal gelirin ve istihdamın artırılması, diğer sektörlere hammadde sağlamasıyla ülke ekonomisine sağladığı katkı, istikrarlı kalkınmaya sağladığı katma değerde artış, kentsel göçü ve bunun ortaya çıkardığı sosyal problemleri azaltması gibi sosyal ve ekonomik birçok sorunun çözümüne katkı sağlamaktadır.

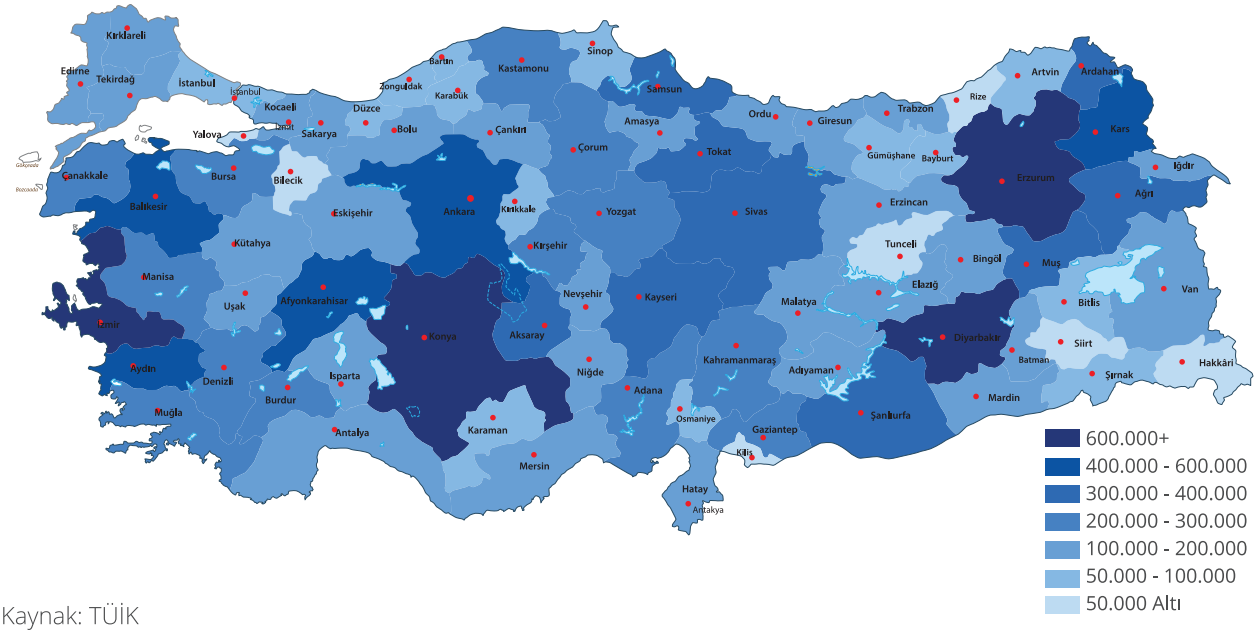
Türkiye'de Yıllar İtibariyle Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Sayıları (X1.000 Baş)

Kaynak: TÜİK

Ülkemizde hayvan varlığı her yıl düzenli bir artış göstermektedir. Geçtiğimiz son beş yıllık süreç içerisinde sığır varlığı %25,2 artarak 17,6 milyon başın üzerine, koyun varlığı %19,8 artarak 37,2 milyon başa ve keçi varlığı %8,4 oranında artarak 11,2 milyon başa yükselmiştir.

İllere Göre Sığır Varlığı (Baş)

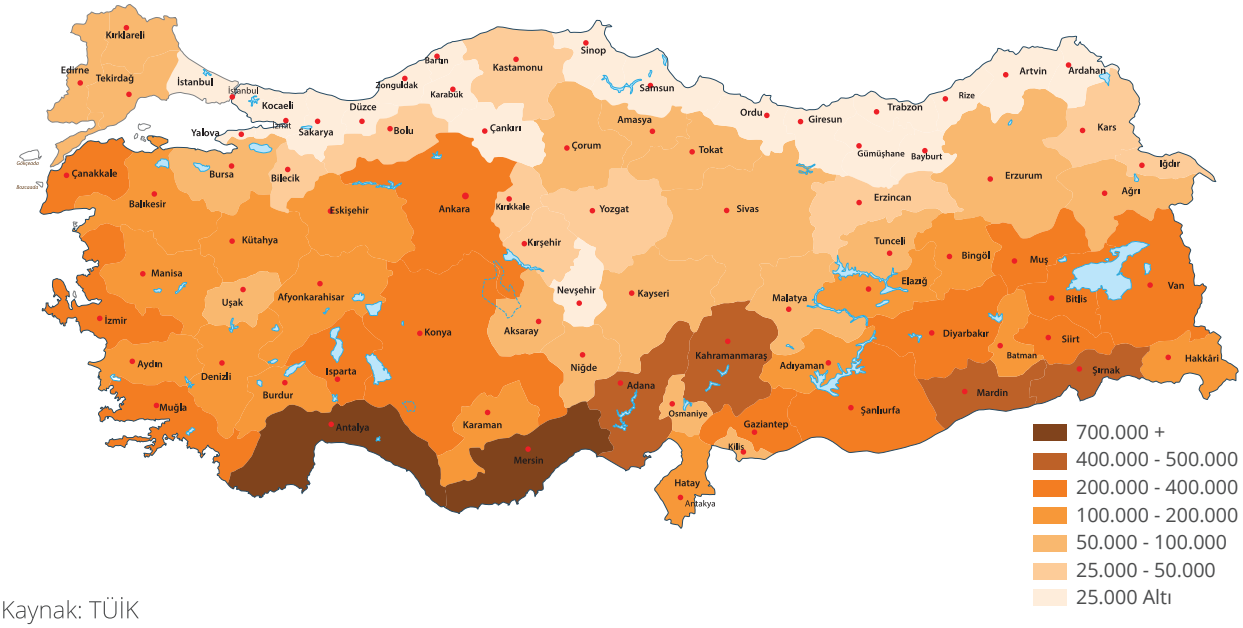
Kaynak: TÜİK

İllere Göre Koyun Varlığı (Baş)

Kaynak: TÜİK

İllere Göre Keçi Varlığı (Baş)

Kaynak: TÜİK

TÜİK, her yıl hayvan varlığı rakamlarının illere göre dağılımını yayınlamaktadır*. Bu konuda 2019 yılı için yayınlanan verilere göre ülkemizde sığır varlığının en yoğun olduğu iller sırasıyla Konya (926.217 baş), Erzurum (825.725 baş), İzmir (780.151 baş), Diyarbakır (646.548 baş), Kars (596.901 baş), Ankara (547.478 baş) ve Balıkesir'dir (536.855 baş). Keçi varlığı ülkemizde ağırlıklı olarak Akdeniz ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yoğunlaşırken en fazla keçi varlığına sahip iller sırasıyla Mersin (919.519 baş), Antalya (752.809 baş), Şırnak (491.357 baş), Adana (439.870 baş), Mardin (433.473 baş) ve Kahramanmaraş'tır (426.414 baş). Koyun varlığı açısından listenin başında 2,5 milyon başın üzerinde koyun sayısıyla Van yer almakta iken Konya, Şanlıurfa, Diyarbakır, Ankara, Ağrı, Balıkesir ve Iğdır 1 milyon başın üzerinde koyun varlığına sahip illerdir.

* Ayrıntılı tablo sayfası 81-82 dir.

Irklara Göre Sığır Sayıları

YIL	KÜLTÜR		MELEZ		YERLİ		TOPLAM
	BAŞ	% PAY	BAŞ	% PAY	BAŞ	% PAY	
2000	1.806.000	16,78	4.738.000	44,36	4.217.000	38,35	**10.761.000**
2005	2.354.957	22,37	4.537.998	43,11	3.633.485	34,52	**10.526.440**
2009	3.723.583	34,70	4.406.041	41,10	2.594.334	24,20	**10.723.958**
2010	4.197.890	36,90	4.707.188	41,40	2.464.722	21,70	**11.369.800**
2011	4.836.547	39,05	5.120.621	41,34	2.429.169	19,61	**12.386.337**
2012	5.679.484	40,8	5.776.028	41,5	2.459.400	17,7	**13.914.912**
2013	5.954.333	41,3	6.112.437	42,4	2.348.487	16,3	**14.415.257**
2014	6.178.757	43,4	6.060.937	42,6	1.983.415	13,9	**14.223.109**
2015	6.385.343	45,6	5.733.803	41,0	1.874.925	13,4	**13.994.071**
2016	6.588.527	46,8	5.758.336	40,9	1.733.292	12,3	**14.080.155**
2017	7.804.588	49,0	6.536.073	41,0	1.602.925	10,1	**15.943.586**
2018	8.419.204	49,4	7.030.297	41,3	1.593.005	9,3	**17.042.506**
2019	**8.559.855**	**48,4**	**7.554.625**	**42,7**	**1.573.659**	**8,9**	**17.688.139**

Kaynak: TÜİK

SAĞILAN HAYVAN VARLIĞI

Ülkemizde bakım ve beslenme koşullarının iyileştirilmesi, üreticilerin süt hayvancılığı konusunda bilinçlenmesi ve ihtisaslaşmasıyla, hayvan sayısındaki artış ile birlikte hayvan başına süt verim seviyesi yükselmiştir.

Sağılan toplam hayvan sayısı 2019 yılında bir önceki yıla göre 1,4 milyon başın üzerinde (%4,6) artarken; sağılan inek sayısı 6.580.753 baş, koyun sayısı 19.836.985 baş, keçi sayısı 5.471.086 baş ve manda sayısı 79.333 baş olarak hesaplanmıştır. Aynı yıl ülke genelinde 20,7 milyon ton inek sütü, 1,5 milyon ton koyun sütü ve 577 bin ton keçi sütü üretimi yapılmıştır.

Uzun vadede değerlendirildiğinde, süt verimliliğinde bütün türlerde gelişme olmakla birlikte en büyük gelişme inek sütünde görülmüştür. 1930 yılında 521 kg olan hayvan başına verim, 1990 yılında 1.351 kg'a, 2014 yılında 3.030 kg'a yükselmiştir. Sağılan inek başına verim son beş yıl içerisinde %4,2 oranında artarak 2019 yılında hayvan başına verim 3.158 kg/baş yıl olarak hesaplanmıştır.

Türkiye'de Hayvan Türlerine Göre Sağılan Hayvan Sayısı, Süt Üretimi ve Sağılan Hayvan Başına Ortalama Süt Verimi

YIL	İNEK			KOYUN			KEÇİ		
	Sağılan Hayvan (Baş)	Süt Üretimi (Bin Ton)	Süt Verimi (Kg/Baş/Yıl)	Sağılan Hayvan (Baş)	Süt Üretimi (Bin Ton)	Süt Verimi (Kg/Baş/Yıl)	Sağılan Hayvan (Baş)	Süt Üretimi (Bin Ton)	Süt Verimi (Kg/Baş/Yıl)
2000	5.279.569	8.732	1.654	15.920.159	774	49	3.792.707	216	57
2010	4.384.130	12.418	2.847	10.583.608	816	77	2.582.539	272	106
2011	4.761.142	13.802	2.899	11.561.144	892	77	3.033.111	320	106
2012	5.431.400	15.977	2.942	13.068.428	1.007	77	3.502.272	369	105
2013	5.607.272	16.655	2.970	14.287.237	1.101	77	3.943.318	415	105
2014	5.609.240	16.998	3.030	14.524.264	1.113	77	4.400.168	463	105
2015	5.535.773	16.933	3.059	15.362.927	1.177	77	4.578.494	481	105
2016	5.431.714	16.786	3.090	15.149.414	1.160	77	4.555.105	479	105
2017	5.969.046	18.762	3.143	17.503.414	1.344	77	4.963.581	523	105
2018	6.337.907	20.036	3.161	18.819.284	1.446	77	5.327.166	561	105
2019	**6.580.753**	**20.782**	**3.158**	**19.836.985**	**1.521**	**77**	**5.471.086**	**577**	**105**

Kaynak: TÜİK

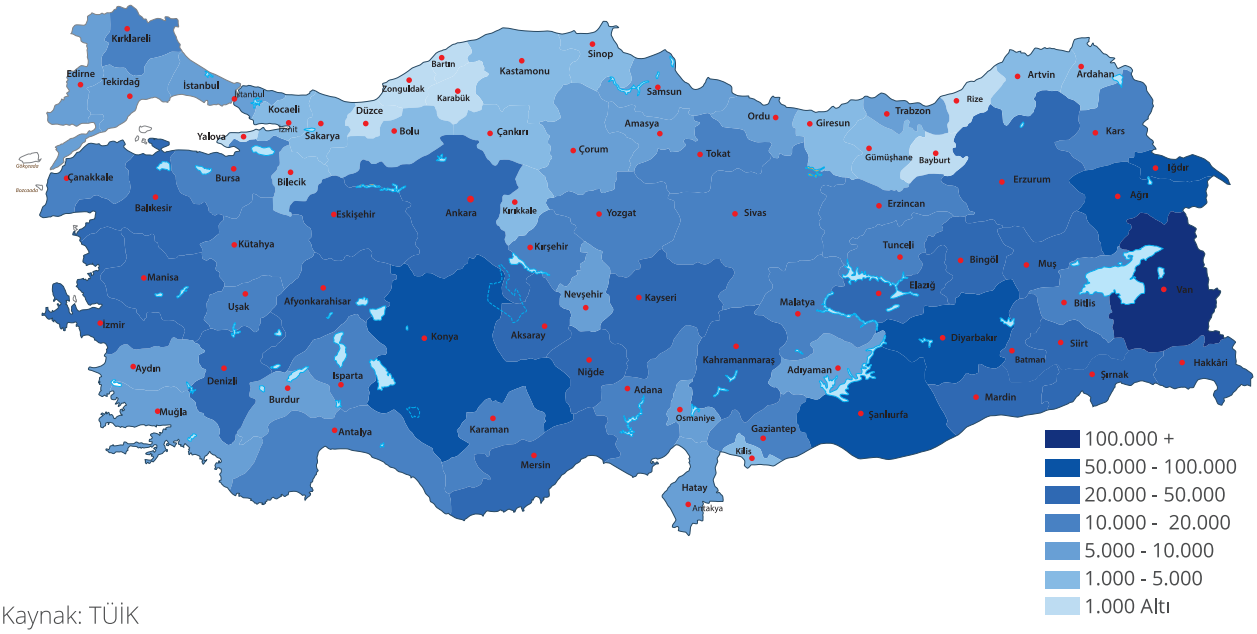

Dünyada genelinde yaklaşık 133 milyon inek sütü ürete, 28,5 milyon manda sütü üreten, 41 milyon keçi sütü üreten ve 19 milyon koyun sütü üreten işletme vardır. İnek dünya genelinde en yaygın süt hayvanıdır. Gelişmekte olan ülkelerdeki ortalama süt işletme ölçeği 2-3 baş aralığında olup, gelişmiş ülkelerde süt işletmelerinin ölçekleri daha büyüktür. Örneğin, Birleşik Krallık'ta ortalama süt işletme kapasitesi 90 baş iken ABD'de 300 baştır.i Öte yandan, dünya genelinde 100 baş ve üzerine sahip süt işletmelerinin dünya toplamı içindeki payı %0,3'den daha azdır.ii

Kaynak: FAO
i: DEFRA
ii: IFCN

İllere Göre Koyun Sütü Üretimi (Ton)

Kaynak: TÜİK

İllere Göre Keçi Sütü Üretimi (Ton)

Kaynak: TÜİK

Ülkemizde Sağılan keçi varlığı bakımından ilk sırada yer alan iller sırasıyla Mersin (382.173 baş), Antalya (341.717 baş) ve Şırnak (308.390 baş) olurken söz konusu iller aynı zamanda keçi sütü üretiminin en yoğun yapıldığı iller olurken Balıkesir ili keçi başına alınan süt veriminin en fazla olduğu ildir (124 kg/baş/yıl).

Yine aynı verilerden yola çıkarak; en fazla sağılan koyun varlığına sahip ve koyun sütü üretiminin en yoğun yapıldığı iller Van (1.421.316 baş koyun ve 120.812 ton süt), Konya (1.212.315 baş koyun ve 88.839 ton süt) ve Şanlıurfa (1.118.689 baş koyun ve 96.202 ton süt) iken koyun sütü veriminin en yüksek olduğu iller Adana (98 kg/baş/yıl), Hatay (87 kg/baş/yıl) ve Şanlıurfa ile Düzce'dir (86 kg/baş/yıl).

Ölçeklerine Göre Süt Sığırcılığı İşletme Sayıları - 2019

Kapasite Aralığı (Baş)	İşletme Sayısı	Pay (%)
1-5	522.230	45,82
6-9	238.212	20,9
10-19	207.342	18,19
20-49	132.267	11,6
50-99	30.414	2,66
100-199	7.081	0,62
200-500	1.651	0,14
500 +	332	0,02
TOPLAM	**1.139.529**	**100,00**

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı

Süt işletme sayıları değerlendirildiğinde, ülkemizde genel olarak küçük ölçekli aile işletmelerinin hâkim olduğu görülmektedir. Ülkemizin süt sığırı işletme sayısı diğer ülkelere kıyasla oldukça yüksektir. İşletmelerin sahip oldukları sığır sayısına göre kapasiteleri gruplandırıldığında, her ne kadar son beş yıl içerisinde büyük ölçekli işletmelerin sayısı artsa da, ülkemizde kurulu toplam süt sığırcılığı işletmelerinin %66,7'si 10 başın altında kapasiteye sahiptir.

Sanayiye Süt Aktaran Süt Üreticilerinin Yaşlarına Göre Dağılımı

YIL	18-29 Yaş Arası		30-49 Yaş Arası		50-64 Yaş Arası		65+ Yaş	
	Üretici Sayısı	Pay (%)	Üretici Sayısı	Pay (%)	Üretici Sayısı	Pay (%)	Üretici Sayısı	Pay (%)
2016	15.884	3,58	192.541	43,40	178.730	40,29	56.452	12,73
2017	14.232	3,08	193.660	41,95	188.668	40,87	65.085	14,10
2018	18.751	3,80	210.470	42,67	197.594	40,06	66.439	13,47
2019	23.884	4,62	224.250	43,41	202.354	39,17	66.118	12,80
2020	15.689	2,94	201.338	37,70	219.419	41,08	97.619	18,28

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı

Ülkemizde her ne kadar 1,1 milyonun üzerinde süt üretim işletmesi olsa da bu işletmelerin tamamı süt işletme onay belgesine sahip süt işleme tesislerine, başka bir deyişle süt sanayisine sütünü pazarlamamaktadır. Yalnızca süt sanayiye süt pazarlayan üreticilerin yaş dağılımına bakıldığında üreticilerin yarıdan fazlasının 50 yaşının üzerinde olduğu görülmektedir. Öte yandan, genç girişimci kategorisinde değerlendirilebilecek olan 30 yaş altı süt üreticilerinin toplamdaki payı %3,5' dur.

SÜT ÜRETİMİ

Ülkemizde 2019 yılında bütün türlerden elde edilen toplam süt üretim miktarı bir önceki yıla göre %3,8 oranında artarak 22.960.379 ton olarak hesaplanmıştır. Türlere göre süt üretim miktarları değerlendirildiğinde; bütün türlerden elde edilen süt üretim miktarı farklı oranlarda artmıştır. Aynı yıl 22,9 milyon ton olan toplam üretimin 20,7 milyon tonunu (%90,5) inek sütü, 1,5 milyon tonunu (%6,6) koyun sütü, 577 bin tonunu (%2,5) keçi sütü ve 79 bin tonunu (%0,3) manda sütü oluşturmaktadır

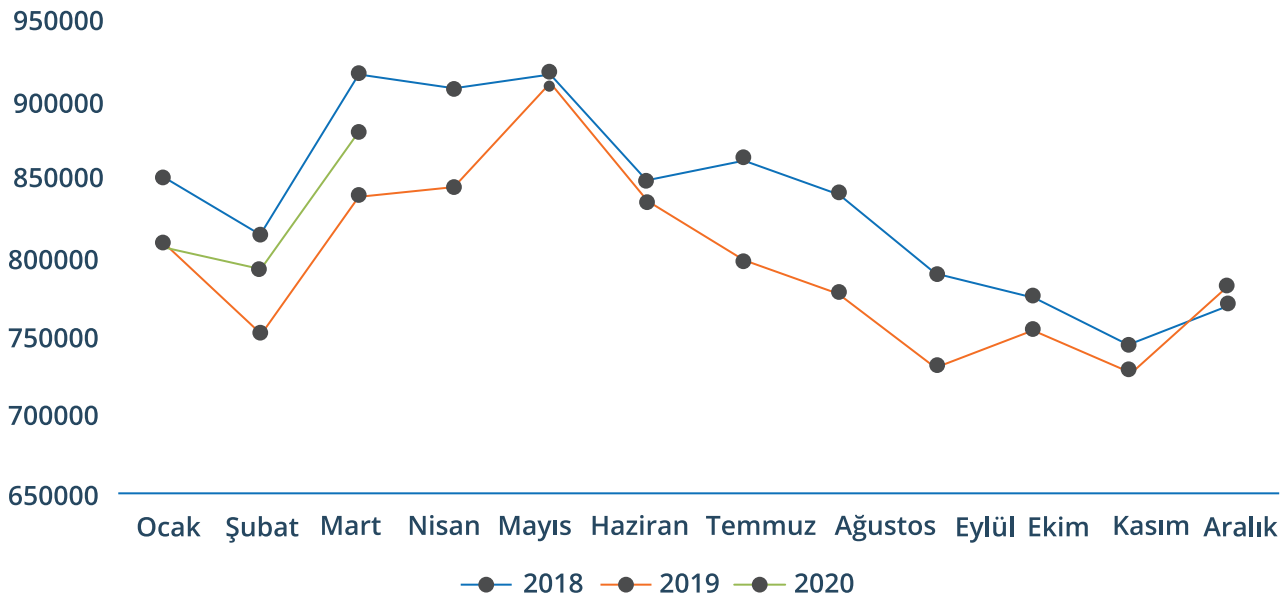
Yıllara ve Türlerine Göre Çiğ Süt Üretimi

YIL	SIĞIR		MANDA		KOYUN		KEÇİ		TOPLAM
	Ton	Pay %	Ton	Pay %	Ton	Pay %	Ton	Pay %	
2000	8.732. 000	89,19	67.300	0,69	774.400	7,91	216.300	2,21	**9.790.000**
2009	11.583.313	92,35	32.443	0,26	734.219	5,85	192.210	1,53	**12 542 186**
2010	12.418.544	91,69	35.487	0,26	816.832	6,03	272. 811	2,01	**13.543.674**
2011	13.802.428	91,7	40.372	0,3	892.822	5,9	320.588	2,1	**15.056.211**
2012	15.977.838	91,8	46.989	0,3	1.007.007	5,8	369.429	2,1	**17.401.262**
2013	16.655.009	91,4	51.947	0,3	1.101.013	6,0	415.743	2,3	**18.223.712**
2014	16.998.850	91,2	54.803	0,3	1.113.937	6,0	463.270	2,5	**18.630.859**
2015	16.933.520	90,8	62.761	0,3	1.177.228	6,3	481.174	2,6	**18.654.682**
2016	16.786.263	90,8	63.085	0,3	1.160.413	6,3	479.401	2,6	**18.498.161**
2017	18.762.319	90,6	69.401	0,3	1.344.779	6,5	523.395	2,5	**20.699.894**
2018	20.036.716	90,6	75.742	0,3	1.446.271	6,5	561.826	2,5	**22.120.716**
2019	**20.782.374**	**90,5**	**79.341**	**0,3**	**1.521.455**	**6,6**	**577.209**	**2,5**	**22.960.379**

Kaynak: TÜİK

Ülkemizde yıllara göre bütün türlerden elde edilen toplam süt miktarının yanında TÜİK tarafından aylar bazında ticari süt işletmeleri tarafından toplanan süt miktarına ilişkin veriler yayınlanmaktadır. Bu verilere göre, 2019 yılında entegre süt işletmeleri tarafından toplanan inek sütü miktarı bir önceki yıla göre %4,7 oranında düşerek 9.560.345 ton olarak hesaplanmıştır. Bu hususta ülkemiz süt sektörünün en önemli sorunlarından birini kayıt dışı süt üretimi oluşturmaktadır. 2018 yılında inek sütü üretimindeki kayıtlılık oranı %50,0 iken, 2019 yılında bu oran %46 olarak hesaplanmıştır. Süt işletmeleri tarafından toplanan koyun, keçi ve manda sütü miktarlarının toplam üretim miktarına oranı ise inek sütündeki orandan çok daha düşüktür.

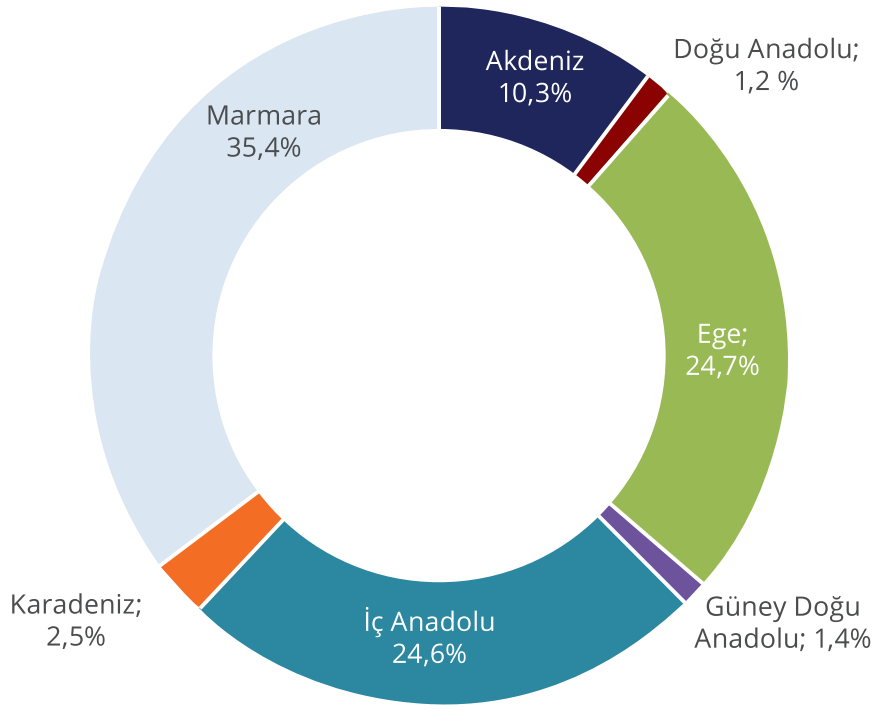
Entegre Süt İşletmeleri Tarafından Toplanan İnek Sütü Miktarı (Ton)

Kaynak: TÜİK

Ülkemizde 2019 yılında destekleme kapsamına alınan 9,5 milyon ton sütün bölgeler bazında işlendiği yerler incelendiğinde en çok süt işlenen bölgenin 3,3 milyon ton (%35,4) ile Marmara Bölgesi olduğu görülmektedir. Marmara Bölgesini takiben destekleme kapsamına giren sütün en fazla işlendiği bölgeler sırasıyla 2,3 milyon ton ile Ege ve İç Anadolu (%24,7 ve %24,6), 0,9 milyon ton ile Akdeniz Bölgeleridir.

Sanayiye Aktarılan Sütün Bölgeler Bazında İşlenme Oranı

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı

AB Ülkelerinde İnek Sütü Üretimi ve Sanayiye Aktarılan İnek Sütü Miktarı - 2018

	AB-28 (2018)	İnek Sütü Üretimi (Ton)	İnek Sütü Üretiminin Sanayiye Aktarılma Oranı (%)
AB-28		166.608.000	94
1	Almanya	33.065.000	96
2	Fransa	25.055.000	98
	TÜRKİYE	20.782.374	45,7
3	Birleşik Krallık	15.454.000	98
4	Polonya	14.170.000	85
5	Hollanda	14.090.000	99
6	İtalya	12.300.000	98
7	İrlanda	7.823.000	100
8	İspanya	7.321.000	97
9	Danimarka	5.690.000	99
10	Belçika	4.196.000	97
11	Avusturya	3.821.000	89
12	Çek Cumhuriyeti	3.078.000	97
13	İsveç	2.794.000	99
14	Finlandiya	2.398.000	98
15	Macaristan	1.957.000	78
16	Litvanya	1.515.000	90
17	Letonya	980.000	80
18	Slovakya	933.000	88
19	Estonya	798.000	94
20	Luxemburg	408.000	97

Kaynak: IDF

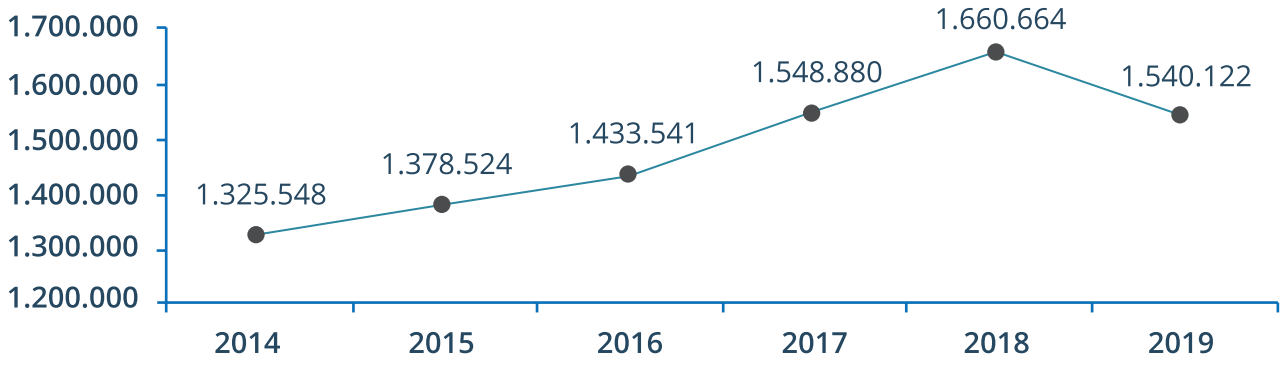
* Türkiye 2019 verisidir.

SÜT ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ

İçme Sütü Üretimi

Ülkemizde ticari süt işletmeleri tarafından toplanan inek sütünün büyük bir kısmı (%16,1) içme sütü olarak tüketime arz edilmektedir. TÜİK tarafından yayınlanan verilere göre ülkemizde içme sütü üretim miktarı 2019 yılında bir önceki yıla göre %7,2 oranında azalırken son beş yıl içerisinde yaklaşık %16,1 oranında artmıştır. TÜİK tarafından aylar bazında ve yıllık olarak toplam içme sütü üretim miktarları yayınlanmaktadır. Bu konudaki istatistiklere konu olan süt miktarı, yalnızca sanayide ısıl işlem görmüş ambalajlı içme sütlerini kapsarken, TÜİK tarafından yayınlanan "Entegre Süt İşletmeleri Tarafından Toplanan Süt Miktarı" haricinde üretilen süt, söz konusu miktara dâhil edilmemektedir.

İçme Sütü Üretimi (Ton)

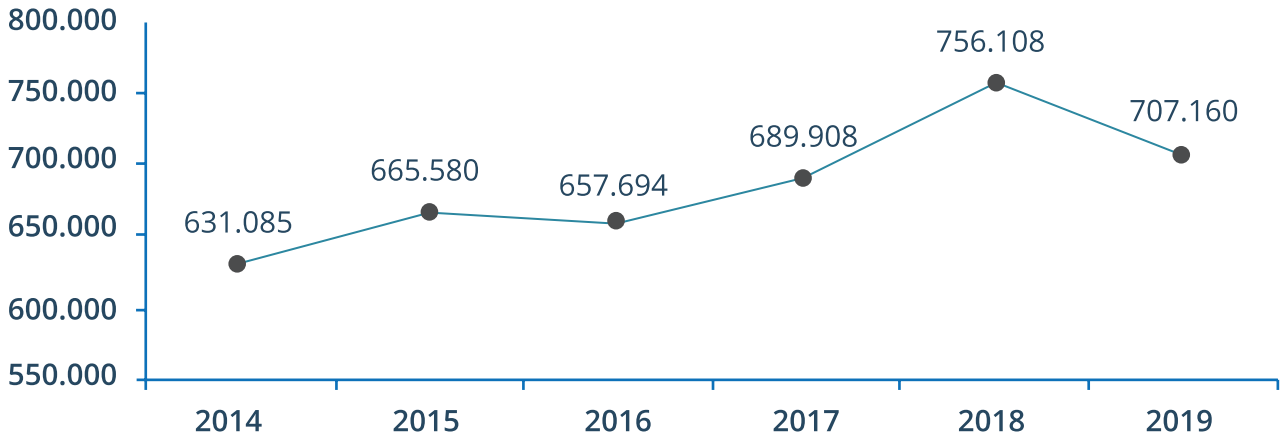
Kaynak: TÜİK

Sütün oda sıcaklığında saklanabilmesi amacıyla normal depolama şartlarında bozulmaya neden olacak tüm mikroorganizmaları ve sporları yok eden ve süte en az 135 o C'de 1 saniye süreyle ısıl işlem uygulandığı UHT (Ultra High Temperature) teknolojisi, ülkemizde en yaygın olarak üretilen içme sütü üretim tekniğidir. Üretilen toplam içme sütü miktarının yaklaşık %88,6'sini (1,3 milyon ton) UHT sütler oluştururken kalan miktar, 72 o C'de 15 saniye veya 63 o C'de 30 dakika süreyle süte ısıl işlem uygulandığı pastörize sütler ile sterilize sütler oluşturmaktadır.

Peynir Üretimi

Ülkemizin kahvaltı kültürlerinde önemli bir yere sahip olan peynir, üretimi modern süt işleme tesislerinde ve mandıra olarak tabir edilen işletmelerde gerçekleştirilen en temel süt ürünleri arasındandır. Yaklaşık 4000 yıl önce insanların hayvanları evcilleştirmesiyle sütünden faydalanılmaya başlanmış ve peynirin ilk olarak ortaya çıktığı tarih de M.Ö. 8000 ile M.Ö. 9000 arasında olduğu kabul edilmiştir. Çeşitli kaynaklara göre dünyada toplam 2 bin ile 4 bin arasında peynir çeşidi olduğu belirtilirken, Kafkas Üniversitesi tarafından yapılan bir araştırmaya göre Türkiye'de 193 çeşit peynir üretimi gerçekleştirilmektedir.

Peynir Üretimi (Ton)

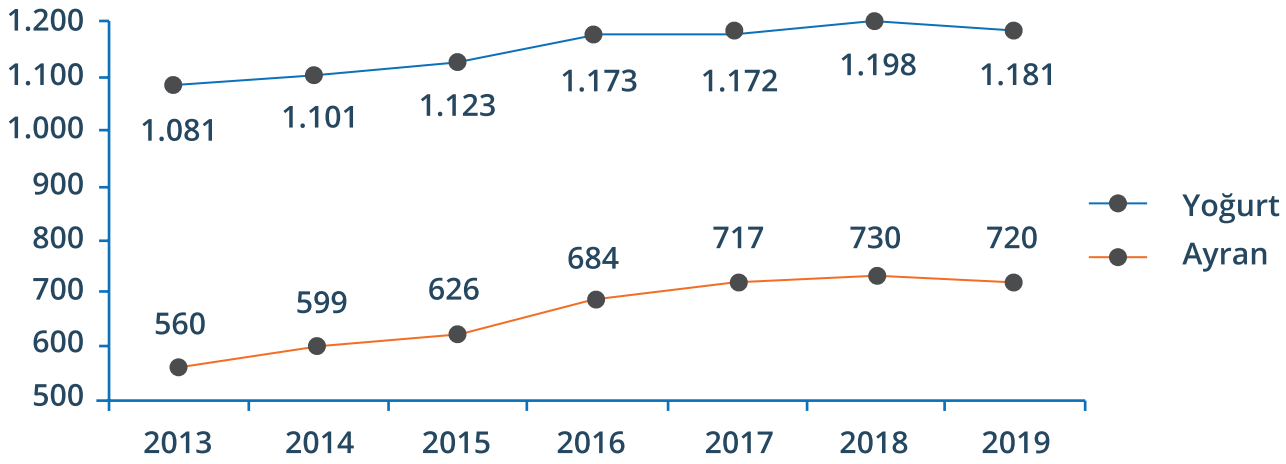
Kaynak: TÜİK

Büyük bir çoğunluğunu (%96) inek sütünden elde edilen peynirlerin oluşturduğu ülkemizin toplam peynir üretimi, 2019 yılında bir önceki yıla göre %6,4 oranında azalarak 707 bin ton olarak hesaplanmıştır.

Yoğurt ve Ayran Üretimi

Probiyotik bir ürün olan yoğurt; inek, koyun, keçi ve manda sütü veya karışımlarının pastörize edilmesi veya pastörize sütün, gerektiğinde süttozu ilavesiyle homojenize edilip veya edilmeden Lactobacillus bulgaricus ve Streptococcus thermophilus bakterilerinin laktik asit fermentasyonu ile meydana gelen fermente bir süt ürünüdür. Ülkemizde tüketiminin yaygın olmasından dolayı, sanayiye aktarılan inek sütünün, içme sütünden sonra en çok işlendiği ürün olan yoğurt ve ayranın üretim miktarları her yıl artış göstermektedir. Yoğurt üretimi 2019 yılında 1,46 oranında azalarak 1,18 milyon ton olmuştur. Özellikle yaz aylarında üretiminde artış görülen ayran ise 2019 yılındaki toplam üretim miktarı bir önceki yıla göre %1,4 azalarak 720 bin ton olmuştur.

Ayran ve Yoğurt Üretim Miktarı (x 1.000 Ton)

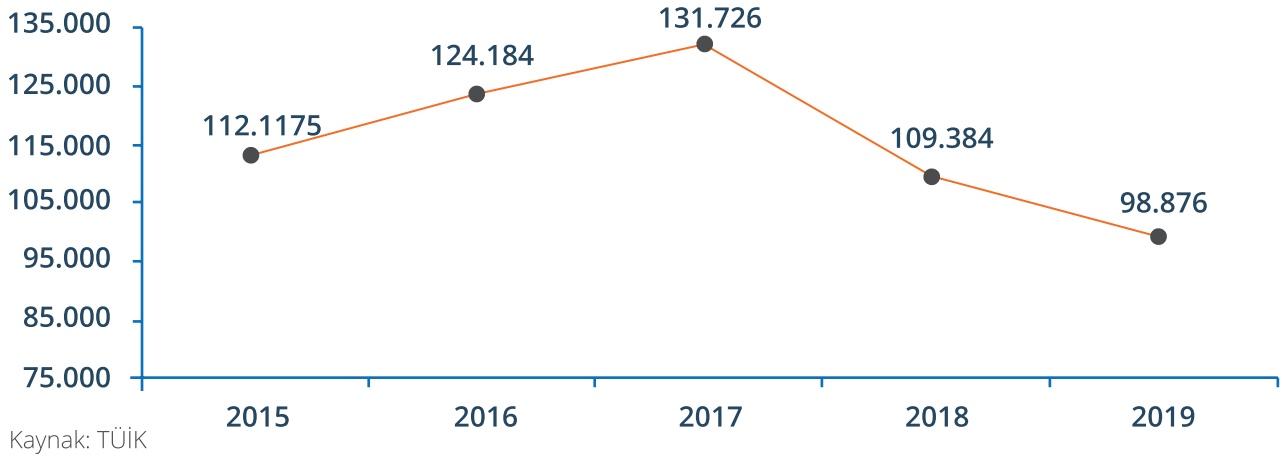

Kaynak: TÜİK

Süttozu, Peynir Altı Suyu Tozu ve Tereyağı Üretimi

Süttozu; yağlı, yağı kısmen veya tamamen alınmış sütten, kremadan veya bu ürünlerin karışımından suyun uzaklaştırılması ile elde edilen ve son üründe nem içeriğinin ağırlıkça en fazla %5 oranında olduğu katı üründür. Halk arasında her ne kadar kimyasal, yapay veya sağlıksız bir ürün olduğu yönünde genel bir kanı oluşmuş olsa da süttozu, genel anlamıyla çiğ sütün içeriğindeki suyun buharlaştırılması sonucunda arta kalan kuru maddeden ibaret bir "süt ürünüdür". Süttozu; çikolata, bisküvi ve pasta yapımında, dondurma ve şekerleme imalatında, hazır çorbalar gibi kurutulmuş hazır ürünlerin yapımında, hayvan mamalarında ve kozmetik ürünler de dahil olmak üzere pek çok sektörde kullanılmaktadır.

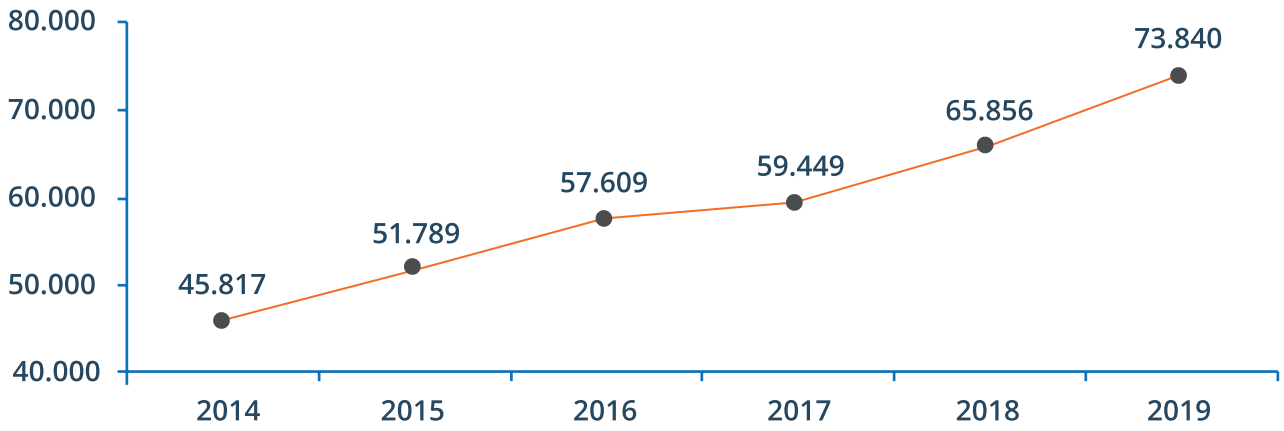
Yağlı-Yağsız Süttozu Üretimi (Ton)

Kaynak: TÜİK

Ülkemizde süttozu üretimi geçtiğimiz altı yıl içerisinde yaklaşık %25,3 oranında bir artış sergilerken 2019 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık %9,6 oranında azalarak 98,8 bin ton olarak hesaplanmıştır. Peynir Altı Suyu, peynir ve kazein üretimi esnasında çökeltiden süzülerek elde edilen proteince zengin bir üründür. Peynir altı suyu önceki dönemlerde yalnızca atık olarak değerlendirilmiş ve organik madde içeriği nedeniyle çevre kirliliği sorunuyla karşılaşılmıştır. Eskiden sadece hayvan gıdası veya gübre olarak sıvı halde kullanılabilen peynir altı suyu günümüzde kurutma, konsantre etme veya fermantasyon gibi gelişen teknolojik imkanlarla gıda sektörünün farklı alanlarında kullanılmaktadır. Gıdaların özellikle protein değeri başta olmak üzere besin değerlerini yükseltmek için, bebek mamalarında, bisküvide, çikolatada, işlenmiş et ürünlerinde, hamur işi ve ekmek yapımı gibi pek çok alanda kullanılabilmektedir. Peynir altı suyu tozu üretimi 2018 yılında 31.875 ton iken 2019 yılında az miktarla artış ile 31.943 ton olmuştur.

Tereyağı Üretimi (Ton)

Kaynak: TÜİK

En az %82 süt yağı içeriğine sahip olan ve süt, krema ya da yoğurdun değişik şekillerde işlenmesiyle elde edilen tereyağının modern işletmelerdeki yapımında genel olarak krema hammadde olarak kullanılmaktadır. Diğer süt ve süt ürünlerinde olduğu gibi tereyağı üretimimizde de her geçen yıl artış olmaktadır. TÜİK verilerine göre 2018 yılında 65.856 ton olarak hesaplanan tereyağı üretimi, 2019 yılında %12 oranında artış ile 73.840 tona ulaşmıştır.

TÜRKİYE'DE SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ TÜKETİMİ

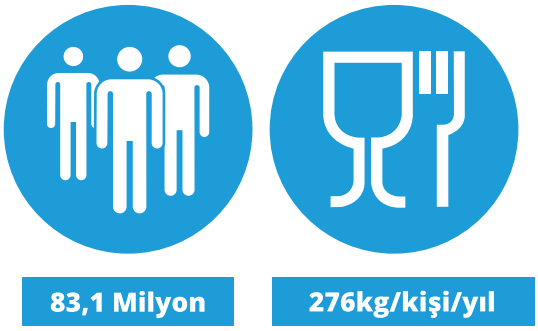
Ülkemizde süt ve süt ürünleri tüketimine ilişkin net veriler bulunmamakla beraber, içme sütü ve diğer süt ürünlerinde kişi başı yıllık tüketim miktarları tahmini olarak hesaplanmaktadır. Daha önceki bölümlerde de ele alındığı üzere, süt üretimimizdeki kayıt dışılık süt ve süt ürünlerine ilişkin tüketim miktarlarının hesaplanmasında güçlük yaratmaktadır. Belirli bir birim çiğ sütten farklı süt ürünlerinin elde edilmesi, söz konusu birim miktara ilişkin tüketim hesaplamasında mükerrerliğe sebep olmaktadır. Bunun yanında; kayıtlı süt üretim miktarları üzerinden hesaplanan tüketim değerleri haricinde üreticinin öz tüketim payı, akraba ve yakın çevresi ile paylaştığı miktar ve yine üreticinin kendi pazarladığı çiğ süt miktarı ülkemizde kişi başı yıllık süt ve süt ürünleri tüketim hesaplamasında karşılaşılan güçlüklerdir.

TÜİK tarafından her yıl yayınlanan çiğ süt üretim miktarı ile aynı yıla ilişkin nüfus verileri ele alındığında ve süt-süt ürünleri ithalat ve ihracat rakamları göz ardı edildiğinde, ülkemizin 2019 yılı kişi başı süt tüketimi 276 kg/kişi süt eşdeğeridir.

Yıllara Göre Türkiye Nüfusu

YIL	NUFÜS	ARTIŞ ORANI
2013	76.667.864	
2014	77.695.904	%1,34
2015	78.741.053	%1,34
2016	79.814.871	%1,36
2017	80.810.525	%1,24
2018	82.003.882	%1,47
2019	**83.154.997**	**%1,40**

Kaynak: TÜİK

İçme Sütü Tüketimi

Ülkemizde toplamda 1,5 ton olan içme sütü üretim miktarının 1,36 milyon tonu (%93) UHT olarak piyasaya sunulurken, kalan miktar pastörize sütleri temsil etmektedir.

İçme Sütü Üretim Miktarları (Ton)

	2015	2016	2017	2018	2019
Pastörize Tam Yağlı	87.881	92.321	120.557	130.677	100.195
Pastörize Yarım Yağlı	23.682	65.199	1.514	2.163	3.610
Pastörize Yağsız	-	758	-	-	-
UHT Tam Yağlı	846.816	814.857	927.751	871.650	757.823
UHT Yarım Yağlı	416.700	459.080	495.415	647.019	600.842
UHT Yağsız	3.402	1.274	6.704[r]	6.456	6.078
TOPLAM	1.378.524	1.433.541	1.551.942	1.657.965	1.468.548

Kaynak: TÜİK

r: Revize edilmiştir.

Gelir artışı, kentleşme ve bireylerin beslenme konusunda daha bilinçli tercihler yapması sonucu artan talep modern tesislerde üretilen süt ve süt ürünleri miktarının artmasını sağlamıştır. Ülkemizde kayıtlı içme sütü üretim miktarları ve dış ticaret verileri ile entegre süt işletmeleri tarafından toplanan süt miktarı haricinde kalan sütün miktarı ele alındığında 2019 yılı kişi başı içme sütü tüketimi yaklaşık 39,7 kg olduğu tahmin edilmektedir*.

Peynir, Yoğurt, Ayran ve Tereyağı Tüketimi

Türkiye'de en yoğun olarak tüketilen süt ürünlerinden biri de peynirdir. Yıllar itibariyle üretimine paralel olarak tüketiminde de artış olan ve en yüksek pazar payına sahip peynir çeşidi beyaz peynirdir. 2018 yılı itibariyle 756 bin ton olarak hesaplanan toplam peynir üretim miktarımız, toplamda 10 milyon tonun üzerinde olan entegre süt işletmeleri tarafından toplanan inek, koyun, keçi ve manda sütü haricindeki süt üretim miktarı ile peynir ithalat ve ihracatımızın da dahil edildiği bir hesaplama ile 2019 yılı kişi başına düşen yıllık peynir tüketim miktarımızın 17,5 kg olduğu tahmin edilmektedir*.

* Tahmin, hayvan beslemede kullanılan süt miktarı hariç.

Kültürümüzde önemli bir yere sahip olan yoğurt ve ayran, içme sütünden sonra entegre süt işletmeleri tarafından toplanan süt miktarının en çok işlendiği süt ürünleridir. İçme sütü ve peynir tüketim rakamlarıyla benzer bir hesaplama ile 2019 yılı kişi başı yoğurt tüketimi 29,5 kg iken ayran tüketimi 18,1 kg olarak hesaplanmıştır*.

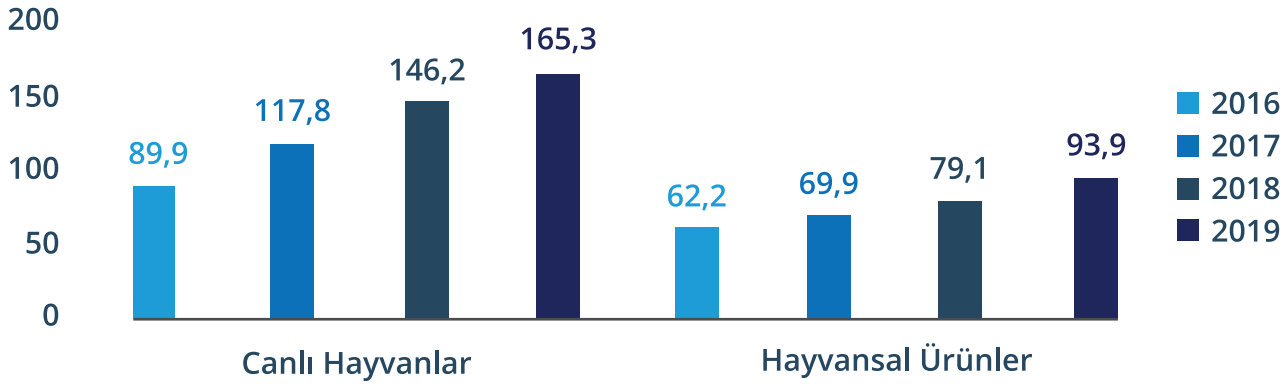
Besin değeri açısından oldukça yüksek ve diğer yağlara oranla en yüksek protein miktarına sahip olan tereyağının tüketimi çeşitli kaynaklara göre M.Ö. 3000 yılında Sümerlere kadar uzanmaktadır. Ülkemizde tereyağı tüketimi oldukça yaygındır. İçme sütü ve diğer süt ürünlerinde yapılan hesaplamaya göre ülkemizde 2019 yılına ilişkin kişi başı yıllık tereyağı tüketimi 2,2 kg'dır*.

FİYATLAR

Hayvansal Ürünler Üretim Değerleri

Toplam canlı hayvan üretim değeri 2019 yılında, 2016 yılına göre %84 oranında artarak yaklaşık 165 milyar TL'ye ulaşmış, bu değerin yaklaşık %70'i büyükbaş hayvanlardan, yaklaşık %25'i küçükbaş hayvanlardan oluşmuştur

Hayvansal Ürün Üretim Değerleri (Milyar TL)

Kaynak: TÜİK

Beyaz et hariç olmak kaydıyla, TÜİK tarafından yayınlanan verilere göre Türkiye'de hayvansal ürün üretim değeri son dört yıl içinde yaklaşık %50, 2019 yılında ise bir önceki yıla göre %18,7 oranında artarak 93,9 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Toplam üretim değeri içerisinde ilk sırayı %46,5 oranındaki payı ile süt alırken, bunu %40,6 ile kırmızı et takip etmektedir.

Hayvansal Ürün Üretim Değerleri (Milyar TL)

	2015	2016	2017	2018	2019	Pay (%)
Süt	23,6	24,3	28,8	35	43,6	%46,5
Kırmızı Et	24,2	29,2	30,8	32,5	38,1	%40,6
Diğer	7,8	8,7	10,3	11,6	12,1	%12,9
TOPLAM	55,6	62,2	69,9	79,1	93,9	%100

Kaynak: TÜİK

* Tahmin, hayvan beslemede kullanılan süt miktarı hariç.

Yem Üretimi

Ülkemizde 2019 yılı ruminant yem üretiminin karma yem bazında hesaplandığında 14 milyon ton olduğu görülmektedir. Karma yem üretiminde kullanılan hammaddeler genelde tahıllar (mısır, arpa, buğday, çavdar, yulaf), küspeler (soya, ayçiçeği, pamuk, keten, kolza, palm, DDGS –kuru öğütmeli metotla tahıldan etanol üretim prosesinde çıkan bir yan ürün), kepekler (buğday, mısır kepeği), melas, tuz ve vitamin, mineral karışımlarından oluşmaktadır.

Ülkemizde süt sığırcılığı işletmelerinin en önemli girdi kalemini yem masrafları oluşturmakta olup toplam üretim maliyetinin içerisindeki yemin payı, işletmenin ölçeği ve üretim teknolojisine göre değişmekle birlikte %50-70 aralığındadır. Türkiye'de yapılan süt sığırcılığı, yem hammaddesi olarak yem sanayisinden temin edilen çeşitli özelliklerdeki yemler ile bir miktar kaba yeme dayalı besleme yapıldığı görülmektedir.

Yıllar İtibariyle Büyükbaş ve Küçükbaş Kesif Yem Üretimi (Ton)

Yıllar	BÜYÜKBAŞ - KÜÇÜKBAŞ YEMLERİ			
	Besi Yemi	Süt Yemi	Diğer Yemler	TOPLAM
2011	2.837.345	3.898.019	543.888	7.279.252
2012	3.064.487	4.393.071	621.213	8.078.771
2013	3.061.836	3.781.852	870.574	9.127.412
2014	3.781.852	5.658.075	1.002.007	10.441.933
2015	3.763.555	5.433.187	1.229.919	10.426.661
2016	4.213.879	5.900.184	1.387.493	11.501.556
2017	5.060.781	6.254.798	1.590.226	12.905.805
2018	5.537.775	6.541.435	1.662.779	13.741.998
2019	**5.922.314**	**6.617.733**	**1.536.165**	**14.076.212**

Kaynak: TÜRKİYEM-BİR

*Kuzu-Buzağı Yemleri ve Diğerleri

Yem Fiyatları

Ulusal Süt Konseyi kuruluş mevzuatı gereği belirli zamanlarda bölgesel olarak çiğ süt üretim maliyeti hesaplamaktadır. Konsey tarafından hesaplanan çiğ süt üretim maliyet hesabına esas teşkil etmesi maksadıyla düzenli aralıkla süt sığırcılığında yaygın olarak kullanılan yem hammaddelerine ilişkin fiyat çalışması da yürütmektedir. Ulusal Süt Konseyi tarafından üretici örgütleri, yem fabrikaları ve borsalardan derlenen yem fiyatlarına göre %18-%19 protein içeriğine sahip sığır süt yeminin fiyatı 2019 yılı ortalama fiyatı 1,60 TL/kg'dır.

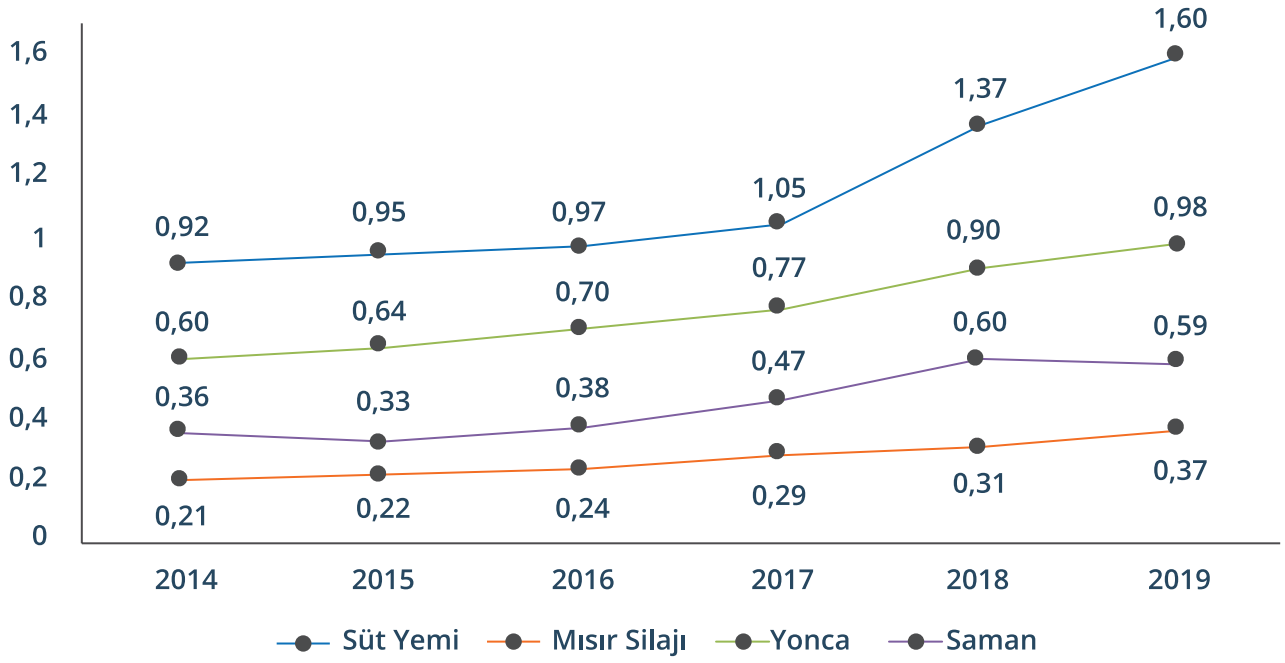
Yıllara Göre Yem Fiyatları (TL/Kg)

	Mısır Silajı*	Yonca Kuru Otu	Saman	Sığır Süt Yemi
2014	0,21	0,60	0,36	0,92
2015	0,22	0,64	0,33	0,95
2016	0,24	0,70	0,38	0,97
2017	0,29	0,77	0,47	1,05
2018	0,31	0,90	0,60	1,37
2019	0,37	0,98	0,59	1,60
'18-'19 Değişim (%)	+ 17,4	+ 8,6	- 1,3	+ 16,2

KDV dahil, 30-60 gün vadeli üretici fiyatı.
18-19 HP'li süt yemi fiyatları alınmıştır.

*Paketli

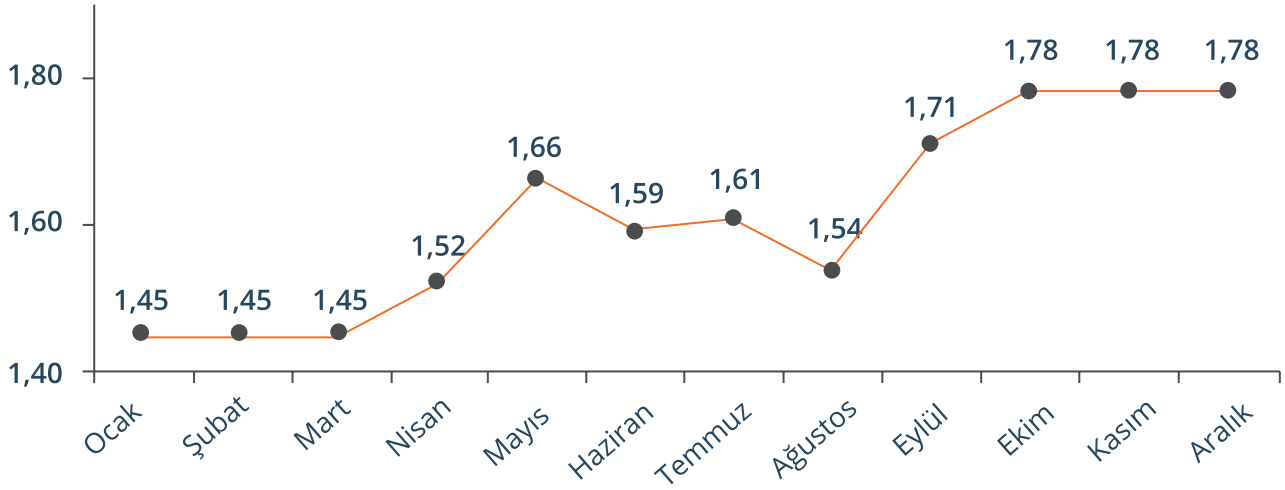
Yıllara Göre Yem Fiyatları (TL / Kg)

Çiğ Süt Fiyatları

Ülkemizde çiğ süt fiyatları; 16 Nisan 2015 tarih ve 29328 sayıl Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Çiğ Sözleşmeli Usulde Alım Satımına İlişkin Yönetmelik" esasları gereğince belirli usullere göre belirlenmektedir. Mevzuat gereği taraflar çiğ süt fiyatını; pazarlık usulüne göre, çiğ süttün kalite içeriğine göre, pariteye göre ya da Ulusal Süt Konseyi'nin Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesinin görüşünü alarak ilan ettiği tavsiye fiyata göre belirleyebilmektedirler. Ulusal Süt Konseyi, belirli dönemler halinde üretici ve sanayici temsilcilerini bir araya getirerek hesaplamış olduğu çiğ süt üretim maliyeti ışığında tarafların çiğ sütte bir "tavsiye fiyat" oluşturmaları için gerekli platformu sağlamaktadır.

Çiğ Süt Üretim Maliyeti – 2019 (TL / Lt)

Yıllar İtibariyle Ulusal Süt Konseyi Çiğ Süt Tavsiye Fiyatı (TL/Litre)

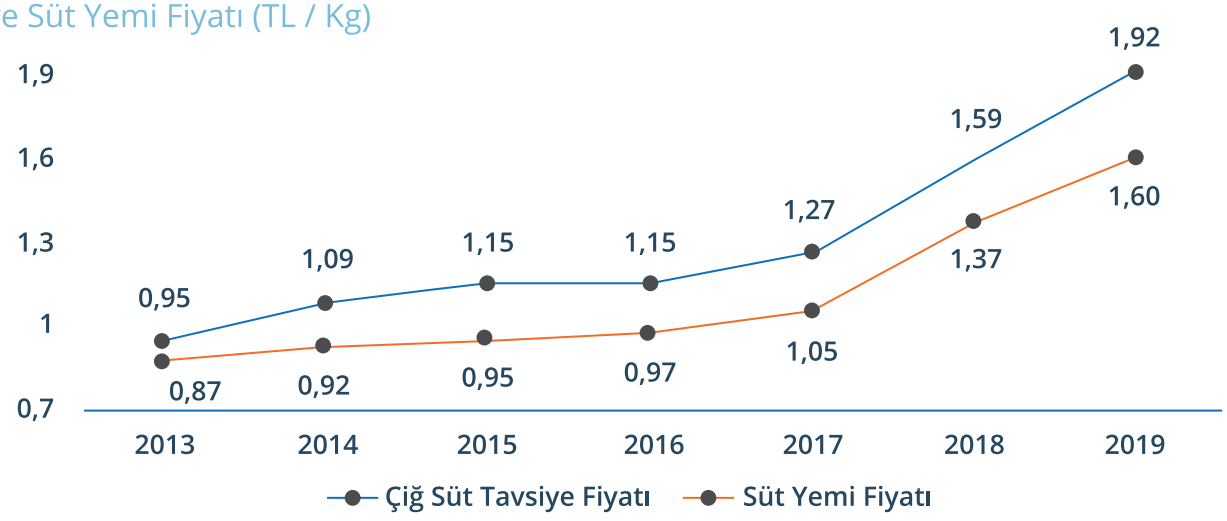
YIL	DÖNEMİ	ÇİĞ SÜT TAVSİYE FİYATI (TL/LİTRE)
2011	1 Ocak – 31 Mart	0,735
	1 Nisan-31 Ağustos	0,64
	1 Eylül-14 Ekim	0,74
	15 Ekim-31 Aralık	0,90
2012	1 Ocak-31 Mart	0,80
	1 Nisan-31 Aralık	0,90
2013	1 Ocak-30 Haziran	0,90
	1 Temmuz-31 Aralık	1,00
2014	1-31 Ocak	1,00
	1 Şubat-30 Haziran	1,05
	1 Temmuz-31 Aralık	1,15
2015	1 Ocak -31 Aralık	1,15
2016	1 Ocak -31 Aralık	1,15
2017	1 Ocak-31 Temmuz	1,21**
	1 Ağustos-30 Eylül	1,30*
	1 Ekim-31 Aralık	1,40*
2018*	1-31 Ocak	1,40
	1 Şubat-31 Temmuz	1,53***
	1 Ağustos-31 Aralık	1,70
2019*	1 Ocak-30 Nisan	1,70
	1 Mayıs-14 Kasım	2,00
	15 Kasım-31 Aralık	2,30

* %3,6 yağlı, %3,2 proteinli çiğ süt tavsiye fiyatı

** %3,5 yağlı, %3,1 proteinli çiğ süt tavsiye fiyatı

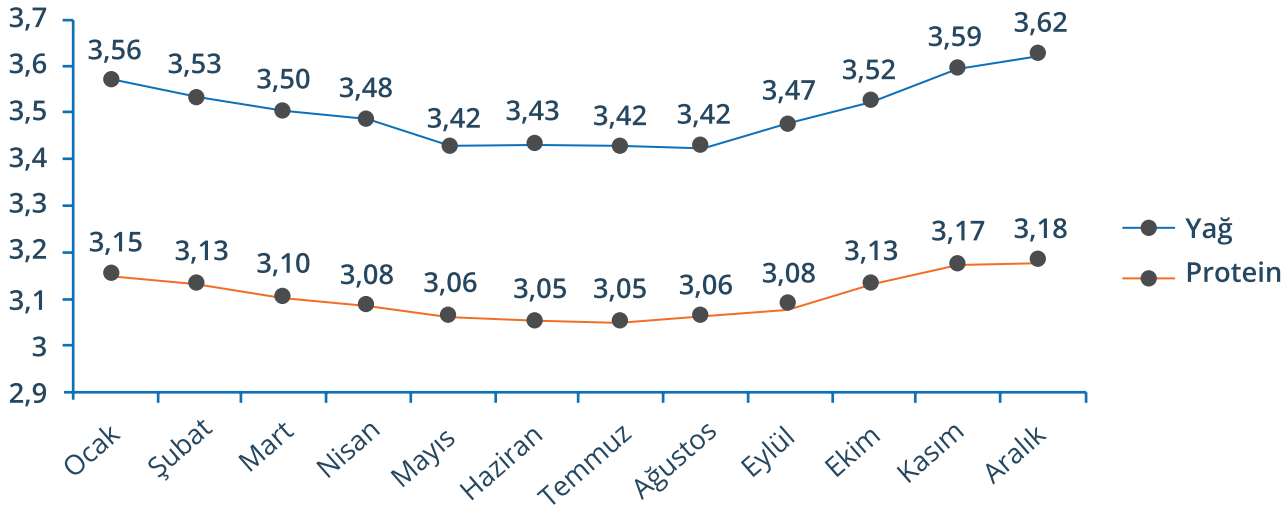
*** 1,44 TL müstahsil fiyatı, 0,09 TL soğutma/hizmet bedeli

Yıllara Göre Ulusal Süt Konseyi Ortalama Çiğ Süt Tavsiye Fiyatı (TL/Lt) ve Süt Yemi Fiyatı (TL / Kg)

Ulusal Süt Konseyi tavsiye fiyatı 2015 ve 2016 yıllarında 1,15 TL/Litre olmuş, 2017 yılında ise ilk defa çiğ sütün kalitesine göre fiyatlandırma yapılmıştır. Buna göre, %3,5 yağ ve %3,1 protein içeriğine sahip çiğ sütün tavsiye satış fiyatı 1,21 TL olarak belirlenmiştir. Nitekim 2016 yılında yine Konsey bünyesinde 17 sanayici firmanın dâhil olduğu bir araştırmaya göre, firmaların fabrikalarına giren çiğ süt; yıl içinde %3,42 ile %3,62 arasında değişen oranlarda yağ değeri, %3,05 ile %3,18 arasında protein değeri olmak üzere yıl ortalamasında %3,5 yağ ve %3,1 protein değerine sahiptir.

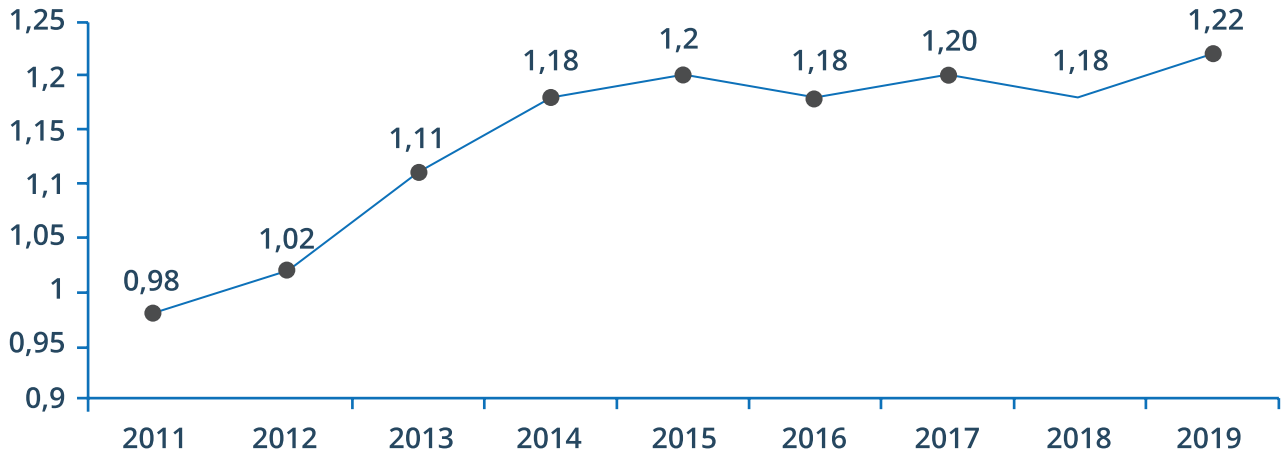
Çiğ Sütün Yağ ve Protein Değerindeki Değişim (%)

Çiğ Süt Yem Paritesi

Çiğ süt-yem paritesi, bir üreticinin 1 Litre / 1 kg çiğ süt satışından elde ettiği gelir ile ne kadar yem alacağını göstermektedir ve genel kabul gören parite 1,5'dir. Ancak dünyanın pek çok bölgesinde olduğu gibi ülkemizde de çiğ süt-yem paritesi 1,5'in altında kalmış ve 2019 yılına ilişkin ortalama çiğ süt-yem paritesi 1,22 olarak hesaplanmıştır.

Çiğ Süt / Yem Paritesi

COVID-19 KÜRESEL SALGININININ SÜT SEKTÖRÜNE ETKİSİ

Yeni koronavirüs (COVID-19) vakası 2019 yılının sonunda ilk olarak Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkarak tüm dünyaya yayılmıştır. 2020 yılının Mart ayında Dünya Sağlık Örgütünün pandemi olarak ilan ettiği hastalığa dünya genelinde yakalananların sayısı bu raporun yazıldığı 2020 yılının Mayıs ayında resmi rakamlara göre 5,5 milyonun üzerine çıkmıştır. Ülkelerce yerelde uygulanan seyahat yasakları, sokağa çıkma kısıtlamaları gibi çeşitli önlemlerin alındığı pandeminin hem küresel hem de bölgesel anlamda ekonomik etkileri olmuştur.

Salgın sürecinde ülkemizde alınan önlemler kapsamında sokağa çıkma kısıtlamaları, şehirlerarası seyahat kısıtlamaları, kafe ve restoran işletmelerinin faaliyetlerine yönelik kısıtlamalar uygulanmıştır. Bu kısıtlamalar sebebiyle kafe-restoranlar, eğitim kurumları, oteller vb. yerlerin kapanması neticesine süt sanayicilerinin ev dışı tüketim olarak tabir edilen satışları olumsuz etkilenmiştir. Öte yandan, insanların evlerinde daha fazla zaman geçirmelerine bağlı olarak hane içi süt ve süt ürünleri tüketimi artmış ve buna bağlı olarak süt sanayicilerinin perakende satışlarında belirli ölçüde artış yaşanmıştır.

Ülkemizdeki süt sanayicilerinin pandemi sürecinde toplam satış hacimlerinde her ne kadar düşüş meydana gelse de firmalar süt alımlarına devam etmiş ve dolayısıyla arz-talep dengesi içerisinde çiğ süt üretici fiyatlarında herhangi bir gerileme yaşanmamıştır. Ancak bu durumun doğal sonucu olarak süt sanayicilerinin stoklama maliyetleri artmıştır.

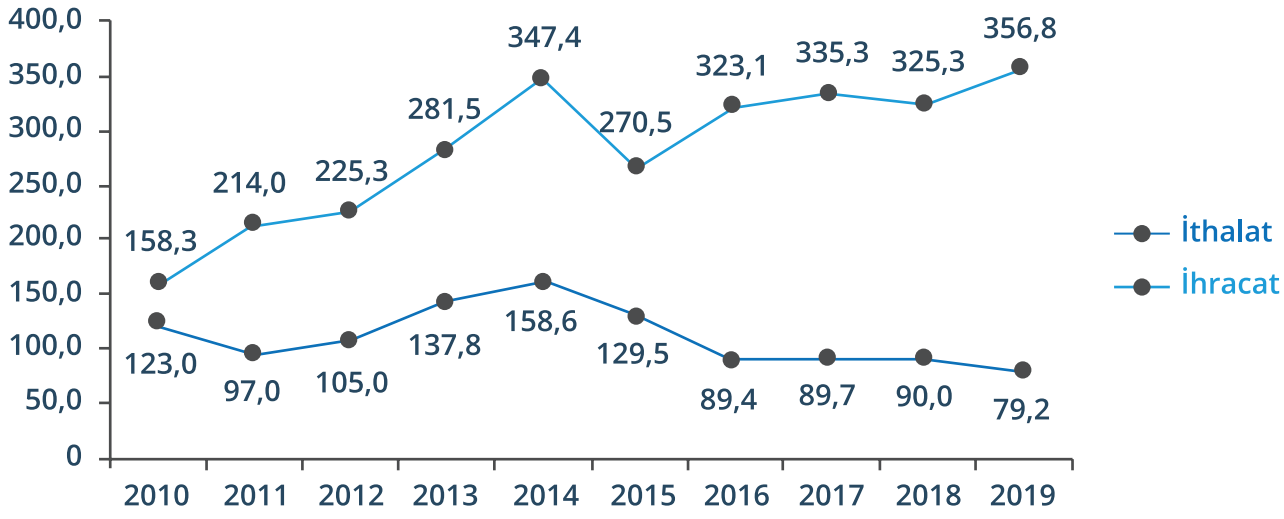
ABD örneğinde olduğu gibi COVID-19 sürecinde bazı ülkelerde süt sektörü son derece olumsuz etkilenmiştir. ABD'de çiğ süt üretici fiyatları önemli ölçüde gerilemiştir. Salgın sürecinde her ne kadar ülkemizde çiğ süt fiyatlarında bir gerileme yaşanmasa da aynı dönem içerisinde döviz kurundaki yaklaşık %15 artış yem hammadde fiyatlarını yükseltmiştir.

SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ DIŞ TİCARETİ

Sektörlerin gelişmesi ve büyümesinde ülkelerin ticari anlamda dünyadaki konumu hiç şüphesiz hayati öneme sahiptir. Belirli bir sektörde yerel pazarların yanında, dünyadaki toplam 7,5 milyar kişilik bir pazara girebilmek ve bu pazarda istikrarlı bir şekilde kalabilmek ulusal sektörlerin gelişiminde oldukça önemlidir.

Ülkemiz süt sektöründe ağırlıklı olarak Irak, Suudi Arabistan, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri, Ürdün, Libya gibi Orta Doğu ülkelerine süt ürünleri ihracatı yapılırken en önemli ihracat ürünlerimiz peynir, peynir altı suyu ürünleri ve son yıllarda süttozudur. Öte yandan, süt ürünlerinde ithalatın en yoğun yapıldığı ülkeler Yeni Zelanda ve AB ülkeleri olurken bu ülkelerden ağırlıklı olarak tereyağı ve peynir ithal edilmektedir.

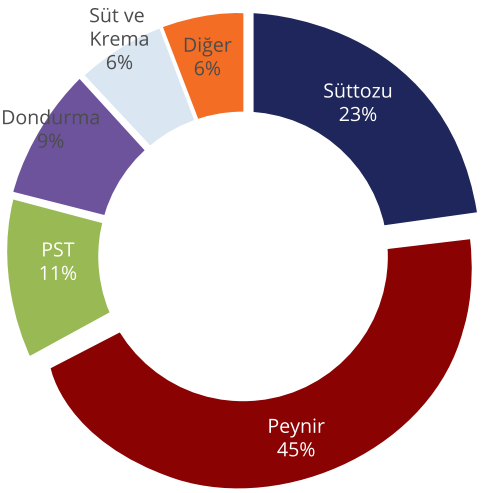
Süt Ürünleri İthalat ve İhracatı (Milyon $)

Kaynak: TÜİK

SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ İHRACATI					
GTIP Altılı Kodu	GTIP Adı	2018		2019	
		Miktar (Kg)	Değer ($)	Miktar (Kg)	Değer ($)
040210	SÜT, KREMA (TOZ, GRANÜL VS. KATI YAĞ ORANI %1, 5'TEN AZ)	24.969.909	39.852.177	39.745.182	80.201.151
040630	ERİTME PEYNİRLER (RENDELENMEMİŞ/TOZ HALİNE GETİRİLMEMİŞ)	17.480.353	54.156.718	15.773.915	46.792.635
040690	DİĞER PEYNİRLER	13.955.929	56.610.330	13.813.052	53.768.415
040610	TAZE PEYNİR (OLGUNLAŞMAMIŞ/SERTLEŞMEMİŞ) VE LOR	15.888.942	42.475.846	15.923.461	41.097.976
040410	PEYNİR ALTI SUYU VE TADİL EDİLMİŞ PEYNİR ALTI SUYU	43.335.125	27.915.327	57.559.176	39.958.823
040120	SÜT, KREMA (KATI YAĞ ORANI % 1'İ GEÇEN %6'YI GEÇMEYEN)	37.042.644	23.146.450	25.736.348	13.965.973
040390	YAYIK ALTI SÜT, PIHTILAŞMIŞ SÜT VE KREMA, KEFİR VS. (KONSANTRE EDİLMİŞ)	5.129.281	11.385.222	3.812.276	8.373.087
040620	RENDELENMİŞ/TOZ HALİNE GETİRİLMİŞ HER CİNS PEYNİR	3.344.048	13.292.095	4.523.022	17.301.201
040150	SÜT, KREMA (%10 <KATI YAĞ =< %21, KONSANTRE EDİLMEMİŞ, KATKISIZ)	1.616.229	5.464.126	2.462.700	5.248.746
040299	SÜT, KREMA (DİĞER ŞEKİLLERDE)	3.651.483	2.905.459	3.762.316	3.143.390
040310	YOĞURT (KONSANTRE EDİLMİŞ)	2.831.811	2.422.714	3.006.447	2.524.236
040510	TEREYAĞI	450.617	2.935.814	527.526	3.045.299
040291	SÜT, KREMA (TATLANDIRICI İÇERMEYEN)	954.854	1.474.904	321.949	1.324.209
040221	SÜT, KREMA (TOZ, GRANÜL VS. KATI YAĞ ORANI %1, 5'TAN FAZLA) (TATLANDIRICISIZ)	677.163	2.234.843	882.683	2.256.453
040140	SÜT, KREMA (%6 <KATI YAĞ =<%10, KONSANTRE EDİLMEMİŞ, KATKISIZ)	3.448.707	2.327.259	4.016.605	2.544.185
040110	SÜT, KREMA (KATI YAĞ <= % 1)	2.288.672	1.407.769	785.718	680.619
040490	DİĞER PEYNİR ALTI SUYU	3.595	8.391	100.390	90.293
040520	SÜRÜLEREK YENİLEN SÜT ÜRÜNLERİ (% 39 =<KATI YAĞ <% 80)	60.876	384.997	99.614	576.550
040590	SÜTTEN ELDE EDİLEN DİĞER YAĞLAR	30.149	258.891	64.989	504.767
040229	SÜT, KREMA (TOZ, GRANÜL VS. KATI YAĞ ORANI %1, 5'TAN FAZLA) (DİĞER)	62.506	124.949	28.976	90.861
210500	DONDURMA VE YENİLEN DİĞER BUZLAR	14.907.320	34.456.000	15.203.655	33.357.458
TOPLAM		**192.130.213**	**325.240.399**	**208.150.000**	**356.846.327**

Süt ve Süt Ürünleri İhracatımızda Ürün Payları - 2019

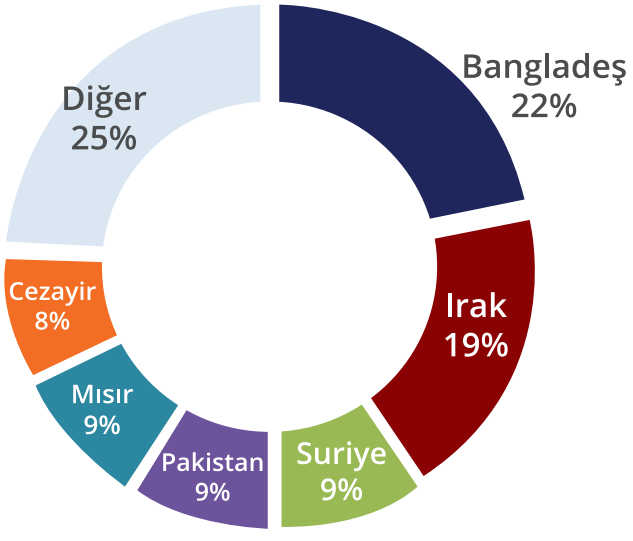
Kaynak: TÜİK

Yağsız Süttozu İhracatımız

0402.10		2017		2018		2019	
		Miktar (Ton)	Değer (x1.000 $)	Miktar (Ton)	Değer (x1.000 $)	Miktar (Ton)	Değer (x1.000 $)
1	Bangladeş	5.068	9.089	1.650	2.195	8.615	17.623
2	Irak	5.314	9.340	7.681	12.060	7.555	15.990
3	Suriye	3.779	6.761	3.182	4.691	3.637	7.451
4	Pakistan	2.058	3.662	2.572	3.997	3.537	7.093
5	Mısır	1.200	2.090	819	1.292	3.508	7.373
6	Cezayir	1.507	2.661	575	756	3.125	6.601
7	Suudi Arabistan	851	1.527	2.227	3.512	2.371	4.747
8	Rusya Federasyonu	7.512	15.623	2.004	3.600	2.000	3.917
9	Libya	50	93	117	213	1.124	534
10	BAE	225	376	350	513	1.017	2.138
LİSTE TOPLAM		**27.564**	**51.222**	**21.177**	**32.829**	**36.489**	**73.467**
Diğer		4.473	8.707	3.793	7.023	3.256	6.734
GENEL TOPLAM		**32.037**	**59.929**	**24.970**	**39.852**	**39.745**	**80.201**

Kaynak: Trademap

2019 Yılı Yağsız Süttozu İhracatımızda Ülkelerin Pazar Payları

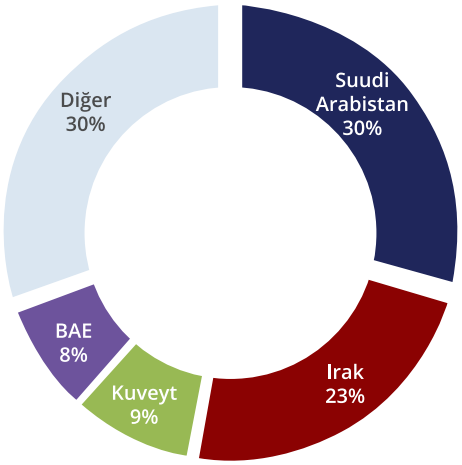
Kaynak: TÜİK

Peynir İhracatımız

0406		2017		2018		2019	
		Miktar (Ton)	Değer (x1.000 $)	Miktar (Ton)	Değer (x1.000 $)	Miktar (Ton)	Değer (x1.000 $)
1	Suudi Arabistan	14.265	37.430	12.669	33.503	14.770	38.499
2	Irak	12.546	43.193	13.402	48.149	11.726	42.339
3	Kuveyt	3.892	11.995	4.286	12.643	4.351	13.355
4	BAE	3.405	10.583	3.821	12.003	3.986	12.307
5	Ürdün	1.953	6.912	2.257	8.984	2.281	7.610
6	Kıbrıs	1.764	5.719	1.841	6.071	1.911	6.445
7	Katar	2.396	9.946	2.446	9.195	1.295	4.916
8	Bahreyn	763	2.281	816	2.384	898	2.534
9	ABD	808	3.360	839	3.329	893	3.479
10	Lübnan	857	3.209	1.027	3.850	848	3.123
LİSTE TOPLAM		**42.649**	**134.628**	**43.404**	**140.111**	**42.959**	**134.607**
Diğer		5.547	19.007	7.265	26.429	7.076	24.358
GENEL TOPLAM		**48.196**	**153.635**	**50.669**	**166.540**	**50.035**	**158.965**

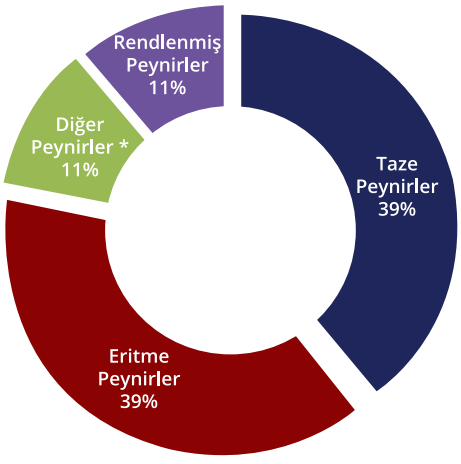
Kaynak: Trademap

2019 Yılı Peynir İhracatımızda Ülkelerin Pazar Payları

Kaynak: TÜİK

2019 Yılı Peynir İhracatımızda Ürün Payları

2019 Yılı Peynir İhracatımızda Ürün Gruplarının Dağılımı

GTIP KODU	GTİP ADI	2019	
		Miktar (Ton)	Değer (x1.000 $)
040610	Taze Peynir (Olgunlaştırılmamış ve preslenmemiş) (Peynir altı suyundan yapılmış peynirler dahil) ve pıhtılaştırılmış ürünler	15.923.461	41.097.976
040630	Eritme Peynirler (Rendelenmemiş veya toz haline getirilmemiş)	15.773.915	46.792.635
040690	Diğer Peynirler	13.813.052	53.768.415
040620	Rendelenmiş veya toz haline getirilmiş her cins peynir	4.523.022	17.301.201

Kaynak: TÜİK

Kaynak: TÜİK
* Emmentaler, Gravyer, Çedar, Edam, Tilsit, Kaşkaval gibi peynirler bu grupta yer almaktadır

SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ İTHALATI					
GTIP Altılı Kodu	GTIP Altılı Adı	2018		2019	
		Miktar (Kg)	Değer ($)	Miktar (Kg)	Değer ($)
040510	Tereyağı	10.064.794	47.250.421	10.131.245	42.100.446
040690	Diğer Peynirler	7.057.915	29.482.385	6.419.366	27.618.403
040630	Eritme Peynirler (Rendelenmemiş/Toz Haline Getirilmemiş)	915.365	3.043.547	448.429	1.498.930
040590	Sütten Elde Edilen Diğer Yağlar	91.420	526.923	65.535	546.940
040410	Peynir Altı Suyu Ve Tadil Edilmiş Peynir Altı Suyu	82.898	157.491	20.740	85.941
040150	Süt, Krema (%10 <Katı Yağ =< %21, Konsantre Edilmemiş, Katkısız)	913.200	2.818.378	831.786	2.435.207
040640	Mavi Damarlı Peynirler	127	683.000	0	0
040620	Rendelenmiş/Toz Haline Getirilmiş Her Cins Peynir	105.838	652.652	61.047	392.791
040490	Diğer Peynir Altı Suyu	346.625	1.956.257	119.807	692.114
040610	Taze Peynir (Olgunlaşmamış/Sertleşmemiş) Ve Lor	205.499	846.847	144.845	599.474
040210	Süt, Krema (Toz, Granül Vs. Katı Yağ Oranı %1, 5'ten Az)	56.435	297.891	68.814	277.835
040221	Süt, Krema (Toz, Granül Vs. Katı Yağ Oranı %1, 5'tan Fazla) (Tatlandırıcısız)	64.800	346.976	2.519	17.161
040310	Yoğurt (Konsantre Edilmiş)	3.040	22.795	3.338	24.725
040520	Sürülerek Yenilen Süt Ürünleri (% 39 =<Katı Yağ <% 80)	3.607	26.123	432	1.528
040390	Yayık Altı Süt, Pıhtılaşmış Süt Ve Krema, Kefir Vs. (Konsantre Edilmiş)	132.230	373.751	18.140	148.160
040120	Süt, Krema (Katı Yağ Oranı % 1'i Geçen %6'yı Geçmeyen)	0	0	457.957	250.972
210500	Dondurma Ve Yenilen Diğer Buzlar	346.772	2.249.495	439.065	2.520.545
	TOPLAM	**20.390.438**	**90.050.932**	**19.254.220**	**79.211.500**

Kaynak: TÜİK

Tereyağı İthalatımız

0405.10		2017		2018		2019		
		Miktar (Ton)	Değer (x1.000 $)	Miktar (Ton)	Değer (x1.000 $)	Miktar (Ton)	Değer (x1.000 $)	Pay (%)
1	İrlanda	712	3.580	1.775	9.725	3.292	13.327	32,5
2	Hindistan	0	0	299	1.182	2.175	8.390	21,5
3	Polonya	82	450	21	106	854	3.550	8,4
4	Ukrayna	4.488	21.342	3.934	17.486	689	2.885	6,8
5	Belçika	0	0	85	609	629	2.881	6,2
6	Almanya	0	0	0	0	613	2.594	6,1
7	Yeni Zelanda	1.086	4.384	252	1.463	540	2.553	5,3
8	Portekiz	50	245	0	0	341	1.447	3,4
9	Hollanda	20	124	0	0	263	1.090	2,6
10	Finlandiya	135	647	20	137	250	1.081	2,5
LİSTE TOPLAM		**6.573**	**30.772**	**6.386**	**30.708**	**9.646**	**39.798**	**95,2**
Diğer		2.999	13.893	3.679	16.542	485	2.302	4,8
GENEL TOPLAM		**9.572**	**44.665**	**10.065**	**47.250**	**10.131**	**42.100**	**100,0**

Ürün Grubuna Göre Peynir İthalatımız

GTİP KODU	GTİP AÇIKLAMASI	2018		2019		
		Miktar (Ton)	DEĞER (x 1.000 $)	MİKTAR (TON)	DEĞER (x 1.000 $)	PAY (%)
040690	Diğer peynirler*	7.058	29.482	6.419	27.618	88,0
040630	Eritme peynirler (rendelenmemiş veya toz haline getirilmemiş)	915	3.044	448	1.499	6,1
040640	Mavi küflü peynirler ve Penicillium roqueforti ile elde edilen küf içeren diğer peynirler	127	683	224	1.128	3,1
040610	Taze peynir (olgunlaştırılmamış veya preslenmemiş) (peynir altı suyundan yapılmış peynirler dahil) ve pıhtılaştırılmış ürünler	205	847	145	599	2,0
040620	Rendelenmiş veya toz haline getirilmiş her cins peynir	106	653	61	393	0,8
TOPLAM		**8.411**	**34.709**	**7.297**	**31.237**	**100,0**

Kaynak: Trademap

* Emmentaler, Gravyer, Çedar, Edam, Tilsit, Kaşkaval gibi peynirler bu grupta yer almaktadır.

OECD-FAO TARIMSAL TAHMİNLERİ 2019-2028 SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ

Dünya süt üretimi (%81 inek sütü, %15 manda sütü, %4 keçi, koyun ve deve sütü) 2018 yılında %1,6 oranında artarak 838 milyon ton olarak hesaplanmıştır. Aynı yıl toplam üretimini %3 oranında artırarak 174 milyon süt üreten Hindistan dünyanın en büyük süt üreticisi konumunda yer almıştır.

Dünyanın en büyük süt ve ürünleri ihracatçısı konumunda yer alan Avrupa Birliği (+%0,8), Yeni Zelanda (+%3,2) ve ABD (+%1,1) 2018 yılında toplam süt üretimlerini artırırken, hayvan başına alınan verimdeki artış üretim artışındaki en büyük faktör olmuştur. Öte yanda dünyanın en büyük süt ve ürünleri ithalatçısı olan Çin'de dört yılın ardından ilk defa 2018 yılında süt üretimi artmıştır (+%1,1).

Tahminler

Dünya toplam süt üretiminin önümüzdeki on yıllık süreç içerisinde diğer tarımsal hammaddelerden daha hızlı artacağı ve 2028 yılı itibariyle günümüze oranla %1,7 oranında artarak 981 milyon tona ulaşacağı tahmin edilmektedir. Süreç içerisinde Hindistan ve Pakistan'ın artışta kayda değer bir etki yaratacağı ve 2028 yılı itibariyle yalnızca iki ülkenin dünya toplam süt üretimindeki payının %30 olacağı tahmin edilmektedir. Öte yandan, dünyanın en büyük ikinci süt üretici konumundaki Avrupa Birliğinde süt üretim artışının dünya ortalamasının gerisinde kalacağı beklenmektedir.

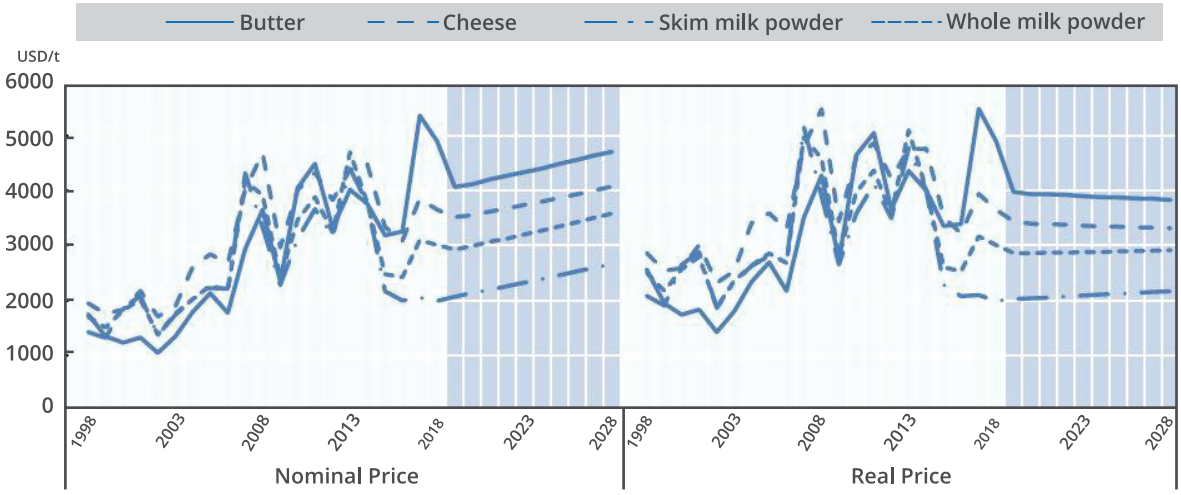
Süt, yapısı gereği kolay bozulabilen ve toplanmasının ardından hemen işlenmesi gereken bir üründür. Toplanmasının ardından sadece birkaç gün bekletilebildiğinden dolayı dünya genelinde üretilen toplam sütün önemli bir kısmı taze süt ürününe işlenerek tüketilmektedir. Dünya genelinde gelişmekte olan ülkelerin gelir seviyesinde ve nüfuslarındaki atışa bağlı olarak taze süt ürünleri tüketiminin gelecekte günümüze oranla daha fazla olacağı tahmin edilmektedir. Takip eden on yıllık süreç içerisinde dünya kişi başı taze süt ürünleri tüketiminin –başta Avrupa ve Kuzey Amerika olmak üzere- %1,0 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

Süt, dünya genelinde ağırlıklı olarak işlenmiş süt ürünü formuyla ticarete konu olmaktadır. Çin, her ne kadar kişi başı süt ve süt ürünleri tüketimi düşük bir ülke olsa da başta yağlı süttozu olmak üzere dünyanın en önemli süt ve süt ürünleri ithalatçısıdır. Japonya, Rusya Federasyonu, Meksika, Ortadoğu ülkeleri ve Kuzey Afrika ülkeleri diğer önemli ithalatçı ülkeler arasında yer almaktadır. CPTPP (The Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership), CETA (The Comprehensive Economic and Trade Agreement) veya Japonya ile AB arasındaki ticaret anlaşmaları gibi uluslararası ticaret anlaşmaları kapsamına ülkeler süt ve süt ürünlerini de dahil etmiş bu çerçevede ticaretin gelişmesi amaçlanmıştır (gümrük tarife oranlarının düşürülmesi vb.).

Fiyatlar

Dünya tereyağı fiyatları 2015 yılından bu yana yağsız süttozu fiyatlarının üzerinde seyretmektedir. Bu durum dünya piyasalarında süt yağına olan talebin diğer ürünlere olan talepten daha fazla artmasının sonucunda ortaya çıkmış olup gelecek on yıllık süreçte de bu şekilde devam edeceği tahmin edilmektedir.

Süt ve Süt Ürünleri Fiyatları

Note: Butter FOB export price, butter, 82% butterfat, Oceania, Skim Milk Powder, FOB export price, non-fat dry milk, 1.25% butterfat, Oceania; Whole Milk Powder, FOB export price, 26% butterfat, Oceania; Cheese, FOB export price, cheddar cheese, 39% moisture, Oceania. Real prices are nominal world prices deflated by the US GDP deflator (2010=1).
Source: OECD/FAO (2019), "OECD-FAO Agricultural Outlook", OECD Agriculture statistics (database),
http://dx.doi.org/10.1787/agr-outl-data-en.

Dünya tereyağı fiyatları 2017 yılında ulaşmış olduğu en yüksek seviyeden düşüşüne devam etmekte olup, söz konusu düşüşün az miktarda da olsa önümüzdeki süreçte devam edeceği tahmin edilmektedir.

Süt ürünlerinin dünya fiyatlarındaki değişkenliği dünya ticaret hacmindeki daralmadan (dünya toplam süt üretiminin %8'i uluslararası ticarete konu olmaktadır), çok az sayıdaki baskın ihracatçı ve ithalatçı aktör ülkenin piyasadaki ağırlığından ve kısıtlayıcı uluslararası ticaret politikalarından kaynaklanmaktadır.

Üretim

Dünya toplam süt üretiminin önümüzdeki on yıllık süreç içerisinde diğer tarımsal hammaddelerden daha hızlı artacağı ve 2028 yılı itibariyle günümüze oranla %1,7 oranında artarak 981 milyon tona ulaşacağı tahmin edilmektedir. Artıştaki en büyük etkinin hayvan sayısındaki artıştan ziyade dünyanın hemen her bölgesinde ortaya çıkan hayvan başına alınan verimdeki artıştan kaynaklanacağı öngörülmektedir.

Hindistan ve Pakistan önümüzdeki on yıllık süreç içerisinde dünya genelinde ortaya çıkacak üretim artışının yarısını temsil edeceği ve yalnızca iki ülkenin 2028 yılında dünya toplam süt üretiminin %30'unu temsil edeceği tahmin edilmektedir.

Dünyanın en büyük ikinci süt üretici konumundaki Avrupa Birliğinde süt üretim artışının dünya ortalamasının gerisinde kalacağı beklenmektedir. AB süt üretiminde orta vadede ortaya çıkacak artış ağırlıklı olarak hayvan başına verimdeki artıştan (on yılda %1,1 oranında artması beklenmektedir), yerel talepteki (peynir, tereyağı, krema ve diğer ürünler) ve süt ve süt ürünleri uluslararası piyasalardaki talep artışından kaynaklanacağı tahmin edilmektedir. Avrupa Birliğinde süt hayvancılığı mera bazlı ve hazır yem bazlı olarak iki şekilde yapılmaktadır. Bunun yanında günümüzde Avusturya, İsveç, Letonya, Yunanistan ve Danimarka'da toplam süt üretiminin %10'u organik üretim iken önümüzdeki süreçte bu oranın artması beklenmektedir. Avrupa Birliği genelinde ise organik süt hayvancılığının oranı, toplam üretimin %3'ünü oluştururken organik süt hayvancılığı yapan işletmelerde hayvan başına verim düşükken birim çiğ süt fiyatı oldukça yüksektir.

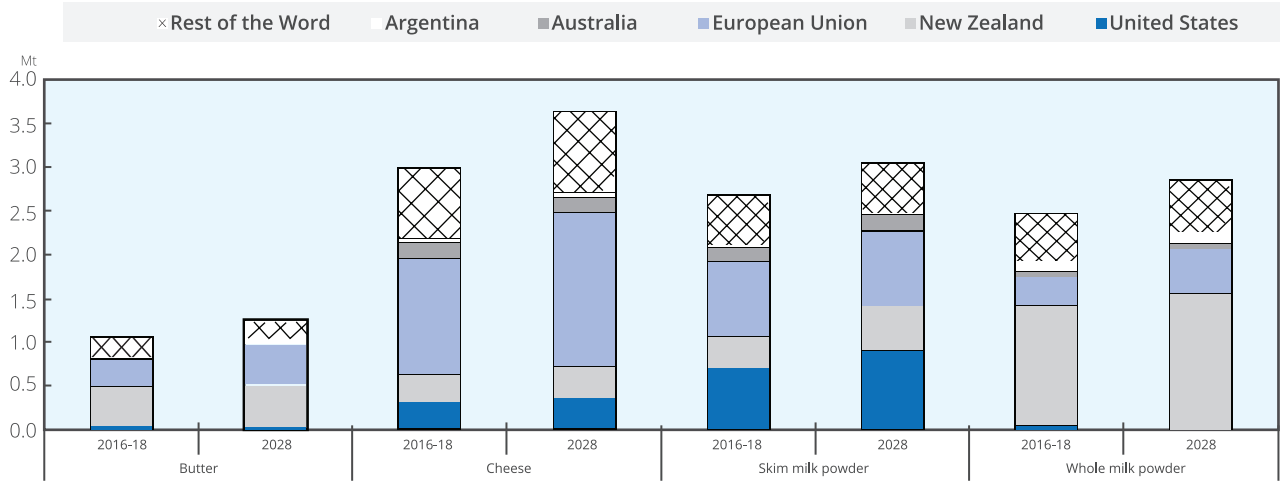
Yeni Zelanda dünyanın en önemli süt ve süt ürünleri ihracat odaklı ülkesi olmasının yanında son yıllarda süt üretiminde önemli bir artış kaydetmiştir. Süt üretimi ağırlıklı olarak mera hayvancılığına dayanırken hayvan başına alınan süt verimi Kuzey Amerika ve Avrupa ülkelerinden daha düşüktür. Öte yandan yıl boyu mera hayvancılığı yapmak Yeni Zelanda'ya uluslararası alanda rekabetçiliği sağlamaktadır.

Ticaret

Önümüzdeki on yıllık süreç içerisinde en büyük süt ve süt ürünleri ihracatçısı ülkelerin Yeni Zelanda, Avrupa Birliği, ABD ve Avustralya olacağı tahmin edilmektedir. Dört ülkenin 2028 yılı itibariyle dünya toplam peynir ticaretinin %75'ini, yağlı süttozu ticaretinin %78'ini, tereyağı ticaretinin %79'unu ve yağsız süttozu ticaretinin %81'ini temsil etmesi beklenmetedir. Belarus'un Rusya'ya yapmış olduğu ihracatla önemli bir aktör olmasının yanında yağlı süttozu açısından Arjantin'in önemli bir ihracatçı ülke olacağı ve 2028 yılı itibariyle dünya toplam ticaretinde %5 pay sahibi olacağı tahmin edilmektedir.

Yeni Zelanda'nın 2028 yılında halen dünyanın en büyük tereyağı ve yağlı süttozu tedarikçisi olacağı ve ülkenin bu ürünlerdeki pazar payının sırasıyla %39 ve %53 olacağı beklenmektedir.

Bölgelere Göre Süt Ürünleri İhracatı

Source: OECD/FAO (2018), "OECD-FAO Agricultural Outlook", OECD Agriculture statistics (database), http://dx.doi.org/10.1787/agr-outl-data-en.

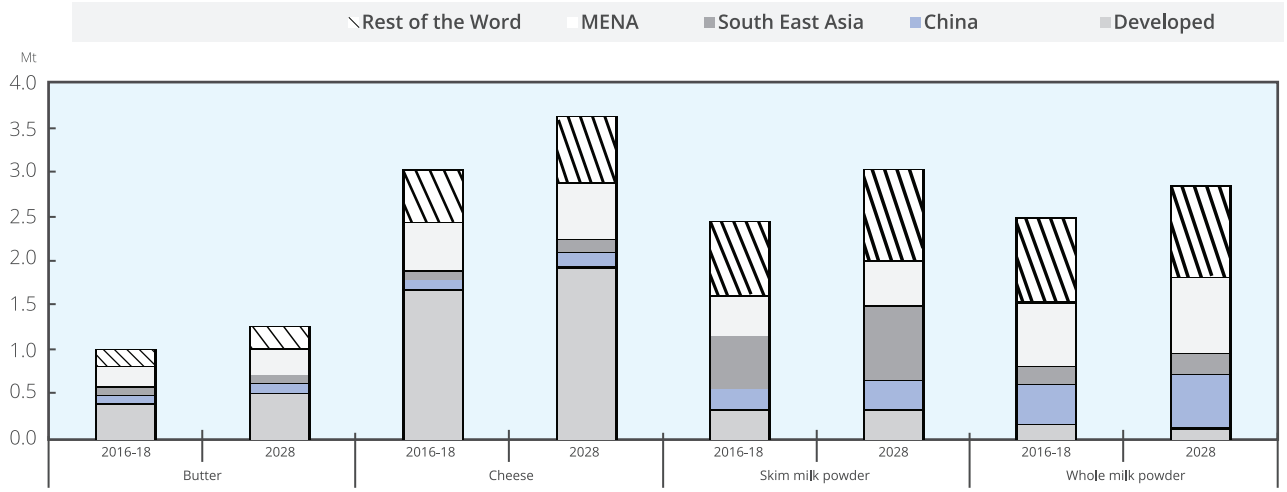
Avrupa Birliği dünyada en önde gelen peynir ihracatçısı olma konumunu sürdürürken Birliği ABD ve Yeni Zelanda takip etmektedir. 2028 yılı itibariyle AB'nin dünya toplam peynir üretimindeki payının %48 olacağı tahmin edilmekte, özellikle CETA anlaşması çerçevesinde Kanada ile ve 2019 yılında Japonya ile yapılmış olan ikili anlaşmalarla önümüzdeki süreçte peynir ihracatını artıracağı tahmin edilmektedir.

Dünyanın en önemli süt ve süt ürünleri ithalatçısı bölgeler Orta Doğu ve Kuzey Afrika (MENA), Güney Doğu Asya ve Çin'dir. Önümüzdeki süreçte Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinin en önemli tedarikçisi Avrupa Birliği olacakken, ABD ve Okyanusya'nın başta süttozu olmak üzere süt ve süt ürünlerinde Güney Doğu Asya'ya en fazla ihracat yapan ülkeler olacağı tahmin edilmektedir.

Takip eden on yıllık süreç içerisinde Çin'in dünyanın en büyük süt ve süt ürünleri ithalatçısı konumunu sürdüreceği beklenmektedir. Çin'in en önemli tedarikçisi olan bölge Okyanusya iken, ağırlıklı olarak tereyağı ve yağsız süttozu olmak üzere AB'nin Çin'e yapacağı süt ürünleri ihacatının artacağı tahmin edilmektedir. Çin aynı zamanda taze süt ürünlerinde net ithalatçı konumunda yer alan bir ülkedir. Tahmin dönemi içerisinde Çin'in taze süt ürünleri ithalatının %2,7 oranında artacağı öngörülmektedir.

Gelişmekte olan ülkeler, 2016-2018 dönemi içerisindeki dünya toplam peynir ithalatının %55'ini, toplam tereyağı ithalatının %39'unu gerçekleştirirken 2028 yılı itibariyle bu oranlarda kayda değer bir değişiklik beklenmemektedir. Birleşik Krallık, Rusya, Japonya, AB ve Çin'in bugün olduğu gibi 2028 yılında da dünyanın büyük peynir ithalatçıları olacağı tahmin edilmektedir.

Bölgelere Göre Süt Ürünleri İthalatı

Note: MENA refers to Middle East and North Africa; South East Asia contains Indonesia, Malaysia, Philippines, Thailand and Viet Nam.
Source: OECD/FAO (2018), "OECD-FAO Agricultural Outlook", OECD Agriculture statistics (database), http://dx.doi.org/10.1787/agr-outl-data-en.

Sorunlar ve Belirsizlikler

Dünya toplam süt üretimi, merları etkilemesinden dolayı iklimsel olaylardan etkilenmektedir. İklim değişikliği; kuraklık, sel ve hastalık tehditlerini artırmakta ve bu durum da süt sektörünü farklı açılardan (fiyatlardaki ani değişiklik, süt verimi, sağılan hayvan sayısında azalma vb.) etkilemektedir.

Çevresel yasal düzenlemeler dünya süt sektörünün geleceğine doğrudan etkisi vardır. Yeni Zelanda ve İrlanda gibi bazı ülkelerde süt hayvancılığından kaynaklanan sera gazı salınımının toplam sera gazı salınımı içerisindeki payı oldukça yüksektir. Bu çerçevede, yasal düzenlemelerde yapılacak değişiklikler süt üretimini etkilemektedir.

Hayvan hastalıkları da süt üretimi üzerinde etkisi olan faktörlerden birisidir. Mastitis, dünya genelindeki farklı süt işletmelerinde bulunan süt sığırları için en yaygın olan bulaşıcı hastalıktır. Bunun yanında mastitis, süt verimini ve kalitesini etkilemesi sebebiyle ekonomik açıdan yıkıcı gücü en fazla olan hastalık olarak kabul edilmektdir. Gelecekte Mastitis hastalığına karşı farkındalığın oluşması, teşhisi ve tedavisinin yaygınlaşması dünya süt üretimi üzerinde olumlu etkileri olacaktır.

Mastitis gibi hastalıkların kontrol altına alınmasındaki en yaygın uygulama antimikrobiyal temelli tedavilerdir. Bu konudaki en yaygın kaygı, antimikrobiyallerin ihtiyacından fazla kullanımı ve bu bağlamda antimikrobiyal direncinin gelişmesidir ki bu durum tedavinin etkinliğini azaltacağı gibi yeni tadavi yöntemlerinin bulunması gerekliliğini de ortaya çıkaracaktır.

Özellikle Kuzey Amerika, Avrupa ve Doğu Asya'da son yıllarda bitkisel bazlı süt ve süt ürünlerinin (soya, badem, pirinç ya da yulaf sütü vb.) süt sektöründeki rolü artmaktadır. Bu gelişimdeki en büyük etkiye sahip unsurların tüketicilerin sütün laktoz intoleransına, sağlığa ve çevreye olan etkilerine dair kaygıları olduğu değerlendirilmektedir.

Ticari yönden değerlendirildiğinde; önümüzdeki süreçte ortaya çıkabilecek ticaret anlaşmalarındaki değişiklikler ya da yapılacak yeni anlaşmalar süt ve süt ürünlerine olan talebi etkileyebileceği gibi ticaret akışını da değiştirebilecektir. Örneğin, günümüzde yüksek miktarlarda peynir ve diğer süt ürünleri Avrupa Birliği ile Birleşik Krallık arasında ticarete konu olurken, Brexit hiç şüphesiz bu ticareti etkileyecektir. Öte yandan Rusya'nın süt ve süt ürünlerinde pek çok ülkeye uygulamış olduğu ambargonun önümüzdeki dönemde kaldırılmasıyla ülkeye yapılan ihracat artabilecektir.

TABLOLAR

Ülke ve Bölgelere Göre Süt İşletme Sayıları (A)

X 1.000	2016	2017	2018	'17-'18 Değişim
Asya				
	73 083,4	73 083,4	73 083,4	0,0%
Pakistan	6 984,0	6 984,0	6 984,0	0,0%
Türkiye	1 160,4	1 160,4	1 110,0	-4,3%
Kazakistaan	849,6	849,6	849,6	0,0%
Japonya	17,0	16,4	15,7	4,3%
Çin (B)	13,4	13,4	13,4	0,0%
Güney Kore	5,4	5,3	5,1	- 2,4%
Moğolistan	1,5	1,7	1,9	+10,0%
İsrail	0,8	0,8	0,8	- 1,2%
Avrupa Diğer				
Rusya	3 090,7	3 090,7	3 090,7	0,0%
Belarus	84,0	84,0	84,0	0,0%
İsviçre	21,0	20,2	19,6	-3,2%
Norveç	8,5	8,3	7,9	-4,1%
Ukrayna (C)	2,5	1,9	2,1	+9,5%
İzlanda	0,6	0,6	0,6	-3,3%
Afrika				
Kenya	1 803,0	1 803,0	1 803,0	0,0%
Mısır	614,2	620,4	648,4	+4,5%
Güney Afrika	1,6	1,4	1,3	-8,4%
Zimbabwe	0,2	0,2	0,2	+0,9%
Güney Amerika				
Brezilya	1 014,5	987,6	961,6	-2,6%
Kolombiya	292,0	292,0	292,0	0,0%
Arjantin	11,5	11,3	11,3	-0,5%
Şili (D)	4,6	4,5	4,5	-1,1%
Uruguay	3,6	3,4	3,3	-3,0%
AB-28	**1 255,2**	**1 189,0**	**1 130,7**	**-4,9%**
Polonya	245,0	230,0	221,0	-3,9%
Almanya	69,2	65,8	62,8	-4,5%
Fransa	58,4	57,0	54,4	-4,5%
Litvanya	47,1	41,4	36,0	-12,9%
İtalya	29,8	28,6	27,8	-2,8%
Avusturya	28,5	27,6	26,6	-3,6%
İrlanda	18,3	18,3	18,3	0,0%
Hollanda	17,6	17,5	16,6	-5,2%
İspanya	15,4	14,9	14,1	-5,9%
Letonya	17,3	15,4	13,8	-10,7%
Birleşik Krallık	13,2	13,0	12,8	-1,6%
Belçika	11,8	10,4	10,1	-2,8%
Finlandiya	7,6	7,0	6,5	-7,1%

İsveç	4,0	3,7	3,5	-5,8%
Danimarka	3,3	3,1	3,0	-4,9%
Çek Cumhuriyeti	2,0	2,0	1,9	-1,3%
Estonya	1,8	1,6	1,4	-13,7%
Luxemburg	0,7	0,7	0,7	-2,6%
Slovakya	0,6	0,5	0,5	-5,8%
Macaristan	0,4	0,4	0,4	-3,8%
Kıbrıs	0,2	0,2	0,2	+4,2%
Diğer	663,1	630,0	598,5	-5,0%
Kuzey ve Orta Amerika				
Meksika	154,0	154,0	154,0	0,0%
ABD	41,8	40,2	37,5	-6,8%
Kanada	11,3	11,0	10,6	-3,3%
Okyanusya				
Yeni Zelanda	11,9	11,7	11,6	-1,3%
Avustralya	5,8	5,7	5,4	-6,0%

Kaynak: IDF
(A): Verileri eksik olan ülkeler tahminidir.
(B): 100 baş üzeri işletmeler
(C): Aile işletmeleri hariç
(D): Yalnızca Ticari İşletmeler

Ülke ve Bölgelere Göre Sağılan İnek Varlığı

X 1.000 Baş	2005	2010	2015	2017	2018	'17-'18 Değişim	'05-'18 Değişim
Asya	**86 173**	**101 712**	**110 935**	**115 639**	**117 779**	**+1,9%**	**+2,4%**
Hindistan	36 586	42 755	47 165	50 955	52 624	+3,3%	+2,8%
Pakistan	7 504	10 112	12 167	13 101	13 595	+3,8%	+4,7%
Çin	12 161	14 201	15 072	13 404	12 904	-3,7%	+0,5%
Türkiye	3 998	4 384	5 535	5 969	6 337	+6,2%	+3,6%
Özbekistan	2 821	3 536	4 085	5 017	5 017	0,0%	+4,5%
Myanmar	1 406	2 600	3 600	3 680	3 680	0,0%	+7,7%
Afganistan	2 600	3 900	3 593	3 411	3 411	0,0%	+2,1%
Kazakistan	2 206	2 371	2 216	2 337	2 411	+3,2%	+0,7%
İran	2 663	2 899	1 660	1 761	1 761	0,0%	-3,1%
Azerbaycan	969	1 277	1 299	1 299	1 286	-1,0%	+2,2%
Türkmenistan	1 010	1 000	1 018	1 053	1 053	0,0%	+0,3%
Moğolistan	737	509	797	926	990	+6,9%	+2,3%
Japonya	1 055	964	870	852	847	-0,6%	-1,7%
Kırgızistan	538	664	726	770	790	+2,6%	+3,0%
Suriye	561	518	532	532	532	0,0%	-0,4%
Suudi Arabistan	106	160	254	259	259	0,0%	+7,1%
Güney Kore	274	245	250	242	242	+0,1%	-1,0%
Tayland	300	228	220	200	200	0,0%	-3,1%
İsrail	115	118	127	135	138	+2,4%	+1,4%
Diğer	8 562	9 271	9 750	9 738	9 703	-0,4%	+1,0%
Afrika	**51 965**	**63 027**	**71 181**	**72 175**	**72 429**	**+0,4%**	**+2,6%**
Etiyopya	3 116	10 677	11 326	11 900	11 900	0,0%	10,9%
Sudan (A)	14 972	14 679	8 708	7 920	7 920	0,0%	4,8%

Güney Sudan	-	-	7 375	7 385	7 385	0,0%	
Tanzanya	5 500	6 900	6 822	6 753	6 753	0,0%	+1,6%
Kenya	4 623	5 002	5 800	6 000	6 000	0,0%	+2,0%
Mısır	1 700	1 737	4 018	4 062	4 262	+4,9%	+7,3%
Uganda	2 950	3 400	3 791	4 083	4 083	0,0%	+2,5%
Fas	1 400	1 485	1 727	1 763	1 763	0,0%	+1,8%
Cezayir	950	915	1 108	1 074	941	-12,4%	-0,1%
Güney Afrika	540	540	630	610	605	-0,8%	+0,9%
Tunus	560	610	475	438	438	0,0%	-1,9%
Zimbabwe	48	27	33	38	39	+2,6%	-1,5%
Diğer	15 606	17 056	19 367	20 149	20 341	+1,0%	+2,1%
Güney Amerika	**32 580**	**32 710**	**31 020**	**26 968**	**25 658**	**-4,9%**	**-1,8%**
Brezilya	20 626	22 925	21 111	17 060	15 743	-7,7%	-2,1%
Kolombiya	5 646	2 853	2 720	3 291	3 291	0,0%	-4,1%
Venezuela	1 307	1 932	2 313	1 817	1 817	0,0%	+2,6%
Arjantin	1 885	1 749	1 770	1 720	1 726	+0,3%	-0,7%
Peru	708	788	886	889	897	+0,9%	+1,8%
Ekvator	934	1 089	861	856	833	-2,8%	-0,9%
Şili	690	536	436	436	446	+2,3%	-3,3%
Uruguay	398	428	452	438	445	+1,6%	+0,9%
Diğer	386	411	471	461	461	0,0%	+1,4%
AB-28	**25 286**	**23 260**	**23 262**	**23 125**	**22 733**	**-1,7%**	**+0,8%**
Almanya	4 164	4 182	4 285	4 199	4 101	-2,3%	-0,1%
Fransa	3 958	3 712	3 658	3 597	3 552	-1,2%	-0,8%
Polonya	2 795	2 529	2 134	2 153	2 214	+2,8%	-1,8%
Birleşik Krallık	2 007	1 847	1 901	1 898	1 881	-0,9%	-0,5%
İtalya	1 842	1 746	1 826	1 791	1 640	-8,4%	-0,9%
Hollanda	1 433	1 479	1 622	1 694	1 622	-4,2%	+1,0%
İrlanda	1 122	1 007	1 240	1 343	1 369	+1,9%	+1,5%
Romanya	1 625	1 179	1 191	1 175	1 163	-1,1%	-2,5%
İspanya	1 113	845	853	858	849	-1,0%	-2,1%
Danimarka	558	573	570	575	570	-0,9%	+0,2%
Avusturya	534	533	534	543	533	-1,8%	-0,0%
Belçika	548	518	529	519	529	+1,9%	-0,3%
Çek Cumhuriyeti	439	378	368	365	364	-0,3%	-1,4%
İsveç	391	348	340	322	319	-0,9%	-1,5%
Finlandiya	316	287	285	275	270	-1,8%	-1,2%
Litvanya	438	345	301	272	257	-5,5%	-4,0%
Macaristan	285	240	251	244	239	-2,0%	-1,3%
Portekiz	285	243	243	239	235	-1,3%	-1,5%
Letonya	185	164	162	150	144	-4,2%	-1,9%
Slovakya	199	161	142	131	128	-2,5%	-3,3%
Estonya	113	96	90	86	85	-1,6%	-2,2%
Luxemburg	43	45	47	53	53	-0,1%	+1,5%
Kıbrıs	25	23	26	30	32	+5,8%	+2,0%
Diğer	867	780	665	612	584	-4,5%	-3,0%
Kuzey ve Orta Amerika (B)	**16 242**	**16 913**	**17 138**	**17 239**	**17 253**	**+0,1%**	**+0,5%**
ABD	9 043	9 119	9 314	9 406	9 399	-0,1%	+0,3%
Meksika	2 197	2 375	2 458	2 506	2 506	0,0%	+1,0%
Kanada	1 025	966	948	957	970	+1,4%	-0,4%
Kosta Rika	568	700	804	835	835	0,0%	+3,0%
Diğer	3 409	3 754	3 615	3 535	3 543	+0,2%	+0,3%

Avrupa Diğer	**17 587**	**15 256**	**14 218**	**13 842**	**13 407**	**-3,1%**	**-2,1%**
Rusya	9 647	8 844	8 379	8 225	7 940	-3,5%	-1,5%
Ukrayna	3 781	2 557	2 167	2 018	1 919	-4,9%	-5,1%
Belarus	1 565	1 478	1 512	1 500	1 498	-0,1%	-0,3%
İsviçre	619	595	546	529	523	-1,1%	-1,3%
Sırbistan	551	523	432	430	425	-1,1%	-2,0%
Norveç	275	245	228	219	215	-1,8%	-1,9%
İzlanda	24	26	27	27	26	-3,7%	+0,6%
Diğer	1 125	988	928	894	861	-3,7%	-2,0%
Okyanusya	**6 033**	**6 042**	**6 635**	**6 477**	**6 468**	**-0,1%**	**+0,5%**
Yeni Zelanda	4 100	4 400	5 018	4 861	4 993	+2,7%	+1,5%
Avustralya	1 880	1 589	1 562	1 561	1 421	-9,0%	-2,1%
Diğer	53	53	55	55	55	0,0%	+0,3%
Dünya	**235 866**	**258 921**	**274 390**	**275 464**	**275 728**	**+0,1%**	**+1,2%**

Kaynak: IDF
(A): 2000, 2005 ve 2010 yıllarında Güney Sudan dahil edilmiştir (Güney Sudan 9 Temmuz 2011 yılından bu yana bağımsızdır).
(B): Karayipler dahil.

Ülke ve Bölgelere Göre İnek Sütü Üretimi

X 1.000 Ton	2005	2010	2015	2017	2018	'17-'18 Değişim	'05-'18 Değişim
Asya	**130 897**	**158 167**	**193 244**	**207 841**	**217 841**	**+4,8%**	**+4,0%**
Hindistan	39 759	54 903	73 645	83 722	90 245	+7,8%	+6,5%
Çin	27 534	30 389	31 798	30 386	30 750	+1,2%	+0,9%
Türkiye	10 026	12 419	16 934	18 762	20 037	+6,8%	+5,5%
Pakistan	10 726	12 906	15 529	16 722	17 353	+3,8%	+3,8%
Özbekistan	4 447	6 134	8 995	10 005	10 416	+4,1%	+6,8%
İran	6 242	6 814	8 501	9 351	9 700	+3,7%	+3,4%
Japonya	8 285	7 721	7 379	7 277	7 289	+0,2%	-1,0%
Kazakistan	4 693	5 348	5 142	5 460	5 642	+3,3%	+1,4%
Myanmar	796	1 275	2 154	2 200	2 200	0,0%	+8,1%
Suudi Arabistan	1 008	1 604	2 117	2 159	2 159	0,0%	+6,0%
Azerbaycan	1 226	1 507	1 890	1 985	2 043	+2,9%	+4,0%
Güney Kore	2 230	2 073	2 168	2 058	2 041	-0,8%	-0,7%
Türkmenistan	1 869	2 150	1 794	1 857	1 857	0,0%	-0,0%
Afganistan	1 458	1 401	1 876	1 787	1 787	0,0%	+1,6%
İsrail	1 196	1 290	1 422	1 568	1 603	+2,2%	+2,3%
Kırgızistan	1 151	1 322	1 451	1 527	1 569	+2,8%	+2,4%
Suriye	1 506	1 453	1 365	1 365	1 365	0,0%	-0,8%
Tayland	888	911	1 179	1 211	1 255	+3,6%	+2,7%
Moğolistan	267	250	528	556	570	+2,5%	+6,0%
Diğer	5 588	6 300	7 379	7 881	7 960	+1,0%	+2,8%
AB-28	**149 729**	**149 244**	**163 140**	**165 428**	**166 608**	**+0,7%**	**+0,8%**
Almanya	28 453	29 629	32 685	32 598	33 065	+1,4%	+1,2%
Fransa	24 885	24 010	25 800	25 055	25 055	-0,0%	+0,1%
Birleşik Krallık	14 470	13 852	15 457	15 409	15 454	+0,3%	+0,5%
Polonya	11 901	12 279	13 236	13 721	14 170	+3,3%	+1,4%
Hollanda	10 836	11 829	13 522	14 501	14 090	-2,8%	+2,0%

İtalya	10 897	11 005	11 549	12 280	12 300	+0,2%	+0,9%
İrlanda	5 100	5 350	6 604	7 499	7 823	+4,3%	+3,3%
İspanya	6 553	6 357	7 029	7 229	7 321	+1,3%	+0,9%
Danimarka	4 584	4 909	5 356	5 557	5 690	+2,4%	+1,7%
Belçika	3 082	3 358	3 826	4 031	4 196	+4,1%	+2,4%
Avusturya	3 114	3 258	3 538	3 713	3 821	+2,9%	+1,6%
Romanya	5 008	3 965	4 006	3 814	3 814	-0,0%	-2,1%
Çek Cumhuriyeti	2 813	2 683	3 029	2 998	3 078	+2,7%	+0,7%
İsveç	3 206	2 899	2 968	2 850	2 794	-2,0%	-1,1%
Finlandiya	2 433	2 340	2 436	2 406	2 398	-0,3%	-0,1%
Macaristan	1 934	1 690	1 947	1 973	1 957	-0,8%	+0,1%
Portekiz	2 061	1 918	2 012	1 919	1 938	+1,0%	-0,5%
Litvanya	1 862	1 737	1 739	1 567	1 515	-3,3%	-1,6%
Letonya	811	831	975	998	980	-1,8%	+1,5%
Slovakya	1 100	918	957	938	933	-0,6%	-1,3%
Estonya	670	675	783	792	798	+0,8%	+1,4%
Luxemburg	270	295	346	387	408	+5,3%	+3,2%
Kıbrıs	147	151	173	216	228	+5,4%	+3,4%
Diğer	3 540	3 306	3 166	2 976	2 785	-6,4%	-1,8%
Kuzey ve Orta Amerika (A)	**103 012**	**112 077**	**120 659**	**125 170**	**126 774**	**+1,3%**	**+1,6%**
ABD	80 254	87 474	94 618	97 761	98 690	+1,0%	+1,6%
Meksika	10 164	10 997	11 737	12 121	12 368	+2,0%	+1,5%
Kanada	8 241	8 434	9 012	9 902	10 176	+2,8%	+1,6%
Kosta Rika	779	952	1 102	1 144	1 162	+1,5%	+3,1%
Diğer	3 573	4 220	4 191	4 243	4 379	+3,2%	+1,6%
Güney Amerika	**50 459**	**60 521**	**67 068**	**63 822**	**64 900**	**+1,7%**	**+2,0%**
Brezilya	25 359	31 637	35 648	34 496	34 661	+0,5%	+2,4%
Arjantin	9 778	10 617	12 423	10 400	10 843	+4,3%	+0,8%
Kolombiya	6 207	6 554	6 822	7 307	7 475	+2,3%	+1,4%
Şili	2 369	2 606	2 659	2 590	2 620	+1,1%	+0,8%
Uruguay	1 724	1 910	2 315	2 171	2 431	+12,0%	+2,7%
Peru	1 237	1 678	1 903	2 014	2 067	+2,7%	+4,0%
Ekvator	1 718	2 146	1 873	1 931	1 888	-2,2%	+0,7%
Venezuela	1 348	2 436	2 292	1 800	1 800	0,0%	+2,3%
Diğer	719	937	1 134	1 114	1 115	+0,1%	+3,4%
Avrupa Diğer	**59 830**	**59 062**	**57 313**	**57 618**	**57 796**	**+0,3%**	**-0,3%**
Rusya	30 893	31 508	29 888	30 185	30 611	+1,4%	-0,1%
Ukrayna	13 424	10 977	10 359	10 281	10 064	-2,1%	-2,2%
Belarus	5 650	6 595	7 030	7 305	7 330	+0,3%	+2,0%
İsviçre	3 933	4 080	4 043	3 892	3 912	+0,5%	-0,0%
Norveç	1 561	1 555	1 605	1 560	1 566	+0,4%	+0,0%
Sırbistan	1 659	1 507	1 546	1 551	1 537	-0,9%	-0,6%
İzlanda	119	134	158	164	165	+0,8%	+2,5%
Diğer	2 591	2 707	2 684	2 682	2 611	-2,6%	+0,1%
Afrika	**29 435**	**34 524**	**37 457**	**38 184**	**38 764**	**+1,5%**	**+2,1%**
Mısır	2 400	2 995	4 486	4 621	4 674	+1,2%	+5,3%
Kenya	3 752	3 639	3 444	3 560	3 749	+5,3%	-0,0%
Güney Afrika	2 368	2 851	3 273	3 390	3 547	+4,6%	+3,2%
Etiyopya	2 139	4 058	3 200	3 100	3 100	0,0%	+2,9%
Sudan (B)	5 480	5 373	2 858	2 876	2 876	0,0%	-4,8%

Güney Sudan	-	-	2 616	2 622	2 622	0,0%	
Cezayir	2 092	2 633	2 932	2 666	2 497	-6,3%	+1,4%
Tanzanya	1 428	1 699	2 120	2 150	2 472	+15,0%	+4,3%
Fas	1 400	1 900	2 450	2 450	2 450	0,0%	+4,4%
Uganda	1 265	1 377	1 595	1 708	1 708	0,0%	+2,3%
Tunus	900	1 030	1 376	1 313	1 313	0,0%	+2,9%
Zimbabwe	105	47	58	71	81	13,6%	-2,0%
Diğer	6 105	6 923	7 048	7 658	7 675	0,2%	+1,8%
Okyanusya	**25 622**	**26 692**	**31 632**	**31 147**	**31 027**	**-0,4%**	**+1,5%**
Yeni Zelanda (C)	15 163	17 169	21 593	21 510	22 155	+3,0%	+3,0%
Avustralya	10 392	9 455	9 970	9 568	8 802	-8,0%	-1,3%
Diğer	67	68	69	69	69	0,0%	+0,3%
Dünya	**548 984**	**600 288**	**670 512**	**689 211**	**703 710**	**+2,1%**	**+1,9%**

Kaynak: IDF
(A): Karayipler dahil.
(B): 2000, 2005 ve 2010 yıllarında Güney Sudan dahil edilmiştir (Güney Sudan 9 Temmuz 2011 yılından bu yana bağımsızdır).
(C): 2005 yılı verisi 2005/06 Haziran-Mayıs dönemi verisidir.

Ülke ve Bölgelere Göre Sanayiye Aktarılan İnek Sütü Miktarı

X 1.000 Ton	2005	2010	2015	2017	2018	'17-'18 Değişim	'05-'18 Değişim
AB-28	**134 458**	**137 109**	**152 022**	**155 317**	**156 701**	**+0,9%**	**+1,2%**
Almanya	27 380	28 655	31 495	31 255	31 717	+1,5%	+1,1%
Fransa	23 383	23 555	25 383	24 630	24 563	-0,3%	+0,4%
Birleşik Krallık	14 038	13 582	15 191	15 145	15 188	+0,3%	+0,6%
Hollanda	10 486	11 622	13 331	14 296	13 881	-2,9%	+2,2%
İtalya	10 216	10 604	11 159	11 925	12 078	+1,3%	+1,3%
Polonya	8 825	9 002	10 874	11 683	11 993	+2,7%	+2,4%
İrlanda	5 063	5 329	6 587	7 480	7 804	+4,3%	+3,4%
İspanya	5 940	5 877	6 774	7 028	7 117	+1,3%	+1,4%
Danimarka	4 449	4 829	5 278	5 479	5 615	+2,5%	+1,8%
Belçika	3 025	3 311	3 671	3 925	4 079	+3,9%	+2,3%
Avusturya	2 619	2 781	3 103	3 313	3 391	+2,4%	+2,0%
Çek Cumhuriyeti	2 681	2 576	2 923	2 899	2 978	+2,7%	+0,8%
İsveç	3 163	2 862	2 933	2 817	2 760	-2,0%	-1,0%
Finlandiya	2 362	2 289	2 394	2 366	2 354	-0,5%	-0,0%
Portekiz	1 921	1 829	1 935	1 848	1 867	+1,0%	-0,2%
Macaristan	1 518	1 322	1 536	1 546	1 535	-0,7%	+0,1%
Litvanya	1 201	1 278	1 438	1 402	1 363	-2,7%	+1,0%
Romanya	1 109	904	919	1 028	1 120	+9,0%	+0,1%
Slovakya	968	800	865	826	817	-1,1%	-1,3%
Letonya	502	625	808	832	781	-6,1%	+3,5%
Estonya	571	621	720	727	748	+2,9%	+2,1%
Lüksemburg	258	282	333	374	395	+5,5%	+3,3%
Kıbrıs	145	151	173	216	228	+5,4%	+3,6%
Diğer	2 637	2 423	2 199	2 278	2 328	+2,2%	-1,0%

Kuzey ve Orta Amerika							
ABD	79 736	87 028	94 178	97 317	98 246	+1,0%	+1,6%
Meksika	8 436	9 347	9 976	10 424	10 662	+2,3%	+1,8%
Kanada	7 717	7 882	8 422	9 254	9 515	+2,8%	+1,6%
Asya							
Çin	19 270	26 135	27 100	26 363	26 679	+1,2%	+2,5%
Türkiye	-	6 745	8 934	9 111	10 034	+10,1%	
Japonya	8 205	7 648	7 323	7 227	7 243	+0,2%	-1,0%
Kazakistan (A)	750	1 300	1 550	1 950	2 150	+10,3%	+8,4%
Güney Kore	2 229	2 073	2 168	2 058	2 041	-0,8%	-0,7%
İsrail	1 185	1 290	1 415	1 560	1 595	+2,2%	+2,3%
Moğolistan	7	35	72	89	96	+7,4%	+22,0%
Güney Amerika							
Brezilya	16 773	21 605	24 784	25 064	25 184	+0,5%	+3,2%
Arjantin	9 070	9 828	12 361	10 349	10 790	+4,3%	+1,3%
Kolombiya	2 627	2 757	3 384	3 482	3 517	+1,0%	+2,3%
Şili	2 005	2 303	2 449	2 380	2 410	+1,3%	+1,4%
Uruguay	1 392	1 599	2 050	1 983	2 125	+7,2%	+3,3%
Avrupa Diğer							
Rusya	16 360	17 800	20 100	21 200	21 705	+2,4%	+2,2%
Belarus (A)	3 650	5 000	6 100	6 350	6 400	+0,8%	+4,4%
Ukrayna	5 689	4 793	4 251	4 348	4 173	-4,0%	-2,4%
İsviçre	3 203	3 437	3 486	3 434	3 454	+0,6%	+0,6%
Norveç	1 555	1 551	1 602	1 560	1 563	+0,2%	+0,0%
İzlanda	113	127	150	156	157	+0,9%	+2,6%
Okyanusya							
Yeni Zelanda (B)	15 143	17 123	21 539	21 461	21 947	+2,3%	+2,9%
Avustralya	10 392	9 455	9 970	9 568	8 802	-8,0%	-1,3%
Afrika							
Güney Afrika	2 407	2 711	3 173	3 254	3 411	+4,8%	+2,7%
Mısır	1 320	1 647	3 185	3 258	3 377	+3,7%	+7,5%
Kenya	350	531	625	552	662	+20,1%	+5,0%
Zimbabwe	100	41	55	66	75	+13,6%	-2,2%
SEÇİLİ ÜLKELER TOPLAMI		**388 900**	**432 425**	**439 134**	**444 716**	**+1,3%**	

Kaynak: IDF
(A): Tahmin.
(B): 2005 yılı 2005/06 dönemi Haziran-Mayıs ayını temsil etmektedir.

Ülke ve Bölgelere Göre İnek Başına Süt Verimi (A)

Kg/Baş	2005	2010	2015	2017	2018	'17-'18 Değişim	'05-'18 Değişim
Kuzey ve Orta Amerika (B)	**6 342**	**6 627**	**7 040**	**7 261**	**7 348**	**+1,2%**	**+1,1%**
ABD	8 875	9 593	10 159	10 393	10 500	+1,0%	+1,3%
Kanada	8 039	8 735	9 508	10 350	10 491	+1,4%	+2,1%
Meksika	4 626	4 631	4 775	4 836	4 935	+2,0%	+0,5%
Kosta Rika	1 372	1 360	1 370	1 370	1 391	+1,5%	+0,1%
Diğer	1 048	1 124	1 160	1 200	1 236	+3,0%	+1,3%
AB	**5 921**	**6 416**	**7 013**	**7 154**	**7 329**	**+2,4%**	**+1,7%**
Danimarka	8 215	8 568	9 397	9 665	9 982	+3,3%	+1,5%
Estonya	5 929	7 057	8 697	9 167	9 388	+2,4%	+3,6%
Finlandiya	7 700	8 147	8 547	8 748	8 881	+1,5%	+1,1%
İsveç	8 206	8 328	8 729	8 851	8 757	-1,1%	+0,5%

Hollanda	7 560	8 000	8 338	8 561	8 687	+1,5%	+1,1%
İspanya	5 888	7 521	8 241	8 425	8 623	+2,3%	+3,0%
Çek Cumhuriyeti	6 408	7 090	8 226	8 214	8 456	+3,0%	+2,2%
Portekiz	7 232	7 886	8 270	8 043	8 229	+2,3%	+1,0%
Birleşik Krallık	7 210	7 500	8 131	8 119	8 216	+1,2%	+1,0%
Macaristan	6 787	7 041	7 757	8 087	8 188	+1,3%	+1,5%
Almanya	6 833	7 085	7 628	7 763	8 063	+3,9%	+1,3%
Belçika	5 623	6 486	7 236	7 764	7 928	+2,1%	+2,7%
Luxemburg	6 212	6 561	7 383	7 347	7 743	+5,4%	+1,7%
İtalya	5 916	6 303	6 325	6 857	7 500	+9,4%	+1,8%
Slovakya	5 528	5 691	6 742	7 145	7 286	+2,0%	+2,1%
Avusturya	5 827	6 115	6 624	6 838	7 169	+4,8%	+1,6%
Kıbrıs	5 991	6 448	6 593	7 180	7 155	-0,3%	+1,4%
Fransa	6 287	6 468	7 054	6 966	7 054	+1,3%	+0,9%
Letonya	4 379	5 065	6 021	6 637	6 807	+2,6%	+3,5%
Polonya	4 258	4 855	6 203	6 373	6 400	+0,4%	+3,2%
Litvanya	4 250	5 029	5 783	5 761	5 895	+2,3%	+2,5%
İrlanda	4 546	5 313	5 326	5 582	5 714	+2,3%	+1,8%
Romanya	3 081	3 364	3 364	3 245	3 280	+1,1%	+0,5%
Diğer	4 082	4 239	4 759	4 864	4 766	-2,0%	+1,2%
Okyanusya	**4 247**	**4 417**	**4 767**	**4 809**	**4 797**	-0,3%	+0,9%
Avustralya	5 527	5 951	6 383	6 129	6 197	+1,1%	+0,9%
Yeni Zelanda	3 698	3 902	4 303	4 425	4 437	+0,3%	+1,4%
Diğer	1 267	1 271	1 255	1 262	1 262	0,0%	-0,0%
Avrupa Diğer	**3 402**	**3 871**	**4 031**	**4 163**	**4 311**	+3,6%	+1,8%
İsviçre	6 350	6 858	7 404	7 358	7 480	+1,7%	+1,3%
Norveç	5 678	6 346	7 039	7 122	7 284	+2,3%	+1,9%
İzlanda	4 959	5 206	5 852	6 056	6 338	+4,7%	+1,9%
Ukrayna	3 551	4 294	4 781	5 095	5 243	+2,9%	+3,0%
Belarus	3 610	4 461	4 651	4 869	4 893	+0,5%	+2,4%
Rusya	3 202	3 562	3 567	3 670	3 855	+5,1%	+1,4%
Sırbistan	3 011	2 880	3 581	3 610	3 618	+0,2%	+1,4%
Diğer	2 303	2 740	2 892	2 999	3 034	+1,1%	+2,1%
Güney Amerika	**1 549**	**1 850**	**2 162**	**2 367**	**2 529**	+6,9%	+3,8%
Arjantin	5 187	6 070	7 018	6 047	6 282	+3,9%	+1,5%
Şili	3 433	4 862	6 100	5 941	5 874	-1,1%	+4,2%
Uruguay	4 331	4 462	5 121	4 957	5 464	+10,2%	+1,8%
Peru	1 747	2 131	2 148	2 265	2 305	+1,8%	+2,2%
Kolombiya	1 099	2 297	2 508	2 221	2 272	+2,3%	+5,7%
Ekvator	1 839	1 971	2 176	2 255	2 268	+0,6%	+1,6%
Brezilya	1 229	1 380	1 689	2 022	2 202	+8,9%	+4,6%
Venezuela	1 031	1 261	991	991	991	0,0%	-0,3%
Diğer	1 863	2 278	2 408	2 417	2 419	+0,1%	+2,0%
Asya	**1 519**	**1 555**	**1 742**	**1 797**	**1 850**	+2,9%	+1,5%
İsrail	10 403	10 932	11 197	11 611	11 587	-0,2%	+0,8%
Japonya	7 853	8 010	8 485	8 539	8 604	+0,8%	+0,7%
Güney Kore	8 139	8 461	8 670	8 516	8 434	-1,0%	+0,3%
Suudi Arabistan	9 531	9 994	8 335	8 336	8 336	0,0%	-1,0%
Tayland	2 961	4 000	5 361	6 053	6 274	+3,6%	+5,9%

İran	2 344	2 350	5 122	5 311	5 510	+3,7%	+6,8%
Türkiye	2 508	2 833	3 059	3 143	3 162	+0,6%	+1,8%
Suriye	2 682	2 803	2 568	2 568	2 568	0,0%	-0,3%
Çin	2 264	2 140	2 110	2 267	2 383	+5,1%	+0,4%
Kazakistan	2 127	2 255	2 321	2 337	2 340	+0,1%	+0,7%
Özbekistan	1 576	1 735	2 202	1 994	2 076	+4,1%	+2,1%
Kırgızistan	2 140	1 990	1 998	1 984	1 987	+0,2%	-0,6%
Türkmenistan	1 850	2 150	1 762	1 764	1 764	0,0%	-0,4%
Hindistan	1 087	1 284	1 561	1 643	1 715	+4,4%	+3,6%
Azerbaycan	1 265	1 180	1 455	1 528	1 589	+4,0%	+1,8%
Pakistan	1 429	1 276	1 276	1 276	1 276	+0,0%	-0,9%
Myanmar	566	490	598	598	598	0,0%	+0,4%
Moğolistan	363	492	662	601	576	-4,2%	+3,6%
Afganistan	561	359	522	524	524	0,0%	-0,5%
Diğer	653	680	757	809	820	+1,4%	+1,8%
Afrika	**566**	**548**	**526**	**529**	**535**	**+1,2%**	**-0,4%**
Güney Afrika	4 385	5 279	5 195	5 557	5 863	+5,5%	+2,3%
Tunus	1 607	1 689	2 895	3 000	3 000	0,0%	+4,9%
Cezayir	2 202	2 876	2 647	2 483	2 654	+6,9%	+1,4%
Zimbabwe	2 212	1 741	1 742	1 868	2 068	+10,7%	-0,5%
Fas	1 000	1 279	1 419	1 389	1 389	0,0%	+2,6%
Mısır	1 412	1 725	1 116	1 137	1 097	-3,6%	-1,9%
Kenya	812	727	594	593	625	+5,3%	-2,0%
Uganda	429	405	421	418	418	0,0%	-0,2%
Tanzanya	260	246	311	318	366	+15,0%	+2,7%
Sudan (C)	366	366	328	363	363	0,0%	-0,1%
Güney Sudan	-	-	355	355	355	0,0%	
Etiyopya	686	380	283	261	261	0,0%	-7,2%
Diğer	391	406	364	380	377	-0,7%	-0,3%
Dünya	**2 328**	**2 318**	**2 444**	**2 502**	**2 552**	**+2,0%**	**+0,7%**

Kaynak: IDF
(A): IDF tarafından yapılan hesaplama sonucunda elde edilen verilerdir.
(B): Karayipler dahil.
(C): 2000, 2005 ve 2010 yıllarında Güney Sudan dahil edilmiştir (Güney Sudan 9 Temmuz 2011 yılından bu yana bağımsızdır).

Ülke ve Bölgelere Göre İçme Sütü Üretimi

X 1.000 Ton	2005	2010	2015	2017	2018	'17-'18 Değişim	'05-'18 Değişim
Asya							
Çin	9 748	14 856	25 210	28 604	29 834	+4,3%	+9,0%
Hindistan (A)	-	8 265	12 112	13 141	13 300	+1,2%	
Japonya	4 290	3 859	3 560	3 645	3 663	+0,5%	-1,2%
Güney Kore	1 691	1 641	1 648	1 687	1 688	+0,1%	-0,0%
Türkiye	-	1 091	1 379	1 548	1 660	+7,2%	
Kazakistan (B)	180	295	454	483	536	+10,9%	+8,8%
İsrail	379	422	439	456	459	+0,7%	+1,5%
Moğolistan	4	18	27	27	27	0,0%	+15,8%
AB-28	**32 299**	**32 054**	**31 037**	**30 929**	**30 138**	**-2,6%**	**-0,5%**
Birleşik Krallık	6 749	6 944	6 785	6 911	6 797	-1,7%	+0,1%
Almanya (C)	5 165	5 276	5 069	4 817	4 663	-3,2%	-0,8%

İspanya	3 677	3 572	3 340	3 538	3 194	-9,7%	-1,1%
Fransa	3 836	3 558	3 423	3 303	3 176	-3,9%	-1,4%
İtalya	2 941	2 899	2 453	2 459	2 377	-3,3%	-1,6%
Polonya	1 368	1 472	1 646	1 733	1 777	+2,5%	+2,0%
Avusturya	575	727	758	783	796	+1,8%	+2,5%
İsveç	987	915	815	761	754	-0,9%	-2,0%
Belçika	588	698	722	677	672	-0,8%	+1,0%
Finlandiya	734	730	698	643	620	-3,6%	-1,3%
Çek Cumhuriyeti	557	638	653	633	618	-2,4%	+0,8%
İrlanda	536	507	523	554	531	-4,1%	-0,1%
Macaristan	567	372	441	521	516	-1,0%	-0,7%
Danimarka	457	472	521	518	515	-0,7%	+0,9%
Hollanda	841	544	558	514	505	-1,7%	-3,8%
Slovakya	245	277	286	250	244	-2,4%	-0,0%
Estonya	80	94	96	100	105	+5,0%	+2,1%
Litvanya	74	87	93	88	87	-1,6%	+1,2%
Kıbrıs	80	75	69	71	73	+2,6%	-0,7%
Letonya	100	74	56	56	44	-20,6%	-6,1%
Diğer	2 143	2 124	2 032	2 000	2 075	+3,7%	-0,2%
Kuzey ve Orta Amerika							
ABD	24 740	24 798	22 437	21 800	21 354	-2,0%	-1,1%
Meksika	4 313	4 393	3 653	3 904	3 482	-10,8%	-1,6%
Kanada (D)	2 775	2 736	2 611	2 529	2 513	-0,6%	-0,8%
Güney Amerika							
Brezilya	6 240	8 037	9 999	10 241	9 990	-2,5%	+3,7%
Kolombiya	1 308	1 520	1 795	1 642	1 642	0,0%	+1,8%
Arjantin	1 623	1 739	1 934	1 495	1 496	+0,1%	-0,6%
Şili	307	378	439	443	414	-6,5%	+2,3%
Uruguay (E)	295	252	264	256	236	-7,7%	-1,7%
Avrupa Diğer							
Rusya	4 188	4 868	5 378	5 336	5 534	+3,7%	+2,2%
Ukrayna	864	801	966	907	924	+1,8%	+0,5%
Belarus	368	584	886	968	879	-9,1%	+6,9%
İsviçre	488	494	455	441	438	-0,6%	-0,8%
Norveç (F)	449	442	428	416	410	-1,4%	-0,7%
İzlanda	37	34	31	29	27	-5,3%	-2,4%
Afrika							
Güney Afrika	-	1 271	1 921	1 543	1 689	+9,5%	
Mısır	-	1 503	1 337	1 258	1 322	+5,0%	
Kenya (B)	197	369	451	395	468	+18,4%	+6,9%
Zimbabwe	-	-	31	40	41	+3,7%	
Okyanusya							
Avustralya	2 127	2 385	2 520	2 545	2 538	-0,3%	+1,4%
Yeni Zelanda (B)	385	380	645	729	720	-1,1%	+4,9%
Seçili Ülkeler Toplamı		**119 485**	**134 047**	**137 435**	**137 420**	**-0,0%**	

Kaynak: IDF
(A): Yalnızca kooperatif işletmeleri
(B): Krema dahil.
(C): Yalnızca 2 litrenin altındaki konteynırlar
(D):Çikolatalı sütler dahil
(E): Çikolatalı sütler dahil
(F): Aromalı sütler dahil

Ülke ve Bölgelere Göre Fermente Süt Ürünleri Üretimi

X 1.000 Ton	2005	2010	2015	2017	2018	'17-'18 Değişim	'05-'18 Değişim
Asya							
Çin	1 702	3 600	5 300	7 629	8 000	+4,9%	+12,6%
Türkiye (A)	-	1 306	1 750	1 890	1 930	+2,1%	
Japonya	824	866	1 087	1 109	1 095	-1,3%	+2,2%
Hindistan (B)	-	176	299	510	667	+30,7%	
Güney Kore	482	503	597	561	556	-0,9%	+1,1%
Kazakistan	-	-	185	191	191	0,0%	
İsrail (C)	123	146	140	147	150	+1,8%	+1,5%
Moğolistan	1	6	7	10	13	+31,2%	+22,1%
AB-28	**8 902**	**9 489**	**9 438**	**9 852**	**9 883**	**+0,3%**	**+0,8%**
Almanya (D)	2 956	3 005	3 066	3 117	3 109	-0,3%	+0,4%
Fransa	1 564	1 656	1 550	1 430	1 400	-2,0%	-0,8%
İspanya	775	761	830	1 022	1 012	-1,0%	+2,1%
Polonya	475	623	717	690	725	+5,1%	+3,3%
Birleşik Krallık	368	410	403	448	457	+1,9%	+1,7%
Hollanda	341	406	309	358	388	+8,4%	+1,0%
Belçika	326	319	265	288	326	+13,4%	+0,0%
İtalya	170	210	215	325	285	-12,3%	+4,1%
Avusturya	252	277	254	262	262	-0,2%	+0,3%
İsveç	270	263	246	238	229	-3,9%	-1,3%
Finlandiya (E)	203	203	215	200	204	+1,9%	+0,1%
Çek Cumhuriyeti	129	180	174	181	176	-2,7%	+2,5%
Macaristan	152	161	125	123	122	-1,1%	-1,7%
Danimarka	104	105	112	112	106	-5,2%	+0,2%
Litvanya	68	69	78	81	76	-6,2%	+0,9%
Slovakya	52	49	65	67	66	-1,3%	+1,8%
Letonya	41	41	41	39	41	+3,6%	-0,1%
Estonya	33	42	38	40	40	0,0%	+1,5%
İrlanda	34	29	23	25	26	+6,1%	-2,0%
Kıbrıs	6	10	9	11	12	+3,4%	+5,3%
Diğer	584	669	703	794	821	+3,3%	+2,6%
Avrupa Diğer							
Rusya	1 856	2 258	2 636	2 914	2 914	0,0%	+3,5%
Ukrayna	499	479	426	389	401	+2,9%	-1,7%
İsviçre	229	262	266	256	263	+2,8%	+1,1%
Norveç	67	88	88	87	86	-0,8%	+2,0%
Belarus	-	-	49	54	62	+14,0%	
İzlanda	13	12	11	12	12	+4,3%	-0,6%

Kuzey ve Orta Amerika							
ABD (F)	1 387	1 896	2 105	2 031	1 990	-2,0%	+2,8%
Meksika	463	688	728	715	734	+2,6%	+3,6%
Kanada	247	312	421	398	398	+0,0%	+3,7%
Güney Amerika							
Arjantin (F)	405	490	459	415	415	+0,2%	+0,2%
Kolombiya	142	194	241	266	266	0,0%	+4,9%
Şili	195	215	250	258	254	-1,6%	+2,0%
Uruguay (F)	25	33	36	38	39	+2,6%	+3,6%
Afrika							
Güney Afrika (F)	-	-	231	438	450	+2,7%	
Mısır	-	242	237	198	235	+18,3%	
Zimbabwe	-	-	66	85	95	+12,0%	
Seçili Ülkeler Toplamı (G)		**23 263**	**27 053**	**30 452**	**31 098**	**+2,1%**	

Kaynak: IDF
(A): Kefir Hariç
(B): Yalnızca kooperatif işletmeleri
(C): Sütlü tatlılar dahil
(D): Sütlü tatlılar dahil
(E): Taze krema (creme fraiche), ekşi krema (smetana), ekşi süt (sour milk), viili (Finlandiya'ya özgü fermente bir süt ürünü) ve puding dahil.
(F): Yalnızca yoğurt
(G): Veri olmadığından dolayı 2010 yılına Belarus, Kazakistan, Güney Afrika ve Zimbabwe dahil edilmemiştir.

Ülke ve Bölgelere Göre Tereyağı ve Butteroil Üretimi

X 1.000 Ton	2005	2010	2015	2017	2018	'17-'18 Değişim	'05-'18 Değişim
Asya							
Hindistan	2 712	4 162	5 035	5 400	5 600	+3,7%	+5,7%
Çin	30	50	61	85	85	0,0%	+8,3%
Türkiye (A)	24	33	52	59	66	+10,8%	+8,1%
Japonya (A)	84	74	65	60	60	-0,5%	-2,6%
Kazakistan (A)	20	14	17	17	17	+4,7%	-1,0%
İsrail	6	8	7	11	10	-10,5%	+4,0%
Güney Kore (A)	4	3	4	2	2	-16,7%	-5,2%
Moğolistan	1	1	1	0	0	-0,9%	-11,5%
EU 28	**2 155**	1 994	**2 252**	**2 312**	**2 331**	**+0,8%**	**+0,6%**
Almanya	455	449	517	497	484	-2,6%	+0,5%
Fransa	418	406	433	401	409	+1,9%	-0,2%
Hollanda	176	190	232	244	250	+2,8%	+2,7%
İrlanda (A)	143	135	188	224	238	+6,3%	+4,0%
Poloya	179	175	191	215	222	+3,2%	+1,7%
Birleşik Krallık	130	120	150	161	152	-5,8%	+1,2%
Belçika	171	132	116	121	122	+0,3%	-2,6%
İtalya (A)	130	95	94	91	90	-1,1%	-2,8%
Danimarka (A)	44	33	45	57	74	+29,1%	+4,1%
İspanya	58	38	43	52	52	-0,0%	-0,9%
Finlandiya (A)	50	47	55	53	50	-4,6%	+0,0%
Avusturya (A)	31	33	34	37	37	+0,7%	+1,5%
Çek Cumhuriyeti (A)	42	33	39	36	33	-8,3%	-1,9%

Macaristan (A)	11	10	10	18	18	-0,6%	+3,9%
İsveç	27	20	17	17	15	-10,2%	-4,2%
Litvanya	14	9	14	14	14	-3,5%	0,0%
Slovakya	8	8	9	10	11	+7,2%	+2,1%
Estonya (A)	8	6	5	5	5	0,0%	-3,9%
Letonya (a)	7	7	7	5	4	-21,3%	-4,9%
Kıbrıs	1	0	0	0	0	+133,3%	-14,0%
Diğer	54	49	53	56	53	-4,6%	-0,1%
Kuzey ve Orta Amerika							
ABD (A)	611	709	839	838	858	+2,4%	+2,6%
Kanada (B)	84	80	86	109	116	+6,3%	+2,5%
Meksika (B)	18	14	23	27	31	+14,7%	+4,5%
Okyanusya							
Yeni Zelanda	480	620	856	736	762	+3,5%	3,6%
Avusturalya	146	123	99	72	59	-18,6%	6,8%
Avrupa Diğer							
Rusya	277	207	256	270	258	-4,4%	-0,5%
Belarus (A)	85	99	114	120	116	-3,3%	+2,4%
Ukrayna (A)	120	80	101	108	106	-1,8%	-1,0%
İsviçre (A)	39	49	47	43	44	+3,9%	+1,1%
Norveç	9	11	14	13	14	+8,4%	+3,4%
İzlanda (A)	2	2	2	2	2	+9,1%	+2,7%
Güney Amerika							
Brezilya (A)	77	78	83	83	85	+2,4%	+0,8%
Arjantin (A)	40	50	45	28	29	+3,9%	-2,4%
Şili	15	21	22	24	25	+6,3%	+4,1%
Uruguay	18	16	18	17	16	-4,5%	-0,9%
Kolombiya (A)	8	9	12	11	11	0,0%	+2,1%
Afrika							
Mısır	6	15	20	25	25	+2,0%	+11,1%
Güney Afrika (A)	11	12	20	20	20	+1,5%	+4,7%
Zimbabwe	2	2	3	3	3	0,0%	+2,3%
Kenya	1	2	2	1	1	+10,8%	-0,1%
Seçili Ülkeler Toplamı		**8 537**	**10 155**	**10 496**	**10 753**	+2,5%	

Kaynak: IDF
(A): Yalnızca tereyağı

Ülke ve Bölgelere Göre Peynir Üretimi

X 1.000 Ton	2005	2010	2015	2017	2018	'17-'18 Değişim	'05-'18 Değişim
AB-28	**7 857**	**8 367**	**8 998**	**9 246**	**9 376**	+1,4%	+1,4%
Almanya	1 924	2 168	2 322	2 305	2 339	+1,5%	+1,5%
Fransa (A)	1 685	1 757	1 782	1 738	1 725	-0,8%	+0,2%
İtalya (A)	1 054	1 069	1 010	1 053	1 101	+4,6%	+0,3%
Hollanda (A)	672	753	845	874	880	+0,6%	+2,1%
Polonya	515	638	739	800	825	+3,1%	+3,7%
Danimarka	356	292	393	447	452	+1,1%	+1,8%
Birleşik Krallık	346	337	397	416	426	+2,5%	+1,6%

İrlanda	119	172	207	207	224	+14,2%	+5,0%
Avusturya	145	155	172	172	200	+5,6%	+2,5%
İspanya (A)	131	124	161	161	179	-10,8%	+2,4%
Çek Cumhuriyeti	118	111	122	122	135	+1,2%	+1,0%
Belçika	61	71	97	97	109	-3,6%	+4,6%
Litvanya	79	100	103	103	102	+0,9%	+2,0%
Finlandiya	97	101	88	88	87	+1,4%	-0,8%
Macaristan	77	77	80	80	84	-3,6%	+0,7%
İsveç	118	103	90	90	82	-1,0%	-2,8%
Litvanya	32	31	38	38	47	+2,2%	+3,0%
Estonya	28	38	43	43	45	+4,7%	+3,8%
Slovakya (A)	39	25	31	31	38	+5,6%	-0,1%
Kıbrıs (A)	2	1	2	2	3	+4,1%	+4,1%
Luxemburg	3	3	4	4	3	-17,4%	-1,3%
Diğer (A)	256	244	272	272	290	-0,4%	+1,0%
Kuzey ve Orta Amerika							
ABD	4 150	4 737	5 367	5 367	5 908	+3,0%	+2,8%
Kanada	310	344	390	390	443	+3,5%	+2,8%
Meksika	143	275	363	363	419	+5,2%	+8,6%
Güney Amerika							
Brezilya	495	648	754	754	755	-2,1%	+3,3%
Arjantin	408	507	550	550	579	+0,2%	+2,7%
Şili (B)	78	73	91	91	101	+7,1%	+2,0%
Kolombiya	35	55	66	66	97	0,0%	+8,2%
Uruguay	38	58	57	57	45	-7,0%	+1,3%
Avrupa Diğer							
Rusya	371	433	453	453	473	+1,9%	+1,9%
Belarus	150	242	305	305	332	+2,8%	+6,3%
İsviçre (A)	168	180	187	187	190	+1,0%	+1,0%
Ukrayna	358	263	167	167	168	+1,2%	-5,7%
Norveç (C)	86	84	93	93	82	-9,7%	-0,3%
İzlanda	7	8	10	10	11	-0,9%	+3,2%
Asya							
Türkiye (C)	230	473	666	666	753	+9,6%	+9,6%
İsrail (A)	106	122	136	136	146	+0,4%	+2,5%
Hindistan (D)	7	15	34	34	48	+11,4%	+15,5%
Japonya	39	46	46	46	45	-0,2%	+1,3%
Çin	15	17	28	28	41	+6,6%	+7,9%
Kazakistan	15	16	30	30	28	+8,2%	+4,8%
Güney Kore	12	8	7	7	4	-2,8%	-8,9%
Moğolistan	0	0	0	0	0	+65,8%	
Okyanusya							
Yeni Zelanda	280	268	355	355	385	-0,3%	+2,5%
Avustralya	373	339	325	325	344	-3,5%	-0,6%
Afrika							
Mısır	209	248	286	286	395	+4,9%	+5,0%
Güney Afrika	42	44	98	98	108	+5,9%	+7,5%
Zimbabwe	2	2	3	3	3	0,0%	+1,0%
Kenya	0	0	0	0	0	+15,5%	+2,9%

Seçili Ülkeler Toplamı		**17 874**	**19 865**	**20 848**	**21 277**	**+2,1%**	

Kaynak: IDF
(A): Yalnızca inek sütünden elde edilen peynirler
(B): Yalnızca büyük çaplı işletmelerden alınan veriler
(C): Tüm peynir çeşitleri
(D): Yalnızca kooperatif işletmeleri

Ülke ve Bölgelere Yağlı ve Yarım Yağlı Süttozu Üretimi

X 1.000 Ton	2005	2010	2015	2017	2018	'17-'18 Değişim	'05-'18 Değişim
Okyanusya							
Yeni Zelanda	675	947	1 380	1 380	1 440	+4,3%	+6,0%
Avustralya	158	151	66	83	54	-35,0%	-8,0%
Asya							
Çin (A)	918	1 000	1 100	1 030	1 000	-2,9%	+0,7%
Hindistan (C)	37	42	83	66	59	-10,6%	+3,7%
Türkiye	-	20	46	44	46	+3,8%	
Japonya	14	13	12	9	10	+4,3%	-2,9%
Güney Kore	5	3	3	2	1	-27,8%	-9,8%
Güney Amerika							
Brezilya	440	500	610	596	585	-1,8%	+2,2%
Arjantin	254	205	252	144	145	+0,9%	-4,2%
Uruguay	37	54	112	119	145	+21,8%	+11,0%
Kolombiya	74	71	93	69	69	0,0%	-0,5%
Şili	51	63	60	58	64	+10,5%	+1,8%
AB-28	**850**	**751**	**817**	**853**	**853**	**-0,1%**	**+0,0%**
Almanya	161	155	239	256	288	+12,3%	+4,6%
Hollanda	107	136	136	184	161	-12,4%	+3,2%
Fransa	193	122	132	133	117	-12,3%	-3,8%
Belçika	79	65	39	55	54	-3,0%	-2,9%
Danimarka	79	106	63	50	46	-8,6%	-4,1%
İrlanda	39	34	26	40	43	+7,5%	+0,8%
Polonya	50	28	46	45	38	-15,6%	-2,0%
İsveç	32	23	46	24	34	+44,0%	+0,5%
Birleşik Krallık (C)	52	45	44	17	17	-2,9%	-8,3%
İspanya	6	1	8	9	14	+54,8%	+6,8%
Çek Cumhuriyeti	17	11	14	14	13	-5,8%	-1,9%
Avusturya	1	0	1	2	4	+111,9%	+8,9%
Slovakya	7	4	2	1	1	+12,7%	-14,9%
Litvanya	0	3	-	-	1		+5,5%
Macaristan	1	0	0	0	0	-33,3%	-6,8%
Diğer	26	17	21	22	22	-1,2%	-1,4%
Kuzey ve Orta Amerika							
Meksika	133	138	138	135	119	-11,8%	-0,8%
ABD	15	32	49	56	65	+17,5%	+12,0%

Avrupa Diğer							
Rusya	80	47	90	75	75	0,0%	-0,5%
Belarus	38	45	50	45	49	+8,9%	+2,0%
İsviçre	20	15	19	19	20	+3,5%	+0,0%
Ukrayna	29	15	11	12	13	+9,3%	-6,1%
Norveç	1	1	5	3	5	+42,4%	+12,6%
İzlanda	0	0	0	0	0	0,0%	+3,2%
Afrika							
Güney Afrika	16	16	16	16	17	+3,1%	+0,6%
Zimbabwe	6	6	16	16	16	0,0%	+7,8%
Kenya	2	2	-	-	-		
Seçili Ülkeler Toplamı		**4 139**	**5 026**	**4 831**	**4 850**	**+0,4%**	

Kaynak: IDF
(A): Bebek maması dahil
(B): Yalnızca kooperatif işletmeleri
(C): 2010, 2015, 2017 ve 2018 yılları tahmini

Ülke ve Bölgelere Yağsız Süttozu Üretimi

X 1.000 Ton	2005	2010	2015	2017	2018	'17-'18 Değişim	'05-'18 Değişim
AB-28	**1 073**	**1 078**	**1 688**	**1 706**	**1 670**	**-2,1%**	**+3,5%**
Almanya	257	259	400	430	420	-2,3%	+3,9%
Fransa	276	320	457	433	385	-11,0%	+2,6%
Polonya	142	93	162	165	175	+6,1%	+1,6%
Belçika	77	83	153	155	171	+10,6%	+6,4%
İrlanda	56	60	99	120	134	+11,7%	+6,9%
Birleşik Krallık (A)	69	65	126	99	72	-27,0%	+0,3%
Hollanda	53	64	69	66	65	-1,1%	+1,6%
Danimarka	15	27	34	48	60	+25,6%	+11,3%
İsveç	17	26	38	55	48	-13,4%	+8,4%
Çek Cumhuriyeti	32	14	24	20	20	+1,5%	-3,5%
Litvanya	11	12	31	22	18	-17,2%	+3,6%
İspanya	5	9	19	19	16	-20,1%	+9,1%
Avusturya	8	7	10	7	11	+55,4%	+2,7%
Estonya	10	4	4	3	8	+190,0%	-1,0%
Slovakya	6	2	3	2	2	+18,5%	-8,6%
Macaristan	1	0	1	1	1	+33,3%	-2,4%
Diğer	38	34	59	63	64	+1,5%	+4,2%
Kuzey ve Orta Amerika							
ABD	698	828	1 034	1 078	1 068	-0,9%	+3,3%
Kanada	73	72	104	109	108	-1,6%	+3,0%
Meksika	41	23	42	49	42	-13,8%	+0,2%
Asya							
Hindistan	251	380	540	570	600	+5,3%	+6,9%
Japonya	187	156	129	121	120	-0,9%	-3,3%
Türkiye	-	50	66	87	63	-27,5%	
Çin	60	55	17	12	13	+8,3%	-11,1%
İsrail	-	5	7	10	11	+13,5%	
Güney Kore	24	10	17	9	8	-11,1%	-8,1%

Okyanusya							
Yeni Zelanda	250	344	410	402	410	+2,0%	+3,9%
Avustralya	228	222	256	191	208	+9,0%	-0,7%
Avrupa Diğer							
Belarus	28	62	123	110	121	+10,0%	+11,9%
Rusya	92	63	66	68	66	-2,8%	-2,5%
Ukrayna	83	53	53	46	38	-17,9%	-5,9%
İsviçre	26	33	25	23	25	+12,3%	-0,1%
Norveç	7	7	8	8	7	-16,3%	-0,3%
İzlanda	0	1	2	1	1	0,0%	+14,8%
Güney Amerika							
Brezilya	113	130	155	158	155	-1,9%	+2,5%
Arjantin	32	34	41	50	51	+1,8%	+3,6%
Uruguay	9	12	13	14	15	+7,8%	+4,4%
Şili	12	19	27	24	14	-42,6%	+1,0%
Kolombiya	6	1	3	1	1	0,0%	-10,8%
Afrika							
Güney Afrika	15	16	4	7	7	+3,0%	-5,8%
Kenya	3	3	-	-	-		
Zimbabwe	1	1	-	-	-		
Seçili Ülkeler Toplamı		**3 657**	**4 826**	**4 854**	**4 822**	**-0,7%**	

Kaynak: IDF / **(A):** 2010, 2015, 2017 ve 2018 yılları tahmini

Ülke ve Bölgelere Peynir Altı Suyu Tozu Üretimi

X 1.000 Ton	2005	2010	2015	2017	2018	'17-'18 Değişim	'05-'18 Değişim
AB-28	**1 572**	**1 758**	**2 037**	**2 113**	**2 103**	**-0,5%**	**+2,3%**
Fransa	614	638	553	566	530	-6,3%	-1,1%
Polonya	75	130	272	289	320	+10,6%	+11,9%
Almanya	356	369	400	345	316	-8,5%	-0,9%
İtalya	164	121	215	210	223	+6,0%	+2,4%
Hollanda	123	144	127	162	165	+1,9%	+2,3%
İspanya	12	27	32	41	44	+7,1%	+10,6%
Danimarka	23	27	32	23	39	+73,0%	+4,0%
Çek Cumhuriyeti	29	33	31	31	33	+8,1%	+1,0%
Avusturya	11	20	26	31	24	-22,1%	+6,3%
Litvanya	18	22	17	22	20	-9,6%	+0,8%
Estonya	1	6	5	7	7	0,0%	+13,2%
Macaristan	2	5	4	6	6	+3,6%	+8,5%
Slovakya	3	3	5	10	5	-43,4%	+6,0%
İsveç	4	3	2	2	2	-1,4%	-4,5%
Diğer	137	213	315	368	368	-0,1%	+7,9%
Kuzey ve Orta Amerika							
ABD	472	459	443	453	465	+2,5%	-0,1%
Kanada	24	22	37	38	38	+0,5%	+3,5%
Avrupa Diğer							
Rusya	-	41	108	129	129	0,0%	

Ukrayna	-	-	-	62	70	+13,2%	
İsviçre	2	1	3	2	4	+131,5%	+4,9%
Norveç	1	3	1	1	2	+57,1%	+6,3%
Güney Amerika							
Arjantin	13	29	65	72	80	+10,7%	+14,8%
Şili	24	29	22	26	27	+3,4%	+1,0%
Uruguay	8	27	22	19	16	-17,4%	+4,9%
Kolombiya	1	1	3	2	2	0,0%	+12,6%
Asya							
Türkiye	-	20	16	26	32	+24,8%	
Japonya	-	-	-	19	19	+2,1%	
İsrail	-	12	13	14	15	+3,6%	
Okyanusya							
Avustralya	98	61	45	50	48	-3,0%	-5,4%
Yeni Zelanda	-	9	7	15	16	+9,6%	
Afrika							
Güney Afrika	-	13	17	15	17	+7,1%	
Seçili Ülkeler Toplamı	-	**2 486**	**2 838**	**3 056**	**3 081**	**+0,8%**	

Kaynak: IDF

İLLER BAZINDA HAYVAN VARLIĞI (BAŞ) - 2019				
İL	KEÇİ VARLIĞI	KOYUN VARLIĞI	MANDA VARLIĞI	SIĞIR VARLIĞI
Adana	439.870	393.157	425	259.259
Adıyaman	193.510	176.428	-	147.606
Afyonkarahisar	101.399	943.601	6.301	410.199
Ağrı	71.469	1.263.535	1.119	399.201
Aksaray	81.697	672.068	1.381	309.168
Amasya	54.522	161.149	5.064	187.782
Ankara	291.206	1.455.270	2.296	547.478
Antalya	752.809	520.826	77	191.960
Ardahan	3.772	95.468	17	348.878
Artvin	17.271	129.850	36	63.864
Aydın	103.962	257.162	420	444.723
Balıkesir	171.635	1.112.323	6.369	536.855
Bartın	1.718	4.948	4.183	55.804
Batman	174.125	624.483	519	112.150
Bayburt	4.757	35.194	816	99.210
Bilecik	49.964	137.988	256	40.697
Bingöl	168.486	467.117	160	140.129
Bitlis	239.750	448.489	10.242	94.568
Bolu	28.431	102.150	1.694	135.300
Burdur	191.282	218.773	41	217.124
Bursa	84.931	494.594	2.710	239.355
Çanakkale	226.106	489.443	528	216.305
Çankırı	24.456	111.527	1.509	153.351
Çorum	68.626	185.574	3.689	242.909
Denizli	192.620	506.682	136	293.519
Diyarbakır	396.555	1.527.051	17.295	646.548
Düzce	794	17.106	3.867	60.920
Edirne	56.054	299.256	626	160.322
Elâzığ	119.375	602.803	67	191.364
Erzincan	48.800	414.382	1.454	111.738
Erzurum	92.536	689.158	2.081	825.725
Eskişehir	107.545	926.814	707	162.148
Gaziantep	249.155	403.677	246	227.322
Giresun	19.754	92.335	4.457	110.450
Gümüşhane	5.681	33.308	224	83.567
Hakkâri	168.661	497.927	431	46.621
Hatay	160.088	254.424	743	145.989
Iğdır	49.615	1.100.053	2.763	152.956
Isparta	227.468	310.025	387	150.572
İstanbul	16.942	133.022	15.844	93.316
İzmir	242.647	671.036	102	780.151
Kahramanmaraş	426.414	498.913	367	219.796
Karabük	3.940	23.122	1.056	54.597
Karaman	191.906	484.471	-	71.134

Karaman	191.906	484.471	-	71.134
Kars	28.229	440.272	65	596.901
Kastamonu	28.247	69.816	1.800	273.285
Kayseri	66.458	585.047	7.020	343.217
Kırıkkale	26.607	118.637	482	77.293
Kırklareli	56.978	276.161	1.483	142.446
Kilis	97.285	122.331	14	12.986
Kırşehir	35.825	250.857	221	236.680
Kocaeli	24.981	81.973	2.483	113.851
Konya	268.732	2.191.228	865	926.217
Kütahya	138.353	349.601	4.014	198.100
Malatya	71.904	286.114	13	180.636
Manisa	187.831	755.719	499	248.759
Mardin	433.472	549.328	2	123.368
Mersin	919.519	775.655	56	130.501
Muğla	246.189	197.018	-	267.191
Muş	214.253	870.338	7.078	317.989
Nevşehir	11.141	167.940	75	109.560
Niğde	72.485	517.343	31	171.988
Ordu	2.336	133.229	1.441	152.610
Osmaniye	89.403	139.771	838	79.831
Rize	20.630	7.673	3	27.200
Sakarya	16.972	56.203	1.512	177.008
Samsun	23.271	201.350	22.050	359.862
Şanlıurfa	246.170	1.969.555	604	323.853
Siirt	377.226	670.831	-	40.463
Sinop	21.909	87.657	1.339	97.676
Şirnak	491.357	705.579	490	92.167
Sivas	92.098	544.484	7.029	378.583
Tekirdağ	51.824	257.249	1.553	147.685
Tokat	76.687	301.532	11.743	301.603
Trabzon	18.855	154.508	311	149.585
Tunceli	100.887	303.597	-	37.791
Uşak	56.293	309.581	6	147.895
Van	202.595	2.505.417	980	179.713
Yalova	3.046	23.193	21	12.994
Yozgat	49.420	290.674	4.133	241.692
Zonguldak	13.657	21.907	1.233	86.330
GENEL TOPLAM	**11.205.429**	**32.276.050**	**184.192**	**17.688.139**

İLLER BAZINDA SAĞILAN HAYVAN VARLIĞI VE SÜT MİKTARLARI - 2019												
İL	KEÇİ			KOYUN			MANDA			SIĞIR		
	SAĞILAN KEÇİ VARLIĞI (BAŞ)	KEÇİ SÜTÜ (TON)	SÜT VERİMİ (KG/YIL/BAŞ)	SAĞILAN KOYUN VARLIĞI (BAŞ)	KOYUN SÜTÜ (TON)	SÜT VERİMİ (KG/YIL/BAŞ)	SAĞILAN MANDA VARLIĞI (BAŞ)	MANDA SÜTÜ (TON)	SÜT VERİMİ (KG/YIL/BAŞ)	SAĞILAN İNEK VARLIĞI (BAŞ)	İNEK SÜTÜ (TON)	SÜT VERİMİ (KG/YIL/BAŞ)
Adana	204.077	23.453	115	197.758	19.313	98	126	155	1.231	94.905	281.777	2.969
Adıyaman	95.628	11.093	116	90.226	7.362	82	-	-	-	65.659	185.918	2.832
Afyonkarahisar	32.439	3.430	106	382.942	28.821	75	2.802	3.082	1.100	146.897	513.553	3.496
Ağrı	26.016	2.810	108	719.236	53.943	75	393	395	1.005	138.923	324.920	2.339
Aksaray	49.053	4.700	96	360.643	29.907	83	491	625	1.274	118.690	443.111	3.733
Amasya	26.216	2.569	98	85.892	7.248	84	2.134	2.221	1.041	52.057	153.029	2.940
Ankara	113.838	7.031	62	727.835	47.224	65	926	1.034	1.117	136.537	381.245	2.792
Antalya	341.717	40.664	119	248.636	19.695	79	9	11	1.170	69.824	217.915	3.121
Ardahan	1.938	192	99	50.996	3.978	78	-	-	-	152.806	420.864	2.754
Artvin	8.519	767	90	59.764	4.481	75	3	3	1.018	26.406	78.644	2.978
Aydın	48.185	5.155	107	118.777	9.930	84	178	214	1.201	153.105	550.999	3.599
Balıkesir	89.778	11.133	124	531.479	37.649	71	3.926	3.978	1.013	189.460	671.730	3.545
Bartın	873	79	90	2.750	174	63	1.719	1.563	909	23.021	68.385	2.971
Batman	116.350	10.937	94	398.271	31.858	80	206	214	1.039	48.686	119.696	2.459
Bayburt	2.114	260	123	13.867	904	65	343	412	1.202	41.387	114.206	2.759
Bilecik	21.097	2.087	99	59.371	4.863	82	131	138	1.055	14.178	47.341	3.339
Bingöl	92.345	9.881	107	274.295	20.571	75	63	73	1.160	57.338	134.965	2.354
Bitlis	164.868	15.992	97	274.379	19.481	71	4.561	4.195	920	41.577	97.078	2.335
Bolu	13.029	939	72	49.112	3.611	74	702	705	1.005	49.383	165.296	3.347
Burdur	76.650	7.588	99	100.795	8.189	81	16	31	1.922	96.609	368.484	3.814
Bursa	39.995	4.439	111	241.639	15.937	66	851	1.083	1.272	84.400	298.475	3.536
Çanakkale	131.636	13.953	106	264.961	19.904	75	254	306	1.205	86.802	320.960	3.698
Çankırı	8.667	765	88	58.797	4.365	74	609	630	1.034	63.582	191.803	3.017
Çorum	26.301	2.584	98	85.138	6.523	77	1.450	1.410	972	90.047	301.719	3.351
Denizli	94.698	9.659	102	243.310	20.725	85	53	70	1.317	109.684	420.116	3.830
Diyarbakır	217.625	22.851	105	970.167	79.552	82	8.296	7.881	950	245.616	673.080	2.740
Düzce	376	37	98	7.195	622	86	1.194	1.113	933	20.273	48.105	2.373
Edirne	19.844	1.786	90	121.438	8.543	70	174	194	1.114	68.007	251.091	3.692

Elâzığ	55.620	5.896	106	316.618	24.379	77	26	26	994	74.632	229.591	3.076
Erzincan	25.922	2.515	97	217.405	15.213	70	537	522	973	38.578	122.342	3.171
Erzurum	50.802	5.486	108	357.222	26.792	75	697	678	973	314.897	937.847	2.978
Eskişehir	35.387	3.151	89	421.914	21.571	51	262	281	1.072	59.556	200.188	3.361
Gaziantep	124.113	13.404	108	172.512	13.921	81	113	129	1.142	69.589	221.760	3.187
Giresun	10.596	996	94	48.355	3.766	78	1.824	1.791	982	44.309	118.132	2.666
Gümüşhane	3.222	322	100	18.110	1.297	72	103	100	972	35.820	109.796	3.065
Hakkâri	96.681	10.538	109	325.512	22.786	70	203	178	876	28.813	65.062	2.258
Hatay	71.192	7.119	100	101.136	8.766	87	207	273	1.320	48.098	154.936	3.221
Iğdır	28.092	2.781	99	625.613	52.551	84	1.014	1.014	1.000	58.958	164.161	2.784
Isparta	90.606	9.332	103	146.203	10.941	75	143	173	1.208	57.288	192.892	3.367
İstanbul	8.542	794	93	71.444	5.403	76	7.957	8.546	1.074	37.669	120.841	3.208
İzmir	96.842	10.265	106	319.942	25.565	80	37	42	1.139	307.276	1.150.838	3.745
Kahramanmaraş	192.721	20.814	108	280.444	20.669	74	172	155	900	87.614	282.492	3.224
Karabük	1.644	155	95	10.565	597	56	428	410	958	19.270	49.780	2.583
Karaman	100.315	11.291	113	312.108	19.629	63	-	-	-	33.032	107.791	3.263
Kars	8.802	871	99	196.103	13.727	70	12	12	972	190.705	577.544	3.028
Kastamonu	10.305	834	81	25.384	1.795	71	803	756	941	113.277	387.372	3.420
Kayseri	37.714	3.884	103	331.588	27.148	82	2.799	2.771	990	112.048	362.163	3.232
Kırıkkale	9.843	924	94	54.622	4.004	73	168	162	965	23.308	62.548	2.684
Kırklareli	26.205	2.488	95	133.309	11.001	83	708	669	946	53.343	197.668	3.706
Kilis	44.476	4.536	102	52.320	4.287	82	3	4	1.246	4.776	15.308	3.205
Kırşehir	12.545	1.129	90	122.659	10.272	84	79	73	918	53.936	164.276	3.046
Kocaeli	10.697	1.112	104	28.457	2.313	81	876	789	900	33.532	104.570	3.119
Konya	121.719	11.896	98	1.212.315	88.839	73	373	479	1.284	352.503	1.286.887	3.651
Kütahya	50.036	4.896	98	150.069	11.222	75	1.725	1.681	974	74.370	254.697	3.425
Malatya	36.509	3.395	93	173.617	13.536	78	5	5	1.009	66.903	211.080	3.155
Manisa	63.550	6.545	103	325.220	24.546	75	206	249	1.209	81.374	267.642	3.289
Mardin	265.242	28.754	108	331.599	24.851	75	2	2	890	58.998	150.146	2.545
Mersin	382.173	43.568	114	366.301	28.055	77	22	24	1.105	54.150	172.781	3.191
Muğla	90.123	10.184	113	80.934	6.221	77	-	-	-	100.111	358.343	3.579
Muş	114.895	13.098	114	531.659	41.469	78	3.382	3.271	967	135.076	335.233	2.482
Nevşehir	6.613	595	90	83.640	6.686	80	9	9	968	39.155	122.556	3.130

Niğde	41.637	4.110	99	314.691	23.576	75	8	8	1.013	84.500	321.579	3.806
Ordu	986	82	84	70.144	5.466	78	535	607	1.135	56.723	161.018	2.839
Osmaniye	40.388	3.958	98	63.950	5.263	82	350	360	1.028	30.457	97.886	3.214
Rize	7.896	711	90	3.024	220	73	1	1	795	10.510	29.064	2.765
Sakarya	6.281	647	103	22.185	1.654	75	546	570	1.045	63.555	198.405	3.122
Samsun	11.529	1.107	96	110.868	9.123	82	10.355	10.253	990	133.978	370.835	2.768
Şanlıurfa	137.706	14.597	106	1.118.689	96.202	86	234	256	1.096	120.997	285.463	2.359
Siirt	242.058	25.838	107	413.863	27.729	67	-	-	-	18.215	44.520	2.444
Sinop	10.302	927	90	40.874	3.130	77	590	573	971	39.719	91.264	2.298
Şirnak	308.390	32.339	105	485.448	38.350	79	237	203	856	31.851	59.506	1.868
Sivas	44.030	4.183	95	254.162	17.791	70	2.556	2.300	900	138.880	451.952	3.254
Tekirdağ	25.311	2.379	94	105.283	7.441	71	569	555	976	56.823	217.576	3.829
Tokat	29.958	2.846	95	151.145	11.598	77	4.411	4.185	949	106.005	311.142	2.935
Trabzon	10.301	948	92	79.178	5.538	70	143	197	1.379	65.326	189.731	2.904
Tunceli	49.846	5.433	109	177.387	12.949	73	-	-	-	15.551	42.279	2.719
Uşak	20.390	2.304	113	144.267	11.106	77	3	3	853	63.309	234.959	3.711
Van	108.027	11.667	108	1.421.316	120.812	85	306	297	970	68.496	175.480	2.562
Yalova	1.432	156	109	10.079	801	79	9	9	1.039	4.124	12.538	3.040
Yozgat	21.673	2.037	94	156.514	12.830	82	1.446	1.447	1.000	90.433	288.110	3.186
Zonguldak	5.344	534	100	9.383	685	73	535	509	951	32.559	95.299	2.927
GENEL TOPLAM	**5.471.101**	**577.205**	**106**	**19.837.018**	**1.521.455**	**77**	**79.339**	**79.343**	**1.000**	**6.580.834**	**20.782.374**	**3.158**

Kısaltmalar		
AB	:	Avrupa Birliği
ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
BAE	:	Birleşik Arap Emirlikleri
BF	:	Birim Fiyat
BKZ	:	Bakınız
CAGR	:	Compound Annual Growth Rate
CETA	:	The Comprehensive Economic and Trade Agreement
CNIEL	:	French Dairy Interbranch Organization
COVID	:	Corona Virus Disease
CPTPP	:	The Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership
FOB	:	Free On Board
GDP	:	Gross Domestic Product
GTİP	:	Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu
GSYİH	:	Gayri Safi Yurt İçi Hâsıla
HP	:	Ham Protein
FAO	:	Food and Agricultural Organization of the United Nations
FAS	:	Foreign Agricultural Servise
IDF	:	International Dairy Federation
IFCN	:	International Farm Comparison Network
IMF	:	International Monetary Found
KDV	:	Katma Değer Vergisi
KG	:	Kilogram
M.Ö.	:	Milattan Önce
MENA	:	Middle East and North Africa
NBS	:	National Bureau of Statistics of China
PST	:	Peynir Altı Suyu Tozu
OECD	:	The Organization for Economic Co-operation and Development
UHT	:	Sterilizasyon yöntemi (Ultra High Temperature)
USDA	:	United States Department of Agriculture
TDSYMB	:	Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği
TFE	:	Tüketici Fiyat Endeksi
TÜİK	:	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRKİYEM-BİR	:	Türkiye Yem Sanayicileri Birliği
SCM	:	Solid Corrected Milk

Notlar :

Notlar :

2019 SÜT RAPORU

Dünya ve Türkiye'de Süt Sektör İstatistikleri

ULUSAL SÜT KONSEYİ

www.ulusalsutkonseyi.org.tr